

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

MINISTER
Rodziny i Polityki Społecznej

BRT-III.3133.1.27.2021.IR

Według rozdzielnika

Szanowni Państwo,

na podstawie art. 16 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz. U. z 2019 r. poz. 1809) oraz art. 19 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 263) przesyłam projekt **Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r.** z uprzejmą prośbą o wyrażenie opinii i przekazanie ewentualnych uwag do przedmiotowego dokumentu w możliwie najkrótszym terminie (także w formie edytowalnej na adres: sekretariat.BRT@mriips.gov.pl).

Jednocześnie informuję, że projekt został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej w zakładce: *Projekty aktów prawnych do uzgodnień, konsultacji społecznych i opiniowania/Projekty programów, strategii, sprawozdań z realizacji programów i inne.*

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny i Polityki Społecznej

Anna Schmidt

Sekretarz Stanu

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Otrzymują:

- 1) Związek Rzemiosła Polskiego;
- 2) Konfederacja „Lewiatan”;
- 3) Związek Pracodawców Business Centre Club;
- 4) Związek Przedsiębiorców i Pracodawców;
- 5) Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej;
- 6) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych;
- 7) Forum Związków Zawodowych;
- 8) NSZZ „Solidarność”.

MINISTERSTWO RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI KRAJOWEGO
PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE NA LATA 2014-2020**

za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r.

Warszawa, sierpień 2021 r.

WSTĘP	3
I. OMÓWIENIE OBSZARÓW, KIERUNKÓW I DZIAŁAŃ PROGRAMU	4
1. Profilaktyka i edukacja społeczna	4
1.1. Poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb na temat zjawiska przemocy w rodzinie.....	4
1.2. ...Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie; zmiana postrzegania przez społeczeństwo problemu przemocy w rodzinie (art. 8 pkt 2 w związku z art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie).....	5
1.3. Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie w mediach.....	13
1.4. Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych.....	14
1.5.Realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie (art. 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie).....	22
2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 1 i 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)	23
2.1. Rozwój infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy.....	23
2.2. Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie).....	30
2.3. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.....	31
2.4. Monitoring skuteczności działań pomocowych.....	41
3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie	42
3.1. Tworzenie i rozszerzanie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe, a także wypracowanie zasad współpracy pomiędzy tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi.....	42
3.2. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie.....	43
3.3. Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania przemocy w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie).....	68
3.4. Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań.....	75
4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	76
4.1. Wzmacnianie jakości kształcenia zawodowego i doskonalenia zawodowego osób przygotowujących się do realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz osób realizujących te zadania.....	76
4.2. Wyznaczanie kierunków działań dla podmiotów i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.....	82
4.3. Zwiększanie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	85
4.4. Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	88
II. FINANSOWANIE KRAJOWEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2014-2020 W OKRESIE OD 1 STYCZNIA DO 31 GRUDNIA 2020 R.	89
III. PODSUMOWANIE, WNIOSKI, ZALECENIA	91

Wstęp

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249), Rada Ministrów zobowiązana jest corocznie do opracowania sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Wypełniając powyższy obowiązek niniejsze opracowanie zostało przygotowane w oparciu o sprawozdania wojewodów, marszałków województw oraz sprawozdania: Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, Ministerstwa Sprawiedliwości, Prokuratury Krajowej, Komendy Głównej Policji (KGP) oraz Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, którzy są współrealizatorami Programu.

Kolejny rok realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 (zwany dalej Krajowym Programem) ukierunkowany był przede wszystkim na zadania mające na celu zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie poprzez rozwój działań profilaktycznych, udzielanie profesjonalnej pomocy osobom doświadczającym przemocy oraz zintensyfikowanie działań ukierunkowanych na osoby stosujące przemoc.

Jest to niezmiernie ważne z punktu widzenia umocnienia podstaw prawidłowego funkcjonowania rodziny, która jest najważniejsza w budowanym modelu państwa, zwłaszcza w jego praktyce społecznej i może w znacznym stopniu decydować o powodzeniu przeprowadzanych działań.

Krajowy Program ma wieloletnią perspektywę, a zawarte w nim cele i obszary działań nakładają obowiązek na wszystkie szczeble administracji publicznej realizacji długofalowych zadań w celu zmniejszenia zjawiska przemocy w rodzinie. Osiągnięcie tego celu jest procesem wymagającym czasu, zaangażowania wszystkich służb, środków finansowych, a także zmiany świadomości społecznej.

Opracowany dokument stanowi opis najważniejszych działań realizowanych w 2020 r. w ramach Krajowego Programu prezentowanych w czterech głównych obszarach:

- *Profilaktyka i edukacja społeczna,*
- *Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,*
- *Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie,*
- *Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.*

Analiza danych zebranych na potrzeby sporządzenia niniejszego Sprawozdania dotycząca realizacji działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie na różnych szczeblach zarówno administracji samorządowej, jak i rządowej, pozwala na wypracowanie wniosków i rekomendacji służących poprawie jakości udzielanego wsparcia osobom krzywdzonym, jak również poprawie skuteczności oddziaływań wobec osób podejrzewanych o stosowanie przemocy. Prawidłowa realizacja działań w powyżej wymienionych obszarach daje gwarancję na zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie.

I. Omówienie obszarów, kierunków i działań Programu

1. Profilaktyka i edukacja społeczna

Cel: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

1.1. Poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb na temat zjawiska przemocy w rodzinie

1.1.1. Prowadzenie badań, ekspertyz oraz analiz dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie – art. 8 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Zgodnie z harmonogramem Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej w 2020 r. nie prowadziło zadań związanych z realizacją ogólnopolskich badań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

1.1.2. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze gminy, powiatu i województwa, w tym w odniesieniu do gmin, ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie

Z danych statystycznych dotyczących realizacji Krajowego Programu za 2020 r. wynika, że w Polsce opracowano łącznie **862 diagnoz**, co stanowi wzrost o **49 diagnoz** w porównaniu z rokiem 2019.

1.1.3. Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze województwa

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań wojewody należy monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie. Monitorowanie to może opierać się na informacjach, danych i analizach pochodzących od innych podmiotów, np. Policji, organizacji pozarządowych, ośrodków badawczych i naukowych. Ponadto wojewoda może prowadzić własne badania i analizy. Zadania określone w art. 7 ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie dotyczą Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (wymienionego w ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie), gdzie wskazano, że do zadań wojewodów należy monitorowanie realizacji tego programu. Z danych statystycznych z realizacji Krajowego Programu za 2020 r. wynika, że wojewodowie za pośrednictwem Wojewódzkich Koordynatorów Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz inspektorów Wydziałów Polityki Społecznej Urzędów Wojewódzkich opracowali łącznie **12** corocznych raportów dotyczących monitorowania zjawiska przemocy w rodzinie na terenie województwa. W punkcie IX Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dotyczącym sposobu monitorowania i sprawozdawczości opisano sposób realizacji tego zadania. Monitorowanie realizacji Krajowego Programu odbywa się poprzez sprawozdawczość dokonywaną w oparciu o wskaźniki działań, która w szczególności dotyczyć będzie: instytucji pomagających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, form udzielanej pomocy takim osobom, form działań kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie. Wzór corocznego Sprawozdania z realizacji Programu został zawarty w załączniku nr 3 Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Dz.U. z 2014 r. poz. 445). Zgodnie z tym wzorem wszyscy wojewodowie zebrali i przekazali dane za pomocą Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS) w zakresie sporządzenia rocznego sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2020 r.

1.2. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie; zmiana postrzegania przez społeczeństwo problemu przemocy w rodzinie (art. 8 pkt 2 w związku z art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

1.2.1. Prowadzenie ogólnopolskich i lokalnych kampanii społecznych, które:

- **obalają mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, usprawiedliwiające jej stosowanie,**
- **opisują mechanizmy przemocy w rodzinie oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość i społeczno-kulturowe uwarunkowania,**
- **promują metody wychowawcze bez użycia przemocy (art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie) i informują o zakazie stosowania kar cielesnych wobec dzieci przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawujące opiekę lub pieczę,**
- **promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym ochronę i pomoc dla osób doznających przemocy oraz interwencję wobec osób stosujących przemoc**

Zgodnie z załącznikiem nr. 2 do Krajowego Programu na 2020 r. w budżecie państwa zaplanowane były środki finansowe na przeprowadzenie ogólnopolskiej kampanii społecznej.

W ramach tego zadania, na zlecenie Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, Agencja Reklamowa Radna sp. z o. o. zrealizowała ogólnopolską kampanię społeczną pod hasłem *„By powstał dom trzeba wiele troski. Nie pozwól mu się rozsypać”*.

Celem kampanii było:

- **uwrażliwienie społeczeństwa na zjawisko przemocy w rodzinie, szczególnie w sytuacji izolacji domowej wynikającej z okresu epidemii poprzez:**
 - **zwiększenie motywacji społeczeństwa do podejmowania działań, których celem jest poprawa sytuacji osób doznających przemocy w rodzinie;**
 - **zwiększenie poziomu wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie – w tym na temat symptomów świadczących o tym, że w danej rodzinie dochodzi do przemocy - szczególnie w okresie izolacji w związku z epidemią COVID-19;**
 - **wskazanie możliwości kontaktu z odpowiednimi służbami w najbliższym środowisku rodziny dotkniętej przemocą (m.in.: Policją, Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Zespołem Interdyscyplinarnym/Grupą Roboczą, Ochroną Zdrowia);**
 - **wskazanie sposobów komunikacji i narzędzi możliwych do wykorzystania w ramach wsparcia rodziny dotkniętej przemocą w tym: procedury „Niebieskie Karty”, telefonów zaufania,**
- **wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa dzieci i młodzieży zagrożonych lub dotkniętych przemocą w rodzinie:**
 - **zwiększenie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz destrukcyjnego wpływu przemocy na osoby jej doznające i świadków;**
 - **uświadomienie dzieciom i młodzieży możliwości przeciwstawienia się przemocy w rodzinie poprzez poszukiwanie pomocy specjalistów i podejmowanie działań na rzecz poprawy swojej sytuacji,**
 - **wskazanie sposobów komunikacji i narzędzi możliwych do wykorzystania w ramach wsparcia dzieci i młodzieży dotkniętych przemocą w tym: procedury „Niebieskie Karty”, telefonów zaufania.**

W ramach kampanii przygotowane zostały, między innymi, krótkie animowane formy filmowe, dotyczące problemu przemocy w rodzinie, dla uczniów szkół podstawowych uwzględniające grupy wiekowe uczniów klas I-III i IV-VIII. Filmy przekazane zostały do władz lokalnych jednostek samorządu terytorialnego, a za ich pośrednictwem do szkół podstawowych i ich uczniów.

Ponadto w ramach kampanii przygotowano materiały informacyjne w formie plakatów eksponowanych na powierzchniach reklamowych w formacie Citylight we wszystkich miastach wojewódzkich (przy zachowaniu wymaganego minimum 5 Citylightów w każdym mieście wojewódzkim).

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej na ogólnopolską kampanię społeczną wydatkowało środki w wysokości: 99 507 zł.

Ponadto, działania w zakresie prowadzenia lokalnych kampanii społecznych prowadziły jednostki samorządu terytorialnego. Łącznie przeprowadzono **716** lokalnych kampanii społecznych przez samorząd województwa, samorząd powiatowy i samorząd gminny.

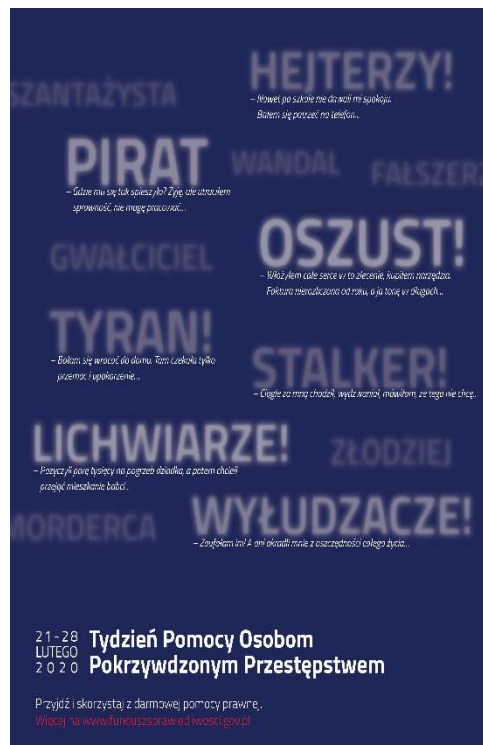
Od 2000 r. Ministerstwo Sprawiedliwości w związku z obchodzonym w dniu 22 lutego Międzynarodowym Dniem Ofiar Przestępstw, który ukonstytuowany został w Polsce na mocy ustawy z dnia 12 lutego 2003 r. *o ustanowieniu 22 lutego Dniem Ofiar Przestępstw* (Dz.U. poz. 517), corocznie przeprowadza szereg działań skierowanych dla osób pokrzywdzonych przestępstwem i ich najbliższych.

W związku z tym w dniach 21-28 lutego 2020 r. Ministerstwo Sprawiedliwości koordynowało „Tydzień Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem”. Jak co roku pomoc oferowana w ramach obchodów skoncentrowana była w zakresie świadczenia bezpłatnych porad prawnych oraz psychologicznych udzielanych na terenie całej Polski przez m. in. prokuratorów, asystentów sędziów, referendarzy, adwokatów, radców prawnych i aplikantów. Ponadto oprócz pomocy prawnej, osoby pokrzywdzone przestępstwem (w tym przestępstwami popełnionymi w wyniku przemocy w rodzinie) mogły uzyskać pomoc świadczoną przez psychologów, kuratorów sądowych, policjantów i organizacje pozarządowe. Prokuratorzy udzielali pokrzywdzonym, w tym ofiarom przemocy w rodzinie, bezpłatnych porad prawnych w zakresie składania zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, informacji o przebiegu i znaczeniu poszczególnych etapów postępowania karnego, przysługujących im uprawnieniach procesowych, możliwości podjęcia działań pozakarnych oraz możliwości uzyskiwania pomocy od innych uprawnionych podmiotów.

Wszystkie działania realizowane w zakresie „Tygodnia Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem” poprzedzone były akcją informacyjną, obejmującą m.in. dystrybucję plakatów oraz kampanię radiową. Dokładne informacje o miejscu i godzinach dyżurów osób, które udzielały w tym czasie wsparcia pokrzywdzonym dostępne były za pośrednictwem mediów lokalnych oraz stron internetowych instytucji biorących udział w obchodach „Tygodnia Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem”. Upowszechnianiu wiedzy związanej z uprawnieniami osób pokrzywdzonych oraz możliwością korzystania z ośrodków i instytucji pomocowych służyły informacje m.in. zamieszczone na portalu internetowym „Lubuska Niebieska Tarcza przeciw przemocy – lubuski portal dla ofiar przemocy”, na którym wskazano zakres działań Prokuratury w zakresie pomocy ofiarom przestępstw. Na stronach internetowych Prokuratury Krajowej a także poszczególnych jednostek prokuratury, funkcjonowały zakładki dedykowane ofiarom przestępstw, w tym także pokrzywdzonym przemocą w rodzinie. W budynkach siedzib poszczególnych Prokuratur dostępne były wykazy instytucji i organizacji pozarządowych udzielających pomocy ofiarom przestępstw. Działania na rzecz osób pokrzywdzonych zmierzające do upowszechniania wiedzy związanej z uprawnieniami ofiar przestępstw w zakresie przysługujących uprawnień pokrzywdzonym w procesie karnym, a także związanej z upowszechnianiem wiedzy o ośrodkach i instytucjach, w których ofiary przestępstw mogłyby otrzymać konkretną pomoc, realizowane były w ramach informacji zamieszczonych w stosownych zakładkach na stronach internetowych prokuratury na którym wskazywano zakres realizowanych w tym względzie zadań prokuratury.

Ponadto pomoc ta oferowana była w miejscach, które świadczą pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem im najbliższym oraz świadkom i osobom im najbliższym w całej Polsce działającym w ogólnopolskiej Sieci Pomocy Osobom Pokrzywdzonym.

Dodać należy, że z uwagi na zaistniałą sytuację epidemiczną i zagrożenie występowaniem choroby COVID – 19, w istotny sposób został ograniczony bezpośredni kontakt z osobami pokrzywdzonymi, jednakże wszelkie niezbędne informacje oraz pomoc prawna realizowana była z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej.

Działania na rzecz podniesienia wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie realizowane są w systemie edukacji w oparciu o obowiązujące obecnie akty prawne, w tym między innymi:

- ustawę z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe ¹;
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej²;

¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 1082.

² Dz. U. poz. 356 oraz z 2018 r. poz. 1679.

- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia³;
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych szkołach i placówkach⁴;
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach⁵.

W ww. dokumentach nacisk został położony na kształtowanie oraz wzmacnianie kompetencji społecznych i obywatelskich uczniów oraz diagnozowanie i zaspakajanie potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka.

Realizacja podstawy programowej kształcenia ogólnego

Celem edukacji jest wychowanie dzieci i młodzieży w duchu akceptacji i szacunku dla drugiego człowieka oraz rozwijanie postaw obywatelskich i społecznych uczniów. Wymienione cele są stałym zadaniem każdej szkoły i integralnym elementem kształcenia ogólnego.

Podstawa programowa⁶ definiuje obowiązkowe cele kształcenia i treści nauczania mówiące wprost o prawach człowieka, poszanowaniu godności człowieka, tolerancji, sprawiedliwości i wolności.

Rozwijanie kompetencji społecznych i obywatelskich zaakcentowane jest w przedmiotach takich, jak: *język polski, historia, wiedza o społeczeństwie, etyka, geografia, wychowanie fizyczne, plastyka i muzyka.*

Treści nauczania dotyczące praw człowieka, poszanowania jego godności, tolerancji, sprawiedliwości i wolności są ustalone w podstawie programowej oraz realizowane na wszystkich etapach edukacyjnych, począwszy od wychowania przedszkolnego. Zakres i sposób ujęcia tematyki obywatelskiej i społecznej określa się w podstawie programowej odpowiednio do wieku i możliwości poznawczych uczniów, m.in.:

- w przedszkolu dzieci uczą się współdziałania, rozpoznawania wartości związanych z umiejętnościami i zachowaniami społecznymi, respektowania praw i obowiązków zarówno swoich, jak i innych osób,
- w szkole podstawowej dowiadują się, że godność człowieka jest podstawą różnych systemów moralnych oraz że jest ona źródłem powszechnych, przyrodzonych, nienaruszalnych i niezbywalnych wolności i praw człowieka, analizują preambułę Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, prawa i wolności osobiste zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, prawa dzieci i przepisy Konwencji o prawach dziecka, przykłady działań Rzecznika Praw Dziecka oraz cele działalności Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci, omawiają działania organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka, kształtują postawę przeciwstawiania się zjawiskom braku tolerancji, dowiadują się, czym jest altruizm, bezinteresowność, wolontariat, empatia, zaufanie, nietykliwość osobista, tolerancja, dobro wspólne, współdziałanie, sprawiedliwość, praworządność, solidarność, poznają główne

³ Dz. U. poz. 467 oraz z 2020 r. poz. 1248.

⁴ Dz. U. poz. 532, z 2017 r. poz. 1643 oraz z 2019 r. poz. 322.

⁵ Dz. U. poz. 1591, z 2018 r. poz. 1647 oraz z 2019 r. poz. 323.

⁶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356, z późn. zm.); Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. poz. 467, z późn. zm.).

funkcje płciowości, takie jak: wyrażanie miłości, budowanie więzi i rodzicielstwo, a także wzajemna pomoc i uzupełnianie, integralna i komplementarna współpraca płci,

- na etapie szkoły ponadpodstawowej rozwijane są i pogłębiane zagadnienia dotyczące godności ludzkiej i praw, które przysługują każdemu człowiekowi, postaw obywatelskich, rozpoznawania przypadków łamania praw człowieka, problemów społeczno-politycznych na poziomie lokalnym, państwowym, europejskim i globalnym, możliwości ich rozwiązania, relacji międzyosobowych, ich znaczenia w rozwoju społeczno-emocjonalnym, wzajemnego szacunku, udzielania sobie pomocy, współpracy, empatii, małżeństwa, rodzicielstwa, budowania trwałych i szczęśliwych więzi.

Kwestie dotyczące rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy w relacjach międzyludzkich, przemocy ze względu na płeć oraz prawo do integralności osobistej szczególnie mocno zaznaczone są ponadto w przedmiocie *wychowanie do życia w rodzinie*. Wymagania tego przedmiotu kładą nacisk m.in. na kształtowanie umiejętności przyjmowania integralnej wizji osoby, wyboru i urzeczywistniania wartości służących osobowemu rozwojowi, podejmowania wysiłku samowychowawczego, rozwiązywania problemów, obrony własnej intymności nietykalności oraz poszanowania ciała, profilaktyki i przeciwdziałania zagrożeniom.

Wzmocnienie oddziaływań wychowawczych i profilaktycznych

1 września 2019 r. weszła w życie zmiana art. 26 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe – wprowadzony został obowiązek opracowania programu wychowawczo-profilaktycznego na podstawie wyników diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów. Ponadto dodano przepis dotyczący corocznego prowadzenia diagnozy. Program wychowawczo-profilaktyczny obejmuje treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów oraz o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców. Powinien być opracowany na podstawie wyników *corocznej diagnozy* w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych. Diagnozę przeprowadza dyrektor szkoły lub placówki albo upoważniony przez niego pracownik szkoły lub placówki. Program wychowawczo-profilaktyczny uchwalany jest przez radę rodziców w porozumieniu z radą pedagogiczną.

Przygotowano do wdrożenia narzędzie - platformę umożliwiającą szkołom badanie czynników ryzyka i czynników chroniących.

Wykorzystanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej

System oświaty zapewnia dzieciom i młodzieży m.in. możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej⁷. Realizacja zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest jedną z podstawowych form działalności dydaktyczno-wychowawczej przedszkola/szkoły⁸. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana jest w trakcie bieżącej pracy z dzieckiem/ucznikiem, a także w formie: zajęć rozwijających uzdolnienia, klas terapeutycznych, zajęć rozwijających umiejętności uczenia się, zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, zajęć specjalistycznych (korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym), zindywidualizowanej ścieżki realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu

⁷ Art. 1 pkt 5 ustawy *Prawo oświatowe*.

⁸ Art. 109 ust. 1 pkt 5 ustawy *Prawo oświatowe*.

(w przypadku uczniów szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych), indywidualizowanej ścieżki kształcenia, porad i konsultacji, warsztatów⁹.

Zapewnienie uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, adekwatnej o rozpoznanych potrzeb w tym zakresie, należy do kompetencji dyrektora przedszkola/szkoły, który w porozumieniu z organem prowadzącym podejmuje decyzje m.in. dotyczące zatrudnienia nauczycieli i specjalistów wykonujących zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności psychologów, pedagogów, logopedów i doradców zawodowych, ustala formy udzielania tej pomocy, okres ich udzielania oraz wymiar godzin, w którym poszczególne formy będą realizowane z danym dzieckiem/ucznikiem¹⁰.

Zatem, na poziomie lokalnym – w jednostce systemu oświaty – podejmowane są decyzje m.in. o sposobach zaspokajania potrzeb dzieci i młodzieży czy wymiarze godzin, które wynikają z rzeczywistych, rozpoznanych potrzeb w tym zakresie, w tym dotyczące zatrudniania nauczycieli specjalistów.

Także w roku szkolnym 2019/2020 i 2020/2021 dyrektor przedszkola/szkoły, był zobowiązany przepisami prawa oświatowego¹¹ do określenia w przygotowywanym na dany rok szkolny arkuszu organizacji przedszkola/szkoły, liczby godzin zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Zmiany w arkuszu organizacji przedszkola/szkoły mogą być wprowadzane w czasie całego roku szkolnego, tak aby dyrektor przedszkola/szkoły mógł reagować na potrzeby dzieci/uczniów w zakresie zapewnienia im pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zgodnie z potrzebami.

W celu zwiększenia dostępności pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów, Minister Edukacji i Nauki (wcześniej Minister Edukacji Narodowej) określił w formie rozporządzenia¹² wykaz zajęć prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz m.in. przez pedagogów, psychologów, logopedów, terapeutów pedagogicznych i doradców zawodowych w przedszkolach, szkołach i placówkach.

Przepisy określają, jakie zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze prowadzone bezpośrednio z dziećmi/uczniami lub na ich rzecz, są realizowane w ramach tzw. „pensum” przez nauczycieli pedagogów, psychologów, logopedów, terapeutów pedagogicznych i doradców zawodowych, co budziło liczne wątpliwości interpretacyjne. 2020 r. był trzecim rokiem realizacji postulatów zgłaszanych przez dyrektorów przedszkoli, szkół i placówek systemu oświaty, organów prowadzących oraz samych nauczycieli. Wskazanie zadań realizowanych w ramach pensum zagwarantowało, że we wszystkich przedszkolach, szkołach i placówkach w ramach tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin nauczyciele specjaliści prowadzili tego samego rodzaju zajęcia.

Kolejnym działaniem, które przełożyło się na zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do pomocy psychologiczno-pedagogicznej było wprowadzenie po raz pierwszy w podziale subwencji oświatowej od 2019 r. dwóch wag na realizację działań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej o wartości:

- 0,025 dla szkół podstawowych i gimnazjum (waga P46),

⁹ Zgodnie z § 6 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

¹⁰ § 20 ust. 5 i 6 ibidem.

¹¹ § 17 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i przedszkoli (Dz. U. z 2019 r. poz. 502) – obowiązuje od 1 września 2019 r. Poprzedzone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i przedszkoli (Dz. U. z 2017 r. poz. 649, z późn. zm.).

¹² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2018 r. w sprawie wykazu zajęć prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz przez nauczycieli poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz nauczycieli: pedagogów, psychologów, logopedów, terapeutów pedagogicznych i doradców zawodowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1552).

– 0,012 dla szkół ponadpodstawowych (waga P47)¹³.

Wagi obejmują uczniów z kategorii dzieci i młodzieź (wszystkich, a nie tylko objętych pomocą) w szkołach ogólnodostępnych realizujących obowiązek szkolny lub nauki. Zróżnicowanie tych wag wynika z odsetka osób korzystających z pomocy psychologiczno-pedagogicznej w danym typie szkoły. Dane w Systemie Informacji Oświatowej wskazują, że średnio w kraju ok. 41 % dzieci/uczniów jest objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną¹⁴.

Profesjonalne wsparcie w rozwiązywaniu problemów edukacyjno-wychowawczych, prowadzenie działań m.in. diagnostycznych, terapeutycznych oferowane jest także przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne, które udzielają bezpośredniej pomocy uczniom oraz rodzicom, w tym prowadzą terapię dzieci i młodzieży oraz ich rodzin¹⁵.

W 2020 r. na terenie Polski funkcjonowało 1 226 poradni psychologiczno- pedagogicznych, w tym 601 publicznych i 625 niepublicznych.

Tabela 1. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne wg danych SIO, stan na dzień 30 września 2020.

Poradnia	Rodzaj poradni		Razem
	publiczna	niepubliczna	
poradnia psychologiczno-pedagogiczna	576	590	1 166
poradnia specjalistyczna	25	35	60
Razem	601	625	1 226

Pomoc dzieciom i młodzieży, w tym niepełnosprawnym, a także rodzicom i nauczycielom w sposób bezpośredni, świadczona była przez poradnie przez prowadzenie warsztatów, zajęć terapeutycznych, ćwiczeń, wykładów, udzielanie porad itp. W okresie sprawozdawczym wiele osób korzystało z różnych form bezpośredniej pomocy w formach indywidualnych i grupowych.

Tabela 2. Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w poradniach psychologiczno-pedagogicznych *według rodzaju zajęć*, w roku szkolnym 2019/2020, wg danych SIO, stan na 21 marca 2020 r.

Rodzaj zajęć	Dziecko do 3 roku życia	Dziecko w wieku uprawniającym do objęcia wychowaniem przedszkolnym	Dziecko objęte rocznym obowiązkowym przygotowaniem przedszkolnym	Dziecko w wychowaniu przedszkolnym	Uczeń szkoły podstawowej	Uczeń gimnazjum	Uczeń szkoły ponadgimnazjalnej	Inna osoba	Razem
terapia psychologiczna	721	4 324	1 738	478	16 768	136	6 063	726	30 954

¹³ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 grudnia 2019 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2020 (Dz. U. z 2019 r. poz. 2446, z późn. zm.).

¹⁴ Wg danych SIO, stan na dzień 30 września 2020 r.

¹⁵ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. poz. 199, z późn. zm.).

psychoterapia	47	372	176	107	5 365	75	4 161	952	11 255
terapia pedagogiczna, w tym zajęcia korekcyjno-kompensacyjne	1 198	4 439	2 337	721	18 788	6	414	71	27 974
terapia logopedyczna	5 368	29 959	11 081	5 324	20 359	74	543	391	73 099
socjoterapia	0	41	78	92	3 597	11	247	238	4 304
ćwiczenia rehabilitacyjne	3 654	3 842	1 133	177	975	1	27	11	9 820
zajęcia z zakresu profilaktyki uzależnień	0	309	391	113	18 464	18	6 104	955	26 354
zajęcia związane z trudnościami adaptacyjnymi	46	473	319	67	5 933	1	6 989	14	13 842
zajęcia grupowe aktywizujące do wyboru kierunku kształcenia i zawodu	34	1 995	607	28	42 472	26	25 607	929	71 698
inne zajęcia o charakterze terapeutycznym	1 904	11 342	5 084	1 611	27 148	35	5 378	999	53 501
Razem	12 972	57 096	22 944	8 718	159 869	383	55 533	5 286	322 801

Tabela 3. Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w poradniach psychologiczno-pedagogicznych w roku szkolnym 2019/2020, wg danych SIO, stan na 21 marca 2020 r.

Rodzaj działania	Dzieci do 3 roku życia	Dzieci w wieku przedszkolnym	Uczniowie szkół podstawowych	Uczniowie gimnazjów	Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	Młodzież nie ucząca się i nie pracująca	Inni	Razem
porady	5 331	24 406	57 053	251	13 062	203	907	101 213
konsultacje	3 167	15 438	30 838	245	7 951	78	1 125	58 842
indywidualne porady zawodowe na podstawie badań	7	78	8 371	166	3 867	19	58	12 566
indywidualne porady zawodowe bez badań	10	252	6 291	210	2 499	22	71	9 355
treningi	170	2 256	7 446	2	1 810	6	199	11 889
warsztaty	455	20 260	145 637	183	54 289	255	2 914	223 993
mediacje	0	33	757	1	288	2	10	1 091
badania przesiewowe słuchu (ogółem)	158	3 795	6 669	0	104	0	0	10 726
badania przesiewowe słuchu w ramach programu "Słyszę"	140	6 597	5 808	6	181	0	0	12 732

badania przesiewowe słuchu platformą do badań zmysłów	64	2 857	5 291	0	52	0	0	8 264
badania przesiewowe wzroku (ogółem)	80	932	2 536	0	32	0	0	3 580
badania przesiewowe wzroku w ramach programu "Widzę"	3	2 202	2 023	0	7	0	0	4 235
badania przesiewowe wzroku platformą do badań zmysłów	0	821	1 771	0	19	0	0	2 611
badania przesiewowe mowy (ogółem)	336	36 004	9 070	0	472	0	35	45 917
badania przesiewowe mowy w ramach programu "Mówię"	31	4 133	1 272	0	6	0	0	5 442
badania przesiewowe mowy platformą do badań zmysłów	0	1 245	616	0	12	0	0	1 873
inne badania przesiewowe	818	22 404	12 714	0	1 054	0	35	37 025
porady po badaniach przesiewowych	396	25 953	10 435	4	340	0	33	37 161
Razem	11 166	169 666	314 598	1 068	86 045	585	5 387	588 515

1.2.2. Współpraca pomiędzy organami samorządu terytorialnego a kościołami lub związkami wyznaniowymi na danym terenie, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmałżeńskich (art. 9 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

W ramach współpracy pomiędzy organami samorządu terytorialnego, a kościołami lub związkami wyznaniowymi na danym terenie, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmałżeńskich podjęto ogółem w Polsce **525 inicjatyw**, podczas których udzielono informacji i pomocy **8 439 osobom** wymagającym wsparcia.

1.3. Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie w mediach

1.3.1. Promowanie w środkach masowego przekazu programów skierowanych do dzieci i młodzieży pozbawionych treści przemocowych

W 2020 r., nadawcy publiczni nadawali dwa programy skierowane do dzieci lub młodzieży, tj. jeden telewizyjny program naziemny (TVP ABC) i jeden satelitarny program radiowy (Polskie Radio Dzieciom). Nadawcy komercyjni posiadający polską koncesję rozpowszechniali łącznie sześć programów skierowanych do dzieci i młodzieży:

- jeden telewizyjny program naziemny: TV6 (ma on również koncesję na program satelitarny, ale ze względu na jednorodność programową został policzony tylko raz w niniejszym wykazie);
- cztery telewizyjne programy satelitarne: Mini Mini+, teleTOON+, Nickelodeon Polska oraz TOP KIDS;
- jeden radiowy program naziemny: BAYER FM (Ełk i Suwałki).

Poza ww. programami dedykowanymi dzieciom lub młodzieży, w 2020 r. nadawanych było 199 programów radiowych i telewizyjnych o różnorodnym charakterze, które zawierały audycje dla dzieci lub młodzieży. Programy te można podzielić na:

- 27 naziemnych lub satelitarnych programów telewizyjnych z deklarowanym udziałem audycji dla dzieci i młodzieży w wymiarze do kilku procentów tygodniowym czasie nadawania (poza programem Puls 2, dla którego deklaracje takie sięgały 11%);

- 48 programów telewizyjnych nadawane w sieciach kablowych z deklarowanym udziałem audycji dla dzieci i młodzieży w wymiarze 1-10% w tygodniowym czasie nadawania;
- 124, w większości naziemnych, programów radiowych z deklarowanym udziałem audycji dla dzieci i młodzieży w wymiarze 0,15-11% w tygodniowym czasie nadawania.

Ponadto, w 2020 r. na terytorium Polski dostępnych było 12 polskojęzycznych programów satelitarnych nadawanych z zagranicy o specjalizacji dziecięcej lub młodzieżowej. Programy te są koncesjonowane w innych krajach i w zakresie ochrony dzieci i młodzieży podlegają jurysdykcji tych krajów, natomiast w Polsce obowiązuje je wpis do rejestru prowadzonego przez Przewodniczącego KRRiT.

1.3.2. Ograniczanie zjawiska przemocy w rodzinie w środkach masowego przekazu.

Zgodnie z treścią art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji, programy i inne usługi jednostek publicznej radiofonii i telewizji w ramach sprawowanej misji powinny służyć umacnianiu rodziny, kształtowaniu postaw prozdrowotnych oraz zwalczaniu patologii społecznych.

KRRiT prowadzi monitoring realizacji przez nadawców ustawowych obowiązków oraz rozpatruje skierowane do niej skargi, interweniuje w uzasadnionych przypadkach poprzez wezwanie nadawców do zaniechania działań sprzecznych z ustawą lub poprzez nałożenie kar finansowych.

W związku z kierowanymi do KRRiT skargami dotyczącymi obecności w programach treści przemocowych prowadzone były postępowania wyjaśniające, w wyniku których Przewodniczący KRRiT na podstawie art. 53 ust. 1 ustawy o radiofonii i telewizji wydał decyzję nr 10/DPz/2020 z dnia 5 listopada 2020 r. o nałożeniu kary pieniężnej na nadawcę programu Polsat Games w związku z emisją audycji „Nowa gra+”, w której stwierdzono naruszenie przepisów o ochronie małoletnich widzów przed treściami związanymi z przemocą, które mogły zagrozić ich rozwojowi.

Ponadto na podstawie art. 10 ust. 3 ustawy o radiofonii i telewizji, w wyniku postępowania przeprowadzonego w sprawie skargi telewidza dotyczącej treści teledysku The Weeknd – In Your Eyes, Przewodniczący KRRiT skierował do nadawcy programu 4FUN.TV pismo wzywające do zaniechania emisji w porze chronionej treści zawierających przemoc.

1.4. Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych.

1.4.1. Opracowanie programów osłonowych oraz edukacyjnych i prowadzenie działań, dotyczących zapobiegania przemocy w rodzinie, w szczególności wobec dzieci, kobiet, osób starszych lub z niepełnosprawnościami.

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej realizuje Program Osłonowy „**Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**”.

Celem Programu jest wzmocnienie jednostek samorządu terytorialnego w realizacji lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W ramach celu głównego, Minister Rodziny i Polityki Społecznej określił na 2020 r. cztery cele, w ramach, których mogły być dofinansowane działania:

- Cel I. Rozwój działań profilaktycznych mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie;
- Cel II. Zwiększenie jakości i dostępności usług świadczonych na rzecz osób zagrożonych i doświadczających przemocy w rodzinie;
- Cel III. Dostosowanie istniejącej infrastruktury instytucjonalnej do potrzeb osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- Cel IV. Zintensyfikowanie pomocy dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie.

W 2020 r. w ramach Programu Ostonowego realizowane były działania wynikające z celów szczegółowych. Cele Programu przewidziane na 2020 rok zostały osiągnięte. W ramach Programu udzielono wsparcia 78 podmiotom wszystkich szczebli samorządu terytorialnego.

Działania realizowane w ramach Programu skierowane były zarówno do osób i rodzin zagrożonych lub dotkniętych przemocą w rodzinie, jak i osób stosujących przemoc oraz służb realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadania te zrealizowane zostały w oparciu o następujące założenia:

- sporządzenie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie i diagnozy tzw. „grup ryzyka”,
- zwiększenie świadomości społecznej nt. zagrożeń płynących z przemocy w rodzinie oraz poszerzenie wiedzy na temat skutków przemocy w rodzinie,
- zapobieganie powielaniu złych wzorców rodzinnych i środowiskowych oraz propagowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich,
- nabywanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych,
- opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- rozwój działalności zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych,
- wzmocnienie kompetencji zawodowych i przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- rozwój poradnictwa specjalistycznego (w tym rodzinnego, prawnego, psychologicznego, socjalnego) dla różnych kategorii ofiar,
- podniesienie jakości usług świadczonych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej realizujące zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zwiększenie dostępności do usług świadczonych przez placówki pomocowe osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,
- tworzenie i realizacja programów profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie,
- rozwój nowych form i metod wsparcia środowiskowego dla dzieci i młodzieży zagrożonej lub dotkniętej przemocą w rodzinie,
- poszerzenie oferty środowiskowych form o zagadnienia związane z poradnictwem i doradztwem edukacyjno-zawodowym.

Realizacja zadań wynikających z Programu Ostonowego przyczynia się do budowania lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i do realizacji szeroko zakrojonych działań profilaktycznych. Dzięki otrzymanym środkom finansowym pochodzącym z dotacji, a także środkom z wkładu własnego podmiotów realizujących Program, istnieje możliwość między innymi rozpowszechniania wiedzy w środowisku lokalnym na temat działań realizowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Plan na rok 2020: 3.000.000 zł. Wykonanie: 2.672.170, 66 zł (89,07 % planu). Niepełne wykonanie planu wynika niemożności wykonania przez samorządy lokalne niektórych zadań w związku ze stanem pandemii i w związku z tym, ze zwrotem niewykorzystanej części dotacji.

Liczba programów ostonowych oraz edukacyjnych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie wskazanych przez **Ministerstwo Edukacji Narodowej** wyniosła 576. W związku z ich realizacją prowadzono działania, które objęły łącznie 412 377 osób.

Rozpowszechnienie programów i materiałów dydaktycznych dotyczących bezpieczeństwa dla nauczycieli, rodziców, dzieci i młodzieży

We wrześniu 2020 r. zaktualizowano i udostępniono do bezpłatnego pobrania poradnik pn. Bezpieczna szkoła. Zagrożenia i zalecane działania profilaktyczne w zakresie bezpieczeństwa fizycznego i cyfrowego uczniów.

To kompendium wiedzy dla ucznia, nauczyciela, rodzica i dyrektora na temat rozpoznawania sytuacji zagrożeń, sposobów reagowania na sytuacje trudne oraz zasad postępowania.

Opracowanie zawiera pakiet zadań rekomendowanych do zrealizowania w szkole, a w kwestiach szczegółowych odsyłającego do rozwiązań, materiałów szkoleniowych, dokumentów i multimediów edukacyjnych. Materiały te pozwalają nauczycielom i dyrektorom szkół podnieść swoje kompetencje w zakresie zapewnienia uczniom bezpieczeństwa, w tym w cyberprzestrzeni, a także usystematyzować już posiadaną wiedzę.

Poradnik składa się z 3 części poświęconych różnym aspektom bezpieczeństwa. Kolejne rozdziały dotyczą: bezpieczeństwa fizycznego w szkole, bezpieczeństwa cyfrowego oraz bezpieczeństwa technicznego sieci i sprzętu IT.

Upowszechnianie materiałów o sytuacji dzieci, których rodzice wyjechali za granicę w celach zarobkowych

Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE) w 2020 r. udostępniał na stronie internetowej publikacje:

- *Uczniowie z rodzin migracyjnych w szkole*, Dąbrowska A. i Szumilas E., Wydawnictwo ORE, Warszawa 2017.
- *Dziecko z rodziny migracyjnej w systemie oświaty – materiał informacyjny dla dyrektorów szkół, rad pedagogicznych*, Skałbiana B., Wydawnictwo ORE, Warszawa 2017.

Realizacja programów edukacyjnych zapobiegania przemocy w rodzinie w szczególności wobec dzieci - „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”

W ramach zadania dotyczącego opracowania i realizacji programów edukacyjnych zapobiegania przemocy w rodzinie, w szczególności wobec dzieci, upowszechniano program pt. „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców” (SDRiW). Jest to program wspierania i podnoszenia kompetencji wychowawczych rodziców, opiekunów i nauczycieli. Program składa się z trzech części po 40 godzin każda:

- część I podstawowa „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”,
- część II „Rodzeństwo bez Rywalizacji”,
- część III pt. „Nastolatek” - przeznaczona dla rodziców i wychowawców młodzieży w wieku dojrzewania.

Wiedza zdobyta w programie oraz podejmowane praktyczne działania służą budowaniu silnej więzi pomiędzy rodzicami lub wychowawcami a dziećmi - najważniejszego czynnika chroniącego przed zachowaniami problemowymi. Program uczy odbiorców wprowadzania zdrowej dyscypliny i właściwego reagowania na nieprawidłowe zachowania dziecka. Kładzie nacisk na eliminowanie kar, w tym fizycznych. Każda część programu ma wbudowany moduł pt. „Nagrody i kary”, dotyczący konsekwencji stosowania przemocy fizycznej i emocjonalnej wobec dziecka. Program jest upowszechniany kaskadowo na terenie kraju poprzez sieć 57 wojewódzkich trenerów/koordynatorów oraz 671 certyfikowanych realizatorów.

Ośrodek Rozwoju Edukacji w 2020 r. przeprowadził seminarium dla trenerów programu pt. „Poznaj, doświadcz a zrozumiesz i pomożesz – rodzice w meandrach wirtualnego dziecięcego świata”, w którym uczestniczyło 35 osób. W trakcie szkolenia omówiono możliwości i zagrożenia wirtualnego świata, w tym: zagrożenia zdrowia psychicznego oraz praktyczne rozróżnienie cyberprzemocy i jej form;

uzależnienia behawioralne (przyczyny uzależnień, sposoby zaradcze i pomoc); czynniki ryzyka wystąpienia uzależnienia. Uczestnicy otrzymali informację jak rozpoznać sygnały ostrzegawcze oraz skutecznie reagować na zagrożenia.

W okresie sprawozdawczym, w ramach upowszechniania programu „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”, w szkoleniach uczestniczyło łącznie 1 677 osób, w tym:

- 443 placówkach oświatowych, w których zorganizowano 125 grupy, z udziałem 1 382 osób, w tym: 1 152 rodziców i 230 nauczycieli.
- 120 placówkach oświatowych, w których zorganizowano 62 grup dla realizatorów programu, z udziałem 295 osób.

Realizatorzy wyposażeni zostali w materiały metodyczne do prowadzenia zajęć, tj. Zeszyty metodyczne:

- Część 1 - „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców. Niezbędnik dla uczestników warsztatów”;
- Część 2 - „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców. Cz. II Rodzeństwo bez rywalizacji. Niezbędnik dla uczestników warsztatów”;
- Część 3 - „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców. Cz. III Nastolatek. Niezbędnik dla uczestników warsztatów”.

Nauczyciele i rodzice w trakcie szkoleń w programie „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców” otrzymują informacje na temat publikacji internetowych, w tym m.in. na temat poradnika pt. „Jak kochać i wymagać”. Publikacja zawiera najważniejsze wskazania, praktyczne podpowiedzi zachowań, ćwiczenia do autorefleksji nt.: określania granic w relacjach z dzieckiem, zachęcania dziecka do współpracy i samodzielności, metod dyscyplinowania, stosowania pochwał i innych pozytywnych wzmocnień.

Edukatorzy programu przeprowadzili 3 superwizji dla 39 realizatorów, którzy z kolei zorganizowali 12 grup wsparcia dla 106 absolwentów warsztatów (88 rodziców i 18 nauczycieli).

Na stronie internetowej www.ore.edu.pl zamieszczono informacje o programie, listy certyfikowanych trenerów i realizatorów programu „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców” uprawnionych do prowadzenia szkoleń na terenie kraju, z którymi szkoła lub placówka oraz rodzice mogą nawiązać współpracę. Dostępne są także materiały edukacyjne – filmy wideo i ulotka oraz plakat SDRiW.

Profilaktyka problemów zdrowia psychicznego i poprawa dobrostanu psychicznego społeczeństwa

Minister Edukacji i Nauki w ramach ogłoszonych w 2020 r. otwartych konkursów ofert¹⁶ zlecił realizację działań z zakresu profilaktyki problemów zdrowia psychicznego i poprawy dobrostanu psychicznego społeczeństwa. Adresatami działań byli uczniowie, nauczyciele, rodzice i instytucje tzw. otoczenia szkoły.

W zadaniach realizowanych w ramach programów z zakresu profilaktyki problemów zdrowia psychicznego i poprawy dobrostanu psychicznego społeczeństwa uczestniczyło, w sumie ponad 4,8 mln osób.

W ramach zadań m.in.:

1. Opracowano i upowszechniono interaktywny przewodnik dla nauczycieli i dyrektorów szkół i placówek oświatowych, który zawiera praktyczne i skuteczne rozwiązania w zakresie wzmocniania czynników chroniących i ograniczaniu czynników ryzyka w środowisku szkolnym:

¹⁶ Konkurs, Profilaktyka zdrowia psychicznego w szkole – myślimy pozytywnie. Prowadzenie działań na rzecz upowszechniania wiedzy na temat zdrowia psychicznego i jego uwarunkowań, kształtowanie przekonań, postaw, zachowań i stylu życia wspierającego zdrowie psychiczne, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu, przeciwdziałanie seksualizacji dzieci i młodzieży – w szczególności przez prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych. - zadanie z zakresu zdrowia publicznego zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 (Dz.U. 2016 poz. 1492) oraz konkurs: Wspieranie szkół i placówek oświatowych w realizacji skutecznych działań wychowawczo-profilaktycznych.

- platforma internetowa „Szkoła Myślenia Pozytywnego – Interaktywny Przewodnik”, będący interaktywnym przewodnikiem dla nauczycieli, dyrektorów i rodziców, który zawiera skuteczne rozwiązania w zakresie wzmacniania czynników chroniących wraz z przykładami dobrych praktyk realizowanych w szkołach,
- 2 przewodniki, w formie e-book skierowane do dyrektorów placówek i nauczycieli oraz do rodziców i opiekunów dzieci i młodzieży; przewodniki zostały wydane w formie tradycyjnej w nakładzie 200 egzemplarzy,
- e-learning sprawdzający wiedzę zdobytą przez użytkowników interaktywnego przewodnika dla nauczycieli dyrektorów i rodziców; 29 paneli e-learningowych¹⁷ zawartych w przewodniku,
- interaktywne ćwiczenia do interaktywnego przewodnika (144 ćwiczenia),
- filmy wprowadzające do rozdziałów interaktywnego przewodnika (11 filmów),
- infografiki do rozdziałów interaktywnego przewodnika (36 infografik),
- prezentacje multimedialne do interaktywnego przewodnika (10 prezentacji),
- materiały wspierające tworzenie środowiska przyjaznego zdrowiu psychicznego uczniów i uczennic (30 materiałów),
- forum sieciujące użytkowników¹⁸ (nauczycieli, dyrektorów), pozwalające na dzielenie się doświadczeniami i dobrymi praktykami w zakresie wzmacniania czynników chroniących i niwelowania czynników ryzyka.
- plan wdrożenia działań zmierzających do wzmocnienia czynników chroniących w szkole lub placówce dla dyrektora szkoły i nauczycieli, na podstawie propozycji zawartych w interaktywnym przewodniku.

2. Statystyka:

- w 3 placówkach zostanie wdrożony pilotażowo plan wdrożenia,
- odnotowano 37 251 wejść na stronę interaktywnego przewodnika, do końca 2020 r.,
- 1 653 445 osób korzystało z interaktywnego przewodnika, do końca 2020 r..

3. Przeprowadzono szkolenia online dla nauczycieli i rodziców uczniów z niepełnosprawnością, w tym ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z niepełnosprawnością intelektualną i niepełnosprawnościami sensorycznymi, w dwóch podstawowych aspektach: zwiększenie możliwości życiowych oraz sposoby uniknięcia destrukcyjnych doświadczeń:

- platforma szkoleniowa online z zakresu ww. tematyki,
- 30 placówek zostało objętych szkoleniami online dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną,
- 1292 nauczycieli zostało przeszkolonych online dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną i niepełnosprawnościami sensorycznym,
- 834 rodziców przeszkolonych online dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną i niepełnosprawnościami sensorycznym,
- 90 godzin wykładów online na żywo dla rodziców i nauczycieli dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną i niepełnosprawnościami sensorycznym,
- 120 godzin superwizji dla nauczycieli,
- 120 godzin konsultacji specjalistycznych,
- „Teczka dla nauczyciela” zawierająca materiały,
- 5 filmów instruktażowych dla rodziców i dla nauczycieli.

4. Przygotowano i przeprowadzono szkolenia online dla nauczycieli i rodziców dotyczące upowszechnienia w szkołach i placówkach oświatowych zasad komunikacji oraz mediacji

¹⁷ <https://e-learning.wychowaniewszkole.pl/szkolenie/szkolenie-certyfikacyjne-szkola-myslania-pozytywnego/>

¹⁸ <https://www.facebook.com/groups/smpinteraktywnyprzewodnik/>

szkolnej i mediacji rówieśniczej jako metod rozwiązywania konfliktów i zapobiegania agresji i przemocy w relacjach społecznych:

- 300 szkół i placówek oświatowych objętych szkoleniami online z zakresu komunikacji bez przemocy,
 - 200 szkół i placówek oświatowych szkoleniami online z zakresu mediacji szkolnych i rówieśniczych,
 - 9 000 osób objętych szkoleniami z zakresu mediacji szkolnych i rówieśniczych, w tym kandydatów na szkolnych opiekunów mediacji, nauczycieli, dyrektorów, uczniów i uczennic (w wieku powyżej 13 roku życia),
 - 16 000 osób objętych szkoleniami online w zakresie stosowania porozumienia bez przemocy w rozwiązywaniu sporów i konfliktów,
 - rozbudowana platforma e-learningowa (szkoleń online) w zakresie komunikacji bez przemocy oraz mediacji szkolnych i rówieśniczych,
 - 2 606 351 odbiorców kampanii informacyjno-upowszechniającej, 5 interaktywnych filmów edukacyjnych z opcją „Wybierz ścieżkę rozwoju” na potrzeby szkolenia online z zakresu komunikacji bez przemocy, 22 prezentacje multimedialne,
 - 31 materiałów filmowych instruktażowych (DIY - Zrób to sam), 19 video-wykładów na potrzeby szkolenia online z zakresu mediacji szkolnych i rówieśniczych, 12 podcastów na potrzeby szkolenia online z zakresu komunikacji bez przemocy, 10 interaktywnych filmów edukacyjnych z opcją „Wybierz ścieżkę rozwoju” na potrzeby szkolenia online z zakresu mediacji szkolnych i rówieśniczych, 35 prezentacji na potrzeby szkolenia online z zakresu mediacji szkolnych i rówieśniczych,
 - 250 treningów online, 18 video-wykładów na potrzeby szkolenia online z zakresu komunikacji bez przemocy,
 - 54 materiały do pobrania dla uczestników i uczestniczek szkoleń online z zakresu komunikacji bez przemocy w tym np.: infografika, karty, ćwiczeń, scenariusz pracy z uczniem/uczennicą, dodatkowe materiały wiedzowe, algorytmy,
 - 505 godzin zajęć z trenerami online „na żywo” na potrzeby szkolenia online z zakresu mediacji szkolnych i rówieśniczych,
 - 93 materiałów do pobrania dla uczestników i uczestniczek szkoleń online z zakresu mediacji szkolnych i rówieśniczych w tym np.: infografika, karty ćwiczeń, scenariusz pracy z uczniem/uczennicą, dodatkowe materiały wiedzowe, algorytmy,
 - 9 podręczników szkoleniowych na potrzeby szkolenia online z zakresu komunikacji bez przemocy, 9 podręczników szkoleniowych na potrzeby szkolenia online z mediacji szkolnych i rówieśniczych,
 - 80 godzin wsparcia online dla rodziców i nauczycieli przez konsultantów,
 - 1502 godziny superwizji dla nauczycieli biorących udział w programach szkoleniowych online,
 - 2 konferencje online ze streamingiem na żywo,
 - przewodnik fundraisingowy na rzecz pozyskania środków na wdrożenie i funkcjonowanie mediacji w szkole.
5. Przygotowano i uruchomiono kanał online informacyjno-edukacyjny dla rodziców: projekt „My-Rodzice” jest dostępny w serwisie Facebook: <https://www.facebook.com/Projekt-My-Rodzice-100950355225712> oraz serwisie: YouTube: https://www.youtube.com/channel/UC2_65qRDrzTG8_6mZzmsjrg/videos. Istotą projektu było wsparcie rodziców w wychowaniu dzieci i podpowiadanie, jak dbać o jakość relacji z dzieckiem i wzmacniać więzi rodzinne, by w konsekwencji chronić dzieci przed zagrożeniami społecznymi. Projekt zawiera 29 krótkich materiałów filmowych, wywiadów ze specjalistami.

6. Przygotowano koncepcję i utworzono poradnię online z zakresu ochrony zdrowia psychicznego dla uczniów i wychowanków, ich rodziców, nauczycieli: Poradnia on-line „Zawsze Jest Jakieś Wyjście” powstała w odpowiedzi na zagrożenia wynikające ze stanu pandemii i potrzebę zwiększenia dostępności pomocy psychologicznej dla uczniów, rodziców i nauczycieli. Portal wspierał współpracę międzysektorową w zakresie ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży. Poza indywidualnym spotkaniem umożliwiał specjalistom wspólną grupową konsultację dotyczącą podopiecznego.
7. Przygotowano i uruchomiono sieć wsparcia rówieśniczego w zakresie wzmocnienia i ochrony zdrowia psychicznego uczniów i uczennic w środowisku szkoły/placówki oraz przeciwdziałania zachowaniom autodestrukcyjnym wśród dzieci i młodzieży: stworzona została aplikacja OdyseJA. Fabuła aplikacji odbywa się w przestrzeni kosmicznej. Użytkownik przechodzi przez 4 planety: planetę rozwijania kompetencji społecznych; planetę podnoszenia samooceny i wiary we własne siły, wartości i cele; planetę radzenia sobie ze stresem; planetę emocji. W aplikacji dostępne są quizy, które można rozwiązywać ze znajomymi.
8. Opracowano materiały dla nauczycieli, w tym wychowawców klas i specjalistów dotyczących działań postwencyjnych do wykorzystania w działaniach profilaktycznych w szkołach: powstała publikacja pt. „POSTWENCJA W SZKOLE”. Jak wspierać w obliczu śmierci samobójczej. Poradnik dla nauczycieli, wychowawców, rodziców. Zaproponowano w nim schemat działań postwencyjnych: działania bezpośrednio podejmowane po traumatycznym zdarzeniu (debriefing) i działania w perspektywie długofalowej (grupy wsparcia).
9. Kontynuowano działanie dotyczące całodobowej, bezpłatnej, ogólnopolskiej infolinii: pod numerem telefonu 800 080 222 dzieci, nastolatki, rodzice, nauczyciele mogli uzyskać profesjonalną pomoc doświadczonych specjalistów i prawników. Specjaliści udzielali fachowego wsparcia w najtrudniejszych sytuacjach, z jakimi mierzyły się dzieci i młodzież w szczególności w sytuacji pandemii, także poprzez czaty i pocztę elektroniczną. Dzieci mogły korzystać z pełnej oferty infolinii bez zgody i wiedzy rodzica - anonimowo. W sytuacji przemocy domowej uruchamiane były działania interwencyjne z udziałem pomocy wielodyscyplinarnej.

Ponadto, Ośrodek Rozwoju Edukacji przeprowadził w 2020 r. szkolenia z zakresu stosowania pakietu testów pn. TROS-KA. Diagnoza funkcjonowania emocjonalno-społecznego uczniów z wykorzystaniem zestawu narzędzi diagnostycznych TROS-KA a rozwijanie kompetencji psychospołecznych, w ramach projektu pn. *Wykorzystanie narzędzi diagnostycznych TROS-KA – diagnoza i wspomaganie rozwoju zasobów transferowalnych uczniów – integracja działań poradni psychologiczno-pedagogicznych i szkół* - 21/11/2019 r. Przeszkolonych zostało 13 nowych pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych.

Modelowy zestaw narzędzi diagnostycznych TROS-KA do badań rozwoju emocjonalno-społecznego dzieci w wieku 9 -13 lat został opracowany w 2017 r. w ramach projektu pozakonkursowego pn. „Opracowanie instrumentów do prowadzenia diagnozy psychologiczno-pedagogicznej”. Zestaw narzędzia dostarczono do wszystkich poradni p-p na terenie kraju. Obecnie trwają w ORE prace nad opracowaniem adaptacji i dostosowaniem narzędzi diagnostycznych TROS-KA do potrzeb uczniów z wybranymi zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi.

W 2020 r. w formie zdalnej, za pośrednictwem platform e-kursy.ore.pl oraz ClickMeeting zorganizowano w ORE szkolenia e-learningowe i webinaria. Ogółem odbyło się 20 webinarów i 3 e-kursy z zakresu ochrony zdrowia psychicznego, a w szczególności obejmujących sytuacje związane z doświadczaniem sytuacji trudnych, kryzysowych i traumatycznych.

Celem zorganizowanych form doskonalenia zawodowego pracowników systemu oświaty było dostarczenie wiedzy, jak i przykładów dobrych praktyk oraz sprawdzonych procedur działania, którymi uczestnicy szkoleń będą mogli inspirować się w trakcie własnej pracy zawodowej. W treści webinarów

uwzględniono aktualną sytuację epidemiczną w Polsce oraz związane z nią trudności i nowe wyzwania w pracy z uczniami. Zaproponowano rozwiązania będące wskazówkami, w jaki sposób prowadzić działania on-line w przedszkolach, szkołach i placówkach w sytuacji ograniczonego kontaktu bezpośredniego (izolacja związana z COVID-19). Łącznie we wszystkich szkoleniach wzięło udział 3079 osób.

Dodatkowo, przygotowano publikację pt. Dziecko w sytuacji kryzysowej. Wspierająca rola pracowników oświaty, której celem było wsparcie i podkreślenie znaczenia roli nauczycieli, pedagogów i psychologów szkolnych w procesie pomagania dzieciom i młodzieży w sytuacjach trudnych. Zawiera ona m.in. opis sposobów i narzędzi służących rozpoznawaniu potrzeb osoby w sytuacji trudnej, kryzysowej, traumatycznej zarówno z perspektywy szkoły, jak i poradni psychologiczno-pedagogicznej, a także praktyczne przykłady pomocy uczniom w różnych sytuacjach kryzysowych. W publikacji zawarto także odniesienia do roli placówek doskonalenia nauczycieli w przygotowywaniu szkół i poradni do właściwego reagowania w sytuacji trudnej, kryzysowej i traumatycznej. W opracowaniu zawarte są przykładowe scenariusze zajęć czy ćwiczenia, które mogą być wykorzystane w pracy z uczniami.

1.4.2. Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie (art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

W stosunku do roku poprzedniego, w 2020 r. zmniejszyła się liczba opracowanych programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie. W 2020 r. **opracowano 253 programy**, z czego **zrealizowano 222 programów**, a udział w nich wzięło łącznie **70 287 osób** czyli o prawie 10 000 osób więcej, niż w 2019 r., mimo iż opracowano i zrealizowano w 2019 r. większą liczbę programów.

Tabela 4. Liczba programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

Liczba programów	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	330	361	317	344	331	253

1.4.3. Prowadzenie poradnictwa, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy metod i kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie oraz w stosunku do grup ryzyka, np. małoletnich w ciąży

Artykuł 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie koncentruje się na utworzeniu przez gminę systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Na system ten mają składać się: program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, poradnictwo i interwencja, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia oraz zespoły interdyscyplinarne. W ramach poradnictwa gmina ma za zadanie prowadzić również działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie. W przepisach położono szczególny nacisk na rozwój profilaktyki, jako skutecznej formy pomocy w sytuacjach, gdy w rodzinie nie występuje jeszcze zjawisko przemocy, ale może być tym zjawiskiem zagrożona. W latach 2015-20120 liczba placówek prowadzących poradnictwo, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy metod i kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie wynosiła pomiędzy 849 a 783. W 2020 r.

spadła liczba placówek w stosunku do roku poprzedniego. W 783 placówkach zrealizowano 705 programów. Ogółem udzielono porad 29 088 osobom: 20 941 kobietom oraz 8 147 mężczyznom.

Tabela 5. Liczba placówek prowadzących poradnictwo, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy metod i kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

Liczba placówek	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	849	967	962	955	876	783

1.5. Realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie (art. 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

1.5.1. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie (art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

Od 2016 widać wzrost realizowanych programów. W 2020 r. 2 449 gmin realizowało programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Tabela 6. Liczba opracowanych i realizowanych gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Liczba gminnych programów	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	2 303	2 322	2 327	2 344	2 408	2 449

1.5.2. Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie (art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

Samorządy powiatowe w 2020 r. opracowały i realizowały **337** programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, co oznacza wzrost w stosunku do 2019 r.. Niższy wskaźnik w latach 2015-2016 był prawdopodobnie spowodowany realizacją opracowanych w latach wcześniejszych programów.

Tabela 7. Liczba opracowanych i realizowanych powiatowych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Liczba powiatowych programów	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	289	297	313	313	325	337

1.5.3. Opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ramowego programu ochrony ofiar przemocy w rodzinie (art. 6 ust. 6 pkt 1 i 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

Wszystkie samorządy wojewódzkie w 2020 r. realizowały programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W 14 województwach opracowano nowe programy.

Tabela 8. Liczba opracowanych i realizowanych wojewódzkich programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Liczba wojewódzkich programów	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	16	16	16	13	10	14

2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 1 i 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

Cel: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

2.1. Rozwój infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy

2.1.1. Utworzenie i funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych (art. 6 ust. 2 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

W 2020 r. w gminach funkcjonowało **2 496** zespołów interdyscyplinarnych. Liczba osób objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych wyniosła **204 695**, w tym **80 263** kobiet (w tym **4 578** niepełnosprawnych i **11 957** starszych) oraz **73 149** mężczyzn (w tym **3 402** niepełnosprawnych i **7 250** starszych), a także **51 283** dzieci, w tym **1 516** niepełnosprawnych.

Zespoły interdyscyplinarne objęły swoją pomocą łącznie **78 247** rodzin, a członkowie zespołów odbyli **16 581** posiedzeń.

W 2020 r. na terenie Polski zostało utworzonych **75 200** grup roboczych. Odbyły się **228 320** posiedzeń grup roboczych. Grupy robocze pracowały z **266 361** osobami, w tym z **103 046** kobietami (**6 061** niepełnosprawnymi i **15 724** starszymi) oraz **93 468** mężczyznami (**4 603** niepełnosprawnymi i **9 504** starszymi), a także z **69 847** dziećmi, w tym z **2 242** niepełnosprawnymi. Grupy robocze objęły pomocą **97 370** rodzin.

Krajowy Program nie obliuguje resortu sprawiedliwości do podejmowania działań w zakresie tworzenia i funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych obligując do ich realizacji jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny. Niezależnie od tego należy wskazać na udział kuratorów sądowych, prokuratorów a także służby więziennej w pracach zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych.

Zgodnie z art. 9a ust. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w skład zespołu interdyscyplinarnego, oprócz innych przedstawicieli służb, wchodzi także kuratorzy sądowi. Mogą to być kuratorzy dla dorosłych i kuratorzy rodzinni, zarówno kuratorzy zawodowi, jak i społeczni.

O składzie osobowym grup roboczych decyduje kolegialnie zespół interdyscyplinarny. Na mocy art. 9a ust. 12 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, udział kuratora sądowego w pracach grupy roboczej nie jest obligatoryjny. Poniżej przedstawione zostały dane zbiorcze, dotyczące licznego udziału kuratorów w zespołach interdyscyplinarnych oraz grupach roboczych, zebrane na podstawie danych dostarczonych z poszczególnych okręgów sądowych¹⁹.

Tabela 9. Udział kuratorów sądowych (zawodowych i społecznych) w wykonywaniu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Wyszczególnienie	Ogółem	Dotyczy kuratorów		
		dla dorosłych	rodzinnych	
Liczba kuratorów sądowych, którzy w okresie statystycznym wchodzili w skład	zespołów interdyscyplinarnych	2 958	1 494	1 464
	grup roboczych	3 650	1 000	2 650

¹⁹ Dane pochodzą ze sprawozdania z działalności kuratorskiej służby sądowej MS-S40r za rok 2020.

Liczba kuratorów sądowych, którzy w ostatnim dniu okresu statystycznego wchodzili w skład	zespołów interdyscyplinarnych	2 832	1 452	1 380
	grup roboczych	2 790	676	2 114

Tabela 10. Liczba zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych, w których kuratorzy sądowi (zawodowi i społeczni) wykonują czynności w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wyszczególnienie		Ogółem	Dotyczy kuratorów	
			dla dorosłych	rodzinnych
Liczba	posiedzeń zespołów interdyscyplinarnych z udziałem kuratorów w okresie statystycznym	6 292	3 102	3 190
	grup roboczych w skład których wchodzili kuratorzy sądowi	w okresie statystycznym	2 101	6 704
		stan w ostatnim dniu okresu statystycznego	5 384	1 206
	spotkań grup roboczych z udziałem kuratorów w okresie statystycznym	10 416	2 496	7 920

W 2020 r. prokuratorzy wykonujący obowiązki służbowe, przede wszystkim w prokuraturach rejonowych i okręgowych, w zakresie w jakim pozwalały na to warunki zdrowotne oraz obostrzenia, w związku z trwającym stanem pandemii, współpracowali z miejskimi lub gminnymi ośrodkami pomocy społecznej, miejskimi lub gminnymi ośrodkami pomocy rodzinie oraz uczestniczyli w pracach zespołów interdyscyplinarnych do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Członkowie zespołów interdyscyplinarnych mieli nadto kontakt osobisty lub telefoniczny z wyznaczonymi na uczestnictwo w pracach lokalnych zespołów interdyscyplinarnych prokuratorów z różnych szczebli jednostek prokuratur, którzy zapewniali swoim udziałem wsparcie informacyjno-merytoryczne pozostające w zakresie zadań prokuratury. Członkowie zespołów interdyscyplinarnych mieli nadto kontakt osobisty lub telefoniczny z wyznaczonymi prokuratorami właściwych miejscowo prokuratur rejonowych, co ułatwiało podejmowanie decyzji w konkretnych sprawach o niejednoznacznym stanie faktycznym i prawnym, gdzie wiedza doświadczonych prokuratorów pozwalała na dokonywanie właściwej oceny skali potencjalnego zagrożenia dla pokrzywdzonych ze strony sprawców w przemocy w rodzinie i dostosowania właściwych środków mających zapobiegać temu zjawisku. Współpraca ta przybierała różnorodne formy, w zależności od utrwalonej praktyki w obszarze poszczególnych jednostek prokuratur, od kontaktów roboczych z m.in. specjalistycznymi ośrodkami wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, poradniami psychologicznymi, centrami integracji społecznej, terenowymi Komitetami Ochrony Praw Dziecka, po bieżącą współpracę z powiatowym centrum pomocy w rodzinie, radami miasta, urzędami miasta, realizującymi Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, instytucjami działającymi w ramach programu gminnego oraz organizacjami działającymi w ramach projektów związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

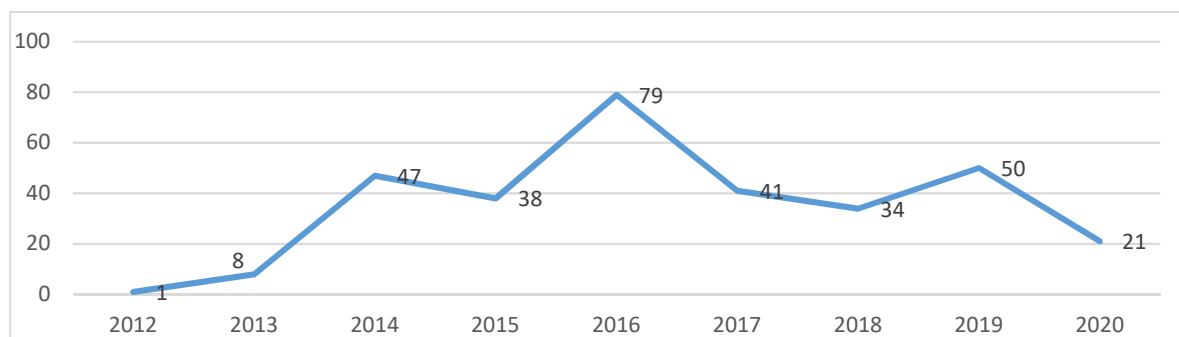
W ramach prowadzonej od szeregu lat współpracy prokuratorzy, o ile pozwalały na to obostrzenia sanitarno-epidemiczne, pełnili dyżury w miejskich, gminnych i powiatowych ośrodkach pomocy społecznej, w trakcie których udzielali informacji oraz porad prawnych w zakresie objętym zadaniami prokuratury. Wyznaczeni prokuratorzy uczestniczyli także w posiedzeniach komisji bezpieczeństwa i porządku, działających przy urzędach miejskich, w trakcie których omawiana była problematyka zwalczania przemocy w rodzinie oraz udzielania pomocy osobom pokrzywdzonym.

By oddziaływać na zjawisko przemocy w sposób bardziej systemowy, w jednostkach penitencjarnych, spośród kadry przeszkolonej w realizacji programów dla sprawców przemocy, zostały wyznaczone osoby, których zadaniem jest współpraca z lokalnymi zespołami interdyscyplinarnymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Do obowiązków takich osób należy udzielanie przedstawicielom zespołów interdyscyplinarnych informacji o sprawcy przemocy, znajdującym się aktualnie w danej

jednostce penitencjarnej. W ten sposób interwencje wobec ofiary i sprawcy mogą być prowadzone w oparciu o pełniejsze dane.

Szczegółowe dane wyznaczonych osób oraz numery kontaktowe do wytypowanych jednostek, znajdują się w bazie danych na stronie głównej Służby Więziennej (www.sw.gov.pl - podstrona: Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie), na której znajduje się m.in. baza osób pracujących w jednostkach penitencjarnych ze sprawcami przemocy i przygotowanych do współpracy z podmiotami zewnętrznymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Opracowano i opisano na ww. stronie także szczegóły dotyczące procedury pozyskiwania informacji przez zespoły interdyscyplinarnej na temat skazanych sprawców przemocy, wobec których inicjowane są procedury „Niebieskiej Karty”. Dzięki temu rozwiązaniu, pojawia się możliwość wymiany informacji i uściślenia współpracy na płaszczyźnie lokalnej. W 2020 r. w ramach współpracy z lokalnymi zespołami interdyscyplinarnymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na wniosek przewodniczących zespołów interdyscyplinarnych sporządzono 21 opinii o skazanych z art. 207 kk.

Wykres 1. Liczba opinii o skazanych z art. 207 kk, sporządzonych na wnioski przewodniczących zespołów interdyscyplinarnych w latach 2012-2020 (źródło danych: Służba Więzienna).

2.1.2. Ewidencjonowanie istniejącej infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej rokrocznie dokonuje aktualizacji bazy teleadresowej specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. Baza teleadresowa jest umieszczona na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej w zakładce *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie*: <https://www.gov.pl/web/rodzina/baza-kontaktowa-specjalistyczne-osrodki-wsparcia-dla-ofiar-przemocy>

W 2020 r. niemal we wszystkich województwach zaktualizowano na stronach internetowych bazy danych podmiotów oraz organizacji pozarządowych świadczących usługi dla osób i rodzin dotkniętych przemocą, a także dokonano aktualizacji rejestru placówek zapewniających miejsca noclegowe, a także rejestry specjalistycznego poradnictwa.

2.1.3. Przesyłanie zaktualizowanych baz danych z danego województwa, o których mowa w pkt 2.1.2. prezesowi sądu apelacyjnego, prokuratorowi apelacyjnemu, komendantowi wojewódzkiemu Policji, kuratorowi oświaty oraz organom samorządu terytorialnego do dnia 15 lipca każdego kolejnego roku

Wojewodowie przestali do 15 lipca 2020 r. w wersji elektronicznej **135** zaktualizowanych baz danych dotyczących istniejącej infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Informacje zostały przekazane następującym podmiotom: prezesom sądów apelacyjnych, prokuratorom apelacyjnych, komendantom wojewódzkim Policji, kuratorom oświaty oraz organom samorządu terytorialnego.

2.1.4. Upowszechnienie baz danych przez podmioty, o których mowa w pkt 2.1.3. w podległych im pionach organizacyjnych

W Krajowym Programie ujęto mechanizmy, dzięki któremu sądy są informowane przez wojewodów o funkcjonującej na ich terenie infrastrukturze instytucji, a także o podmiotach udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Zgodnie z Działaniem 2.1.2. wojewoda jest zobligowany do zewidencjonowania, corocznej aktualizacji oraz umieszczenia na stronach internetowych urzędu wojewódzkiego bazy teleadresowej podmiotów oraz organizacji pozarządowych świadczących usługi dla osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie.

Dodatkowo, zgodnie z Działaniem 2.1.3., do dnia 15 lipca każdego kolejnego roku, wojewoda ma obowiązek przesyłania w wersji elektronicznej ww. zaktualizowanych baz danych z danego województwa prezesowi sądu apelacyjnego, prokuratorowi apelacyjnemu, komendantowi wojewódzkiemu Policji, kuratorowi oświaty oraz organom samorządu terytorialnego, celem upowszechnienia w podległych im pionach organizacyjnych.

Obowiązkiem prezesa sądu apelacyjnego, jest upowszechnienie ww. bazy danych w podległych sądach okręgowych i rejonowych zarówno w wersji elektronicznej, jak i papierowej. W praktyce, prezes sądu apelacyjnego powinien przekazać prezesom podległych sądów okręgowych wersje papierowe oraz elektroniczne ww. baz danych, z poleceniem podobnego upowszechnienia w podległych sądach rejonowych.

Przedmiotowe działanie stanowi realizację Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej *ustanawiającej normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępującej decyzję ramową Rady z 2001/220/WSiSW²⁰*, nakładającą na właściwe organy (w tym sądy) obowiązek przedstawienia osobie pokrzywdzonej w zrozumiałym przez nią języku i formie informacji dotyczących dostępnego pokrzywdzonym wsparcia i pomocy (art. 4 ust. 1 pkt a Dyrektywy).

Wskaźnikiem obrazującym realizację przedmiotowego zadania jest liczba przekazanych przez prezesów sądów apelacyjnych aktualnych baz danych do sądów okręgowych i rejonowych w wersji papierowej lub elektronicznej. Liczba ta powinna być zgodna z liczbą wszystkich sądów okręgowych i rejonowych na terenie poszczególnych apelacji.

W 2020 r. liczba przekazanych baz danych wyniosła **229** i utrzymuje się na podobnym poziomie w stosunku do lat poprzednich. (2019 - 207, 2018 - 239, 2017- 231, 2016 - 288, 2015 - 229, 2014 - 158).

Dodatkowo należy wskazać, że w 2020 r. odnotowano liczbę 151, przekazanych do prokuratur okręgowych i rejonowych, aktualnych baz danych uzyskanych od wojewodów, zawierających ewidencje istniejącej infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Jest to ponad dwukrotnie więcej niż w 2019 r., gdzie liczba ta wynosiła 78.

W 2020 r. komendy wojewódzkie/Stołeczna Policji otrzymały z urzędów wojewódzkich łącznie 75 baz danych, zawierających ewidencję istniejącej infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie. Powyższe bazy najczęściej przekazywane były w wersji elektronicznej. Ponadto, w ciągu roku dokonywano ich aktualizacji.

²⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. *ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady z 2001/220/WSiSW* (Dz.U. UE L 315/57).

2.1.5. Rozbudowa sieci i poszerzenie oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, w tym:

- punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- ośrodków wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży;
- ośrodków interwencji kryzysowej;
- innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

W ramach poszerzenia oferty placówek udzielających pomocy w 2020 r. powstało: **60 punktów konsultacyjnych, 1 ośrodek wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie, 3 domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz 21 ośrodków interwencji kryzysowej** (w tym **8 punktów interwencji kryzysowej**) oraz **7 innych placówek** świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie). Szczegółowe informacje dotyczące liczby osób korzystających z oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie zostały opisane w działaniu 2.3.2.

Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska²¹, powołała do życia z dniem 1 stycznia 2012 r. Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, (zwany dalej Funduszem), będący państwowym funduszem celowym, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości. Przychodami Funduszu są m.in. orzeczone przez sądy nawiązki i świadczenia pieniężne.

Minister Sprawiedliwości działając na podstawie § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 września 2017 r. w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości²², ogłosił w dniu 29 września 2017 r. Program I, który w dniu 24 października 2018 r. został zastąpiony kolejnym Programem Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przystępstwem na lata 2019-2021, który podlegał dwukrotnie aktualizacji. Obecnie obowiązuje Program Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przystępstwem na lata 2019-2024 z dnia 29 marca 2021 r.

Celem programu jest:

- I. Udzielanie pomocy osobom pokrzywdzonym przystępstwem oraz osobom im najbliższym
- II. Udzielanie pomocy świadkom i osobom im najbliższym
- III. Wsparcie i rozwój instytucjonalnego systemu pomocy osobom pokrzywdzonym przystępstwem i świadkom poprzez utworzenie Sieci Pomocy Osobom Pokrzywdzonym.

Program skierowany jest do jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych i niedziałających w celu osiągnięcia zysku - stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji. Beneficjentami Programu są osoby pokrzywdzone w wyniku przystępstw, osoby im najbliższe oraz świadkowie i osoby im najbliższe. W grupie Beneficjentów mogą wystąpić zatem osoby dotknięte przemocą w rodzinie.

²¹ Ustawa z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. poz. 227, z późn. zm.).

²² Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej - Funduszu Sprawiedliwości z dnia 13 września 2017 r. (Dz.U. z 20192017 r. poz. 683).

W Programie został wyszczególniony katalog zadań, które mogą być realizowane przez poszczególne placówki. Do zadań tych należą:

- organizowanie i finansowanie pomocy prawnej, w tym alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów;
- organizowanie i finansowanie pomocy tłumacza w celu udzielenia pomocy prawnej osobie uprawnionej, jeżeli nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, do czasu wszczęcia postępowania przygotowawczego;
- organizowanie i finansowanie pomocy tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika w celu udzielenia pomocy prawnej;
- pokrywanie kosztów związanych z psychoterapią, pomocą psychiatryczną lub psychologiczną;
- organizowanie i finansowanie pomocy udzielanej przez osobę pierwszego kontaktu;
- pokrywanie kosztów świadczeń zdrowotnych (w tym rehabilitacyjnych), lekarstw w zakresie, w którym lek nie podlegałby refundacji lub w części, w której nie jest refundowany, wyrobów medycznych, w tym materiałów opatrunkowych, przedmiotów ortopedycznych oraz środków pomocniczych, w zakresie niezbędnym w procesie leczniczym doznanego uszczerbku na zdrowiu wynikającego z przestępstwa lub jego następstw;
- pokrywanie kosztów związanych z kształceniem w szkołach i przedszkolach publicznych, w tym w ramach indywidualnego nauczania, a także w przypadku realizacji obowiązku przedszkolnego, szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą na podstawie art. 16 ust. 8 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, odpowiednio do wieku i potrzeb edukacyjnych osób uprawnionych;
- pokrywanie kosztów związanych z opieką nad dziećmi w żłobkach i klubach dziecięcych prowadzonych przez gminy w oparciu o przepisy ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3;
- organizowanie i finansowanie szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe oraz pokrywanie kosztów egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe;
- pokrywanie kosztów czasowego zakwaterowania lub udzielania schronienia;
- finansowanie okresowych dopłat do bieżących zobowiązań czynszowych i opłat za energię ciepłą, energię elektryczną, gaz, wodę, opał, odbiór nieczystości stałych i płynnych za lokal mieszkalny lub dom jednorodzinny, do którego osoba uprawniona posiada tytuł prawny, proporcjonalnie do liczby osób stale zamieszkujących w tym lokalu lub domu;
- usługę dostosowania lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego do potrzeb osoby pokrzywdzonej przestępstwem w przypadku, gdy utrata sprawności fizycznej nastąpiła w wyniku przestępstwa;
- finansowanie przejazdów środkami komunikacji publicznej lub pokrywanie kosztów transportu związanych z uzyskiwaniem świadczeń i regulowaniem spraw określonych w pkt 1-10;
- pokrywanie kosztów żywności lub bonów żywnościowych;
- pokrywanie kosztów zakupu odzieży, bielizny, obuwia, środków czystości i higieny osobistej;
- finansowanie kosztów zorganizowanego wyjazdu uprawnionego małoletniego;
- finansowanie kosztów wyjazdu: osoby uprawnionej wraz z małoletnim, nad którym sprawuje pieczę; uprawnionego małoletniego wraz z osobą, pod której pieczę pozostaje podczas którego udzielana będzie pomoc, o której mowa w pkt 4;
- finansowanie robót budowlanych, o których mowa w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane, w tym również przygotowania do realizacji robót budowlanych, w szczególności kosztów opracowania dokumentacji projektowej, przygotowania gruntu pod budowę, ekspertyz, świadectw, operatów, prac geologicznych, niezbędnych do realizacji celów wynikających z ustawy;
- zakup urządzeń i wyposażenia;
- zakup wartości niematerialnych i prawnych.

W 2020 r. rozstrzygnięto dwa otwarte konkursy ofert na powierzenie realizacji zadań ze środków Funduszu Sprawiedliwości w zakresie udzielania pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz osobom im najbliższym w tym zawarto dwie umowy oraz otworzono dwa Ośrodki Pomocy Pokrzywdzonym Przystępstwem w Opolu i Sanoku. Wysokość udzielonej dotacji na 2020 r. w ramach zawartych wieloletnich umów wynosiła 69 672 391,53 zł. Obecnie funkcjonuje 365 miejsc (55 Okręgowych Ośrodków Pomocy Pokrzywdzonym Przystępstwem i 310 Lokalnych Punktów Pomocy Pokrzywdzonym Przystępstwem), które świadczą pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem im najbliższym oraz świadkom i osobom im najbliższym (w tym rodzinom dotkniętym przemocą) w całej Polsce. W stosunku do 2018 r. liczba miejsc świadczenia pomocy finansowanych z Funduszu Sprawiedliwości w 2019 r. wzrosła niemal czterokrotnie (z 94 miejsc do 365 miejsc). Ponadto w 2020 r. zawarto umowę dotyczącą Specjalistycznego Centrum Wsparcia, którego celem centrum jest zapewnienie profesjonalnego i kompleksowego wsparcia poprzez opracowanie i realizację Indywidualnego programu wychodzenia ze skutków pokrzywdzenia przestępstwem dla osób oraz rodzin. Wysokość dotacji przyznanej w tym zakresie na 2020 r. wyniosła 3 mln zł. łączna kwota przyznanej dotacji w tym projekcie wyniosła ponad 43 mln zł.

2.1.6. Nawiązywanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Nawiązanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie na szczeblu Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej odbywa się przede wszystkim poprzez wspólne działania realizowane w oparciu o funkcjonowanie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dokonał w 2017 r. wyboru Członków Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – III kadencji w związku z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Dz. U. poz. 146), które jest wypełnieniem upoważnienia zawartego w art. 10f ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Zespół Monitorujący do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie jest organem opiniodawczo-doradczym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Zgodnie z art. 10b ust. 1 ww. ustawy w skład Zespołu Monitorującego wchodzi:

1. **Krajowy Koordynator** Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
2. **Siedmiu przedstawicieli** organów administracji rządowej i jednostek im podległych lub przez nie nadzorowanych,
3. **Pięciu przedstawicieli** jednostek samorządu terytorialnego powołanych spośród osób zgłoszonych przez stronę samorządową w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego,
4. **Dziesięciu przedstawicieli** organizacji pozarządowych, związków i porozumień organizacji pozarządowych oraz kościołów i związków wyznaniowych.

Główne tematy i prace Zespołu w 2020 r.:

- opiniowanie wniosków w ramach Programu Ostonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”,
- analizowanie przepisów prawa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- dyskusje na temat obowiązujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie rozwiązań prawnych,
- opracowanie projektu Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na kolejną perspektywę czasową.

Wojewodowie realizowali zadanie dotyczące współpracy pomiędzy instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, realizując wspólnie lub zlecając do realizacji projekty. W 2020 r. w ramach

wzmocnienia współpracy, w oparciu o zlecenie, bądź też wspólne działania, zarówno wojewodowie, jak i jednostki samorządu terytorialnego, zrealizowali 415 projektów.

2.2. Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

2.2.1. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej

W ramach upowszechniania informacji i edukacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej opracowano i upowszechniono **114 463 materiałów informacyjnych**. Ponadto, przeprowadzono **1 673 lokalne kampanie społeczne**.

Ministerstwo Sprawiedliwości, podobnie jak w latach ubiegłych w 2020 r. również podejmowało działania promocyjne, które zrealizowano w oparciu o umowy wykonawcze na realizację zadań związanych z obsługą działań informacyjno-edukacyjnych Funduszu Sprawiedliwości. Działania te skoncentrowane były na zwiększeniu świadomości o zadaniach i celach Funduszu Sprawiedliwości oraz upowszechnieniu wiedzy wśród ogółu społeczeństwa. Celem akcji promocyjnych była możliwość objęcia wsparciem z Funduszu Sprawiedliwości jak największej liczby potencjalnych beneficjentów pomocy. W 2020 roku z uwagi na panujący stan epidemii SARS-Cov-2, dobór kanałów dotarcia do odbiorców został dostosowany do zmieniających się realiów oraz preferencji w konsumpcji mediów. Grupą docelową podobnie jak w 2019 r. stanowiły osoby z grupy wiekowej 18-65 lat. Dywersyfikacja wybranych kanałów przekazu pozwoliła na dotarcie do potencjalnych beneficjentów świadczeń Funduszu Sprawiedliwości, niezależnie od ich statusu społecznego, wieku, wykształcenia czy miejsca zamieszkania. Szczególny nacisk położono na emisję audycji i spotów, za pośrednictwem stacji radiowych. Poprzez przygotowane materiały informacyjno-edukacyjne, audiowizualne i graficzne publikowane w mediach elektronicznych i tradycyjnych rozpropagowano informacje o działalności Funduszu Sprawiedliwości. Z uwagi na wejście w życie w listopadzie 2020 r. ustawy tzw. antyprzemocowej, komunikaty przykazań skoncentrowane były wokół zjawiska przemocy domowej w tym pomocy ofiarom przemocy domowej. W ramach projektów z zakresu przeciwdziałania przyczynom przestępczości, finansowanych ze środków Funduszu Sprawiedliwości utworzono trzy lokalne serwisy internetowe zintegrowane z mediami społecznościowymi, których celem jest wsparcie informacyjno-monitoringowe sieci przeciwdziałania przyczynom przestępczości oraz pomocy pokrzywdzonym.

W ramach kampania informacyjno-promocyjnej Funduszu Sprawiedliwości, została stworzona strona internetowa <https://www.funduszsprawiedliwosci.gov.pl/> poświęcona pomocy pokrzywdzonym finansowana ze środków Funduszu. Umowę na realizację kampanii zawarto 28 listopada 2018 r, zaś ww. strona internetowa uzyskała swoją funkcjonalność 14 lutego 2019 r.

Na stronie Funduszu pokrzywdzeni mogą znaleźć aktualizowane na bieżąco informacje dotyczące:

- form wsparcia, na które mogą liczyć Pokrzywdzeni, Świadkowie i ich rodziny w ramach pomocy z Funduszu Sprawiedliwości w tym możliwości uzyskania świadczeń w związku ze stanem epidemii;
- numeru całodobowej Linii Pomocy Pokrzywdzonym (tel. +48 222 309 900), gdzie Pokrzywdzeni, Świadkowie i ich rodziny mogą uzyskać poradę prawną oraz psychologiczną, a także zapisać się do punktów pomocy;
- adresu mailowego Linii Pomocy Pokrzywdzonym (info@numeros.pl), gdzie Pokrzywdzeni, Świadkowie i ich rodziny mogą uzyskać poradę prawną oraz psychologiczną, a także zapisać się do punktów pomocy;

- interaktywnej mapy Ośrodków i Punktów Pomocy, gdzie pokrzywdzeni, świadkowie i ich rodziny znajdują poprzez wpisanie nazwy miejscowości najbardziej dogodny lokalizacyjnie punkt pomocy. Mapa zawiera oznaczenie punktu wraz z jego danymi teleadresowymi (dokładny adres, numer telefonu, godziny otwarcia, numer telefonu czynnego całodobowo).

Dodatkowo upowszechnianiu wiedzy związanej z uprawnieniami osób pokrzywdzonych oraz możliwością korzystania z ośrodków i instytucji pomocowych służyły informacje m.in. zamieszczone na portalu internetowym „Lubuska Niebieska Tarcza przeciw przemocy – lubuski portal dla ofiar przemocy”, na którym wskazano zakres działań Prokuratury w zakresie pomocy ofiarom przestępstw. Na stronach internetowych Prokuratury Krajowej a także poszczególnych jednostek prokuratury, funkcjonowały zakładki dedykowane ofiarom przestępstw, w tym także pokrzywdzonym przemocą w rodzinie. W budynkach siedzib poszczególnych prokuratur dostępne były wykazy instytucji i organizacji pozarządowych udzielających pomocy ofiarom przestępstw. Zaktualizowano strony internetowe w 4 prokuraturach regionalnych i 34 jednostkach prokuratur okręgowych.

2.2.2. Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie

W ramach upowszechniania zajęć edukacyjnych kierowanych do osób doznających przemocy w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie jednostki samorządu terytorialnego opracowały i zrealizowały 2 992 zajęć, w których uczestniczyło 11 241 osób.

2.3. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

2.3.1. Realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego

W 2020 r. liczba osób dotkniętych przemocą wyniosła **207 045** osób (w tym 113 178 kobiet, 34 907 mężczyzn oraz 58 960 dzieci). Pomocą w formie poradnictwa objęto ogółem **140 879** osoby. Z poradnictwa **medycznego** skorzystało **ogółem 4 539**. Z poradnictwa **psychologicznego** skorzystało **ogółem 60 772** osoby, natomiast z poradnictwa **prawnego** skorzystało ogółem **28 168** osób. Poradnictwem **socjalnym** zostało **objęte** ogółem **86 418** osób. Z poradnictwa **zawodowego i rodzinnego** skorzystało **ogółem 26 550** osób.

2.3.2. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc całodobowych w ośrodkach wsparcia oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej (art. 6 ust. 2 pkt 3 i ust. 3 pkt 3 i 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

W 2020 r. funkcjonowało **870 jednostek** pomagających osobom doznającym przemocy w rodzinie. Wśród instytucji zdecydowaną większość stanowią **punkty konsultacyjne – 516**, a następnie **ośrodki interwencji kryzysowej – 222** w tym 56 punktów interwencji kryzysowej, **specjalistyczne ośrodki wsparcia – 37 ośrodki wsparcia – 17, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – 21** oraz **57 (7%) inne placówki** świadczące specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Punkty konsultacyjne

W całej Polsce działa 516 punktów konsultacyjnych. W stosunku do 2019 r. przybyło 13 punktów konsultacyjnych prowadzonych przez gminy. W całej Polsce z punktów konsultacyjnych skorzystało 14 326 osób i jest to spadek w porównaniu z 2019 r.. Punkty konsultacyjne aktywnie realizują zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie świadcząc różnego rodzaju pomoc i wsparcie doraźnie w formie np. poradnictwa prawnego, rodzinnego, socjalnego, zawodowego.

Ośrodki wsparcia

Działa 37 ośrodków wsparcia, z pomocy których skorzystało w 2020 r. 798 osób. W stosunku do roku 2019r. liczba ośrodków wzrosła się znacznie tj. o 23 jednostki. Statystycznie z jednego ośrodka skorzystało średnio ponad 21 osób. Spośród 37 ośrodków, 10 dysponowało 270 miejscami całodobowymi, z których skorzystało 73 osoby.

Ośrodki interwencji kryzysowej

W stosunku do 2019 r., liczba ośrodków interwencji kryzysowej zwiększyła się o 3 placówki. W 2020 r. 16 398 osób skorzystało z oferty **222 ośrodków interwencji kryzysowej** (w tym z 56 punktów interwencji kryzysowej), co daje średnią statystyczną: 73 osób na 1 ośrodek. Łącznie 132 ośrodki interwencji kryzysowej dysponowały 1 346 miejscami całodobowymi, z których skorzystało 3 080 osoby.

Domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży

Z 22 domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży prowadzonych przez powiat, które dysponowały 443 miejscami, skorzystało 541 osób, co oznacza, że z każdego domu skorzystało średnio 24 osoby. W 2020 r. ogółem 491 osób skorzystało z miejsc całodobowych w domach dla matek z małoletnimi dziećmi (w tym: 194 kobiety, 3 mężczyźni oraz 294 dzieci).

2.3.3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie całodobowych miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie

Na terenie kraju w 2020 r. funkcjonowało **37 specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie**. Prowadzenie ośrodków jest zadaniem zleconym samorządom powiatowym, a środki finansowe na ich utrzymanie zapewnia budżet państwa.

W specjalistycznych ośrodkach wsparcia, obok zapewnienia podstawowych potrzeb, osoby doznające przemocy w rodzinie, otrzymują profesjonalne wsparcie medyczne, socjalne, psychologiczne oraz prawne. Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie funkcjonują w oparciu o standardy zawarte w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. poz. 259). Priorytetowym zadaniem specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie jest zapewnienie bezpieczeństwa i udzielenie profesjonalnej pomocy i wsparcia.

W specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w 2020 r. udzielono różnorodnych form pomocy 4 611 osobom doznającym przemocy w rodzinie, w tym: 3 220 kobietom, 362 mężczyznom oraz 1 029 dzieciom. Ponadto udzielono pomocy 143 osobom starszym – ofiarom przemocy w rodzinie, w tym: 117 kobietom i 26 mężczyznom, a także 208 osobom niepełnosprawnym – ofiarom przemocy w rodzinie, w tym: 147 kobietom, 19 mężczyznom oraz 42 dzieciom. Z pomocy całodobowej skorzystało 1 270 osób w tym: 563 kobiety (w tym 56 niepełnosprawnych i 20 starszych), 22 mężczyźni (w tym 7 niepełnosprawnych i 3 starszych) oraz 685 dzieci (w tym 32 niepełnosprawnych).

Tabela 11. Liczba osób korzystających z pomocy w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w latach 2015-2020.

Liczba osób korzystających z pomocy w SOW	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	7 454	7 004	8 558	6 792	6 139	4 611

Wszystkie specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie nawiązały współpracę z instytucjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Specjalistyczne ośrodki współpracują głównie z ośrodkami pomocy społecznej, powiatowymi centrami pomocy rodzinie, Policją, sądami, prokuraturą, strażą miejską, zakładami opieki zdrowotnej, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, szkołami, przedszkolami, kościołem, organizacjami pozarządowymi, gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych, wydziałami do spraw mieszkalnictwa, rodzinnymi ośrodkami diagnostyczno-konsultacyjnymi, powiatowymi urzędami pracy, mediami lokalnymi itp.

W celu dostosowania zakresu pomocy do sytuacji oraz potrzeb ofiar przemocy w rodzinie specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie monitoruje sytuację osób przebywających w ośrodkach przez pół roku po jego opuszczeniu, poprzez utrzymywanie kontaktu telefonicznego, korespondencję lub nawiązanie współpracy z instytucjami zajmującymi się pomocą ofiarom przemocy.

Specjalistyczne ośrodki wsparcia spełniają bardzo ważną funkcję w udzielaniu kompleksowej pomocy. Są to placówki, w których zatrudniona jest wyspecjalizowana kadra pracownicza mająca duże doświadczenie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz wdrażania nowatorskich rozwiązań w zakresie pracy z ofiarami przemocy, ale również z osobami będącymi sprawcami. Działalność ośrodków jest wielowymiarowa i nastawiona na udzielanie profesjonalnej pomocy.

1.3.4. Tworzenie i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do ogólnopolskich całodobowych telefonów zaufania, interwencyjnych (dotyczących zgłoszeń alarmowych o wystąpieniu lub podejrzeniu wystąpienia nagłego zagrożenia dla życia, zdrowia, środowiska, mienia oraz zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, przekazana na numery alarmowe obsługiwane w centrum powiadamiania ratunkowego, z zewnętrznych systemów monitoringu albo przy wykorzystaniu innych środków komunikacji, które umożliwiają niezwłoczne przekazanie tej informacji do centrum powiadamiania ratunkowego) **lub informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz utworzenie całodobowej bezpłatnej ogólnopolskiej linii telefonicznej dla ofiar przemocy w rodzinie i ze względu na płeć.**

W 2020 r. kontynuowało pracę działające na zlecenie PARPA Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”. W ramach tej placówki działa Telefon dla Ofiar Przemocy w Rodzinie "Niebieska Linia" 800-12-00-02 - całodobowy i bezpłatny dla dzwoniących klientów (wszystkie koszty związane z rozmowami pokrywa PARPA). Pod numerem 800-12-00-02 w poniedziałki w godz. 18.00-22.00 można rozmawiać z konsultantem w jęz. angielskim, a we wtorki w godz. 18.00-22.00 – w jęz. rosyjskim. Dodatkowo w poniedziałki i wtorki w godz. 17.00-21.00 (pod numerem telefonu 22/6662850), a w środy w godz. 18.00-22.00 pod numerem (800-12-00-02) działa telefoniczna poradnia prawna. Ponadto, w środy w godz. 10.00-13.00 (pod numerem telefonu 22/2506312) prowadzone są telefoniczne konsultacje dla przedstawicieli służb, które w środowiskach lokalnych napotykają trudności związane z ochroną rodzin przed przemocą. W Pogotowiu „Niebieska Linia” funkcjonuje także poradnia e-mailowa (niebieskalinia@niebieskalinia.info), strona internetowa (www.niebieskalinia.info) oraz baza danych placówek udzielających pomocy ofiarom przemocy w rodzinie. W ofercie Pogotowia "Niebieska Linia" prowadzone są także konsultacje z wykorzystaniem komunikatora Skype (pogotowie.niebieska.linia). Pomoc przez Skype'a jest także dostępna dla osób głuchych i niedosłyszących - konsultant posługuje się językiem migowym. W Telefonie „Niebieska Linia” (800-12-00-02) przeprowadzono 22.708 rozmów, które dotyczyły problemów rodzinnych, głównie związanych z przemocą w rodzinie, a także nadużywaniem alkoholu i innych środków psychoaktywnych oraz uzależnienia. Udzielono także 1 129 telefonicznych konsultacji w poradni prawnej, 120 telefonicznych porad dla przedstawicieli służb oraz przeprowadzono 20 rozmów przez Skype'a. Pracownicy Pogotowia „Niebieska Linia” podjęli 634 interwencje w sprawach przemocy w rodzinie, odpowiedzieli na 3.219 listów i e-maili. Na stronie internetowej www.niebieskalinia.info zamieszczono 103 informacje. Zrealizowano program stażowy dla studentów wyższych uczelni, do którego przyjęto 21 osób.

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji zlecił w 2020 r. do realizacji zadanie publiczne pn.: „Prowadzenie telefonu zaufania dla dzieci i młodzieży”. Telefon zaufania był skutecznym narzędziem dla ochrony dzieci i młodzieży w sytuacji zagrożenia ich zdrowia lub życia. Dzięki dostępności telefonu oraz kontaktu drogą elektroniczną osoby małoletnie miały możliwość wyrażania lęku, troski o swoje życie oraz porozmawiania o swoich problemach, które mogły zagrażać ich bezpieczeństwu. Rozmowa z osobą profesjonalnie przygotowaną do wspierania i wzmocnienia poczucia bezpieczeństwa przyczynia się zmniejszenia liczby niepożądanych zachowań dzieci i młodzieży.

Kolejnym zadaniem publicznym zleconym do realizacji w 2020 r. przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji było zadanie pn. „Prowadzenie telefonu interwencyjnego w sprawie zaginionych dzieci”. Telefon interwencyjny był bezpłatny i ogólnopolski. Stały dyżur w centrum dyspozytorskim pełnili ratownicy medyczni, specjalizujący się w zaginięciach osób. Byli oni w stałym kontakcie z psychologiem i prawnikiem, którzy udzielali w sytuacjach kryzysowych porad i wsparcia. Stworzono także aplikację na urządzenie mobilne. Aplikacja stanowiła platformę uzyskiwania podstawowych informacji dotyczących sposobów postępowania i procedur, które są zalecane przy tego rodzaju zdarzeniach. Za pośrednictwem aplikacji użytkownicy otrzymywali komunikaty informujące o prowadzonych poszukiwaniach wraz z dokładnym opisem oraz zdjęciem osoby zaginionej.

Z powodu ograniczeń i zagrożeń związanych ze stanem epidemii telefon interwencyjny w sprawie zaginionych dzieci stał się telefonem interwencyjnym w szerszym znaczeniu. Głównymi tematami rozmów z psychologiem było wspieranie rodziców w uzyskaniu kontaktu z dziećmi.

W Wydziale Prewencji Biura Prewencji KGP obsługiwany jest Policyjny Telefon Zaufania (nr 800 120 226). Numer telefonu wymieniony jest w formularzu „Niebieska Karta-B”, jako jeden z dwóch numerów telefonów, pod którymi można uzyskać pomoc. Jest to telefon bezpłatny, obsługiwany przez oficerów Policji, pełniących służbę w KGP. W 2020 r., za pośrednictwem wskazanego numeru telefonu przeprowadzono 475 rozmów.

W 2018 r. w listopadzie Minister Sprawiedliwości ogłosił LXI otwarty konkurs ofert na powierzenie realizacji zadań ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości. Wyłoniony w tej procedurze podmiot zapewnia wdrożenie i utrzymanie Linii Pomocy Pokrzywdzonym, które stanowi część Systemu pomocy ofiarom przestępstw, zintegrowanego z pozostałymi elementami wskazanymi w Programie Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem na lata 2019-2024, do których należą:

- zapewnienie osobom pokrzywdzonym przestępstwem dostępu do pomocy psychologicznej i prawnej świadczonej przez telefon i drogą elektroniczną za pośrednictwem skrzynki e-mail;
- zapewnienie osobom pokrzywdzonym przestępstwem i świadkom możliwości umówienia się na spotkanie z osobą pierwszego kontaktu drogą telefoniczną;
- upowszechnianie wiedzy na temat praw osób pokrzywdzonych przestępstwem;
- promowanie systemu pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem i świadkom.

W wyniku rozstrzygnięcia wyżej wymienionego konkursu oraz realizacji postanowień programowych, powstał Numer SOS Linia Pomocy Pokrzywdzonym +48 222 309 900 gdzie można uzyskać pomoc psychologiczną lub prawną. Informacja odnośnie możliwych form wsparcia dostępna jest także pod adresem www.numersos.pl. Ponadto swoją sprawę można zgłosić na adres info@numersos.pl.

Infolinia funkcjonuje 24 godziny na dobę 7 dni w tygodniu oraz pozostaje w stałym kontakcie z Ośrodkami i Punktami Pomocy Pokrzywdzonym. Dzięki takiemu rozwiązaniu osoby potrzebujące pomocy mogą skorzystać z pomocy z dowolnego miejsca i w dowolnym czasie, a w razie konieczności osobistego spotkania zostaną pokierowane do dogodnego punktu pomocy zlokalizowanego na terytorium całego kraju.

W 2020 r. wykonawca obsługujący ogólnokrajową infolinię „Linia Pomocy Pokrzywdzonym” udzielił pomocy 14 190 osobom, w tym:

- 11 193 przychodzących połączeń telefonicznych,
- 2 281 wiadomości mailowych,
- 158 kontaktu poprzez stronę www,
- 553 rozmów czat,
- 5 połączeń wychodzących.

2.3.5. Tworzenie i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do lokalnych telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

W 2020 r. liczba **lokalnych telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych wyniosła 646**, z czego **aż 181 było całodobowych, a 465 było dostępnych w określonych godzinach funkcjonowania**. Przeprowadzono 66 245 rozmów, a liczba podjętych interwencji na szczeblu lokalnym w ciągu roku wyniosła 25 244. Baza telefonów dla osób doznających przemocy w rodzinie funkcjonujących na terenie kraju została zamieszczona między innymi na stronie internetowej MRiPS w zakładce: *przeciwdziałanie przemocy w rodzinie/ Osoby dotknięte przemocą w rodzinie/Telefony alarmowe (interwencyjne)*.

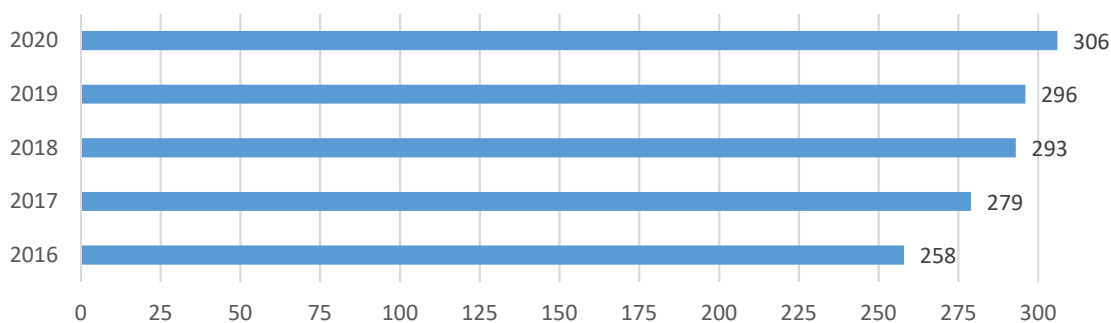
2.3.6. Wzmacnianie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie w toku postępowania karnego poprzez przesłuchiwanie dzieci w przyjaznych pokojach przesłuchań oraz tworzenie odpowiednich warunków do przesłuchiwania dorosłych osób dotkniętych przemocą w rodzinie

Zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania karnego²³, przesłuchania małoletnich pokrzywdzonych lub małoletnich świadków przestępstw w określonych rodzajach spraw odbywają się w specjalnym trybie określonym przepisami art. 185a kpk (pokrzywdzony) i 185b kpk (świadek).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2020 r. w sprawie sposobu przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a-185c Kodeksu postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1691) reguluje sposób przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a-185c ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego, oraz warunki, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do przeprowadzania przesłuchania.

Przesłuchania w toku postępowania przygotowawczego dokonuje sędzia z udziałem psychologa w warunkach, umożliwiających małoletniemu komfort rozmowy. Przesłuchanie jest co do zasady jednorazowe choć ustawa dopuszcza w tym zakresie wyjątki. Nagranie z przesłuchania, o ile zajdzie taka konieczność procesowa, jest odtwarzane na rozprawie.

Wykres 2. Liczba przyjaznych pokoi przesłuchań w latach 2016-2020 na terenie sądów rejonowych i okręgowych.

²³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks postępowania karnego* (Dz.U. z 2021 r. poz. 534, z późn. zm.), zwana dalej „kpk”.

Rozporządzenie przewiduje, iż przesłuchanie w przyjaznych pokojach ma zastosowanie wobec konieczności przesłuchania dzieci do 15 roku życia oraz małoletnich pokrzywdzonych do 18 roku życia, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że przesłuchanie w innych warunkach mogłoby wyrzucić negatywny wpływ na ich stan psychiczny. Zasadą jest, iż pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, przesłuchuje się w charakterze świadka tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, i tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub żąda tego oskarżony, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego.

Przesłuchanie przeprowadza sąd na posiedzeniu z udziałem biegłego psychologa. Prokurator, obrońca oraz pełnomocnik pokrzywdzonego mają prawo wziąć udział w przesłuchaniu. Jeżeli oskarżony zawiadomiony o tej czynności nie posiada obrońcy z wyboru, sąd wyznacza mu obrońcę z urzędu. Na rozprawie głównej odtwarza się sporządzony zapis obrazu i dźwięku przesłuchania oraz odczytuje się protokół przesłuchania.

Przepisy Kodeksu postępowania karnego i rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości są wypełnieniem Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej *ustanawiającej normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady z 2001/220/WSiSW*, a w szczególności art. 23 (prawo do ochrony ofiar o szczególnych potrzebach w zakresie ochrony podczas postępowania karnego) i 24 (prawo do ochrony dzieci będących ofiarami podczas postępowania karnego).

Na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie w dniu 5 października 2019 r.,²⁴ wprowadzono instrukcyjny termin na przesłuchanie małoletniego pokrzywdzonego, o którym mowa w art. 185a kpk, które powinno nastąpić niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku o przesłuchanie przez sąd. Celem tej propozycji jest maksymalne zredukowanie traumatycznych przeżyć i dyskomfortu psychicznego małoletnich pokrzywdzonych.

Dane gromadzone przez Ministerstwo Sprawiedliwości od 2011 r. umożliwiają badanie rzeczywistej liczby przesłuchanych dzieci, zarówno w charakterze pokrzywdzonych (art. 185a kpk), jak i w charakterze świadka (art. 185b kpk).

Tabela 12. Liczba przesłuchanych dzieci w charakterze pokrzywdzonego w latach 2016-2020 w trybie art. 185a kpk.

Przesłuchano dzieci	Zastosowanie trybu art. 185a kpk														
	w sądach rejonowych					w sądach okręgowych					Razem				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
jeden raz	7584	8569	8560	9635	8321	145	154	152	145	125	7729	8813	8712	9780	8846
więcej razy z powodu wyjścia na jaw istotnych okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania	76	72	60	42	38	7	5	6	4	10	83	77	66	46	48
gdy zażądał tego podejrzany, oskarżony, który nie miał obrońcy w czasie	71	71	67	68	95	5	11	10	7	12	76	82	77	75	107

²⁴ Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy -Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz.1694).

pierwszego przesłuchania															
Razem	7731	8802	8687	9745	8454	157	170	168	156	147	7888	8972	8855	9901	9001

Powyższe dane wskazują na spadek liczby przesłuchiwanym dzieci w charakterze pokrzywdzonych. W blisko 98,27 % przypadków dzieci słuchane były tylko jeden raz, zaś sporadycznie więcej razy (1,72%). Analiza powyższych danych jednoznacznie wskazuje, iż praktyką jest stosowanie jednorazowego przesłuchania małoletniego w toku prowadzonych postępowań.

Ponadto w sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub określone w rozdziałach XXIII (przestępstwa przeciwko wolności), XXV (przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności) i XXVI (przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece) Kodeksu karnego²⁵ małoletniego świadka, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat, przesłuchuje się w trybie określonym w art. 177 § 1a kpk (w trybie wideokonferencji), gdy zachodzi uzasadniona obawa, że bezpośrednia obecność oskarżonego przy przesłuchaniu mogłaby oddziaływać krępująco na zeznania świadka lub wywierać negatywny wpływ na jego stan psychiczny.

Tabela 13. Liczba przesłuchanych dzieci w charakterze świadków w latach 2016-2020 w trybie art. 185b kpk.

Przesłuchano dzieci	Zastosowanie trybu art. 185b kpk														
	w sądach rejonowych					w sądach okręgowych					Razem				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
jeden raz	1862	1915	2094	2406	1897	55	60	81	118	68	1917	1975	2175	2524	1965
więcej razy z powodu wyjścia na jaw istotnych okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania	11	7	4	8	4	0	0	2	2	2	11	7	6	10	6
gdy zażądał tego podejrzany, oskarżony, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania	22	36	24	22	32	3	3	6	16	9	25	38	30	38	41
Razem	1895	1958	2122	2436	1933	58	63	89	136	136	1953	2020	2211	2572	2012

Dane dotyczące przesłuchań w trybie art. 185 b kpk są podobnie jak w przypadku poprzedniej tabeli, spadkowe w zakresie liczby przesłuchań dzieci słuchanych w charakterze świadków przeprowadzanych zarówno przez sądy rejonowe jak i okręgowe. Tu także dzieci słuchane są tylko raz w blisko 97,66% przypadków. Jedynie odsetek około 2,33%, to przypadki, gdy dzieci słuchane są po raz kolejny.

Podsumowując powyższe dane, należy stwierdzić, że w 2020 r. przesłuchano w obu trybach 11 013 dzieci (2019 - 12 473, 2018 - 11 066, 2017 - 10 992, 2016 - 9 841, 2015 - 9 139) co stanowi dość znaczny spadek w porównaniu do zeszłego roku.

²⁵ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1444, z późn. zm.), zwana dalej „kk”.

Tabela 14. Liczba dzieci przesłuchanych w charakterze osób pokrzywdzonych w 2020 r. w podziale na płeć w trybie art. 185a kpk.

Przesłuchano dzieci	Zastosowanie trybu art. 185a kpk								
	w sądach rejonowych			w sądach okręgowych			Razem		
	razem	dziewczynki	chłopcy	razem	dziewczynki	chłopcy	razem	dziewczynki	chłopcy
jeden raz	8321	4868	3453	125	90	35	8446	4958	3488
więcej razy z powodu wyjścia na jaw istotnych okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania	38	28	10	10	8	2	48	36	12
gdy zażądał tego podejrzany, oskarżony, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania	95	58	37	12	7	5	107	65	42
Razem	8454	4951	3500	147	105	42	8601	5059	3542

łącznie zatem w sądach powszechnych, w charakterze pokrzywdzonych, przesłuchano 8 601 dzieci, w tym 5 059 dziewczynek (58,82 %) i 3 542 chłopców (41,18 %).

Tabela 15. Liczba przesłuchanych dzieci w charakterze świadków w rozbiu na płeć w 2020 r.

Przesłuchano dzieci	Przesłuchania dzieci w charakterze świadków								
	w sądach rejonowych			w sądach okręgowych			Razem		
	razem	dziewczynki	chłopcy	razem	dziewczynki	chłopcy	razem	dziewczynki	chłopcy
jeden raz	1897	1036	861	57	36	21	1954	1072	882
więcej razy z powodu wyjścia na jaw istotnych okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania	4	2	2	2	1	1	6	3	3
gdy zażądał tego podejrzany, oskarżony, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania	32	17	15	9	9	0	41	26	15
Razem	1933	1055	878	68	46	22	2001	1101	900

Z ww. danych wynika, że w sądach powszechnych, w charakterze świadków, przesłuchano 2 001 dzieci, w tym 1 101 dziewczynek (55,02 %) i 900 chłopców (44,98 %).

Podsumowując łącznie ww. dane dotyczące płci dzieci przesłuchiwanym w sądach w charakterze pokrzywdzonych i świadków należy wskazać, że na 10 602 dzieci, większość w liczbie 6 160 stanowiły - dziewczynki (58,10%), zaś 4 442 - chłopcy (41,90%). Są to wyniki zbliżone do wyników z 2019 r.

Tabela 16. Liczba przesłuchanych dzieci w przyjaznych pokojach przesłuchań mieszczących się w sądzie, jak i poza jego siedzibą w 2020 r.

Przesłuchano dzieci	w trybie art. 185a kpk			w trybie art. 185b kpk		
	w sądach rejonowych	w sądach okręgowych	Razem	w sądach rejonowych	w sądach okręgowych	Razem
w przyjaznym pokoju przesłuchań w sądzie	5956	103	6059	1352	52	1404
poza sądem	1176	29	1205	305	6	311
Razem	7132	132	7264	1657	58	1715

Podsumowując powyższe dane należy wnioskować, że z 8 979 dzieci, przesłuchanych w 2020 r. w obu trybach (w charakterze świadków oraz pokrzywdzonych) w przyjaznych pokojach przesłuchań, 7 463 dzieci zostało przesłuchanych w pokojach przesłuchań zlokalizowanych w sądach 83,12% (2019 - 81,06%, 2018 - 80,3%, 2017 - 77,4%, 2016 - 66,4 %, 2015 - 52,5%), poza sądem zostało przesłuchanych 1 516 dzieci - 16,88 % (2019 - 18,94%, 2018 - 19,7%, 2017 - 22,6%, 2016 - 33,6%, 2015 - 47,5%).

Zgodnie z art. 185d Kodeksu postępowania karnego przesłuchania w trybie określonym w art. 185a-185c kpk przeprowadza się w odpowiednio przygotowanych pomieszczeniach w siedzibie sądu lub poza jego siedzibą.

Tabela 17. Liczba przyjaznych pokoi przesłuchań umieszczonych w sądach w 2020 r.

Rodzaj działania	Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez sądy powszechne
Wzmacnianie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie w toku postępowania karnego poprzez przesłuchiwanie dzieci w przyjaznych pokojach przesłuchań oraz tworzenie odpowiednich warunków do przesłuchiwania dorosłych osób dotkniętych przemocą w rodzinie	liczba przyjaznych pokoi przesłuchań w sądach		306
	liczba dzieci przesłuchanych w przyjaznych pokojach przesłuchań	ogółem	10602
		chłopcy	4442
		dziewczynki	6160

Jednorazowym przesłuchaniem dokonywanym przez sąd w przyjaznym pokoju przesłuchań objęci są również pokrzywdzeni przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności (art. 197-199 kk) w każdym wieku. Zgodnie z obowiązującą procedurą karną przyjęcie zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa zgodnie z art. 185c. § 1 kpk w sprawach o przestępstwa określone w art. 197-199 Kodeksu karnego, jeżeli składa je pokrzywdzony, powinno ograniczyć się do wskazania najważniejszych faktów i dowodów.

Ponadto, jeżeli przesłuchanie odbywa się z udziałem biegłego psychologa, należy zapewnić, na wniosek pokrzywdzonego, aby był on osobą tej samej płci co pokrzywdzony, chyba że będzie to utrudniać postępowanie. Na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1694), która weszła w życie w dniu 5 października 2019 r., doprecyzowano sposób przesłuchiwanie pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat, w sprawach o przestępstwa określone w art. 197-199 kk w charakterze świadka, w taki sposób by zrównać jego gwarancje z pokrzywdzonymi, o których mowa w art. 185a kpk

W zakresie tym art. 185c kpk został uzupełniony o następujące regulacje:

- pokrzywdzonego przesłuchuje się w charakterze świadka tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, i tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania;
- przesłuchanie przeprowadza się z udziałem biegłego psychologa;
- przesłuchanie przeprowadza się niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku;
- przy przesłuchaniu ma prawo być obecny również przedstawiciel ustawowy albo osoba, pod której stałą pieczęć pokrzywdzony pozostaje lub osoba pełnoletnia wskazana przez pokrzywdzonego, jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi przesłuchiwanego.

Dane gromadzone przez Ministerstwo Sprawiedliwości umożliwiają badanie rzeczywistej liczby przesłuchanych pokrzywdzonych w trybie art. 185c kpk z uwzględnieniem płci oraz sądu przeprowadzającego czynność procesową.²⁶

Tabela 18. Liczba przesłuchanych pokrzywdzonych w trybie art. 185c kpk w 2020 r.

Przesłuchano	Zastosowanie trybu art. 185c § 2 kpk								
	w sądach rejonowych			w sądach okręgowych			Razem		
	razem	kobiety	mężczyźni	razem	kobiety	mężczyźni	razem	kobiety	mężczyźni
ogółem	2477	2291	186	122	109	13	2599	2400	199
w tym w przyjaznym pokoju przesłuchań w sądzie	1962	1826	136	90	82	8	2052	1908	144
w tym poza sądem	315	290	25	23	20	3	338	310	28

Mając na uwadze sytuację spowodowaną przez epidemię wirusa SARS-CoV-2 oraz związanym z tym ograniczeniem pracy w sądach powszechnych i wojskowych, w których nie przeprowadzało się rozpraw ani posiedzeń jawnych, z wyjątkiem rozpraw i posiedzeń jawnych pilnych, określonych w ustawie *o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1842, z późn. zm.), (dalej „ustawa o COVID-19”) należy wskazać, że zgodnie z § 2 pkt 5 lit. a oraz lit. n rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. poz. 1141, z późn. zm.), sprawy, w których przesłuchanie świadka przez sąd odbywa się na podstawie art. 185a-185c kpk – należą do kategorii spraw pilnych w związku z tym nie podlegały one ww. ograniczeniu.

W jednostkach organizacyjnych Policji znajduje się 125 przyjaznych pokoi przesłuchań. Należy jednak zaznaczyć, że większość z pokoi nie spełnia wymagań umożliwiających wykonanie czynności przesłuchania w sposób wskazany rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 2013 r. *w sprawie sposobu przygotowania przesłuchania przeprowadzonego w trybie określonym w art. 185a – 185c Kodeksu postępowania karnego* (Dz. U. poz. 1642).

2.3.7. Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Na podstawie art. 12a ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 kk, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Decyzję tę pracownik socjalny podejmuje wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także z lekarzem, lub ratownikiem medycznym lub pielęgniarką. Tryb umieszczania dzieci w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej regulują przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821, z późn. zm.). Pracownik socjalny ma obowiązek niezwłocznego powiadomienia sądu opiekuńczego, nie później niż w ciągu 24 godzin, o odebraniu dziecka z rodziny i umieszczeniu go u niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

²⁶ Dane pochodzą z MS Sądy Rejonowe - Polska MS-S5R za rok 2020 oraz MS Sądy Okręgowe - Polska MS-S5O za rok 2020.

Jak wynika z zebranych danych statystycznych w 2020 r. na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie **odebrano 1 217* dzieci**, w tym: 602 chłopców i 615 dziewczynek.

Liczba dzieci umieszczonych u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 kk w 2018 r. wyniosła **393**. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej wyniosła **595**. Liczba dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej wyniosła: **406**.

Tabela 19. Liczba dzieci odebranych na podstawie art. 12 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Liczba dzieci odebranych przez pracownika socjalnego	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	1 158	1 214	1 123	1 130	1 303	1 217

* Dane dotyczące umieszczania dzieci w różnych formach opieki nie sumują się do liczby ogółem odebranych dzieci z rodziny – 1 217, ponieważ w niektórych przypadkach odebrane dzieci były umieszczane w danym roku kalendarzowym w więcej niż jednej formie opieki (np. placówka opiekuńczo-wychowawcza, a następnie rodzina zastępcza).

2.3.8. Opracowanie i realizacja programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Osoby doznające różnych form krzywdzenia zazwyczaj zwracają się o pomoc w stanie ostrego kryzysu, wtedy, gdy przemoc ta zagraża ich zdrowiu i życiu. Osoby, które są krzywdzone, odczuwają silny lęk przed sprawcą. Obawiają się, że szukając pomocy, mogą pogorszyć jedynie sytuację, w której się znalazły. Szczególnie ważną rolę w procesie pomocy odgrywa wsparcie, którego osoby doznające przemocy w rodzinie potrzebują. Jego uzyskaniu służą programy terapeutyczne i grupy wsparcia. Nawet niewielka, ale adekwatna pomoc udzielona w odpowiednim momencie może być bardziej pomocna, niż wszechstronna pomoc dostarczona w późniejszym czasie. W całym kraju opracowano i realizowano **190** programów terapeutycznych dla osób doznających przemocy w rodzinie. Z tej formy skorzystało **3 758** osób. Zdecydowanie największą grupę stanowiły kobiety – 2 669. Dzieci uczestniczących w programie terapeutycznym było 721, a mężczyzn 368. Spośród osób uczestniczących w programach terapeutycznych 2 497 ukończyło programy terapeutyczne, w tym 21 720 kobiet, 247 mężczyzn i 530 dzieci. W całym kraju funkcjonowało 110 grup terapeutycznych i 217 grup wsparcia.

2.3.9. Tworzenie warunków umożliwiających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie otrzymanie w pierwszej kolejności mieszkań socjalnych

Samorządy gminne w **49** przypadkach w 2020 r. przyznały w pierwszej kolejności mieszkania socjalne osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Ponadto w gminach zostało opracowane **62** uregulowania prawne (przepisów prawa miejscowego, regulaminów etc.) umożliwiające pomoc, osobom doznającym przemocy, w uzyskaniu mieszkania.

2.4. Monitoring skuteczności działań pomocowych

2.4.1. Badanie skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą

W 2020 r. zanotowano spadek liczby zakończonych procedur „Niebieskie Karty”, na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy. W 2019 r. odnotowano 51 124 takich przypadków, zaś w 2020 r. 47 517.

W 2020 r. w stosunku do **2 091** osób, była monitorowana sytuacja po opuszczeniu specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, u których przemoc w rodzinie ustała.

Opracowano **390 corocznych raportów i analiz** czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie

Cel: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

3.1 Tworzenie i rozszerzanie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe, a także wypracowanie zasad współpracy pomiędzy tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi

3.1.1. Ewidencjonowanie instytucji rządowych i samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a w szczególności realizujących programy korekcyjno-edukacyjne

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej rokrocznie dokonuje aktualizacji bazy teleadresowej podmiotów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Baza teleadresowa jest umieszczona na stronie internetowej: www.mrpips.gov.pl w zakładce przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

W 2020 r. jednostki samorządu terytorialnego we współpracy z organizacjami pozarządowymi zaktualizowały **743** bazy teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych realizujących oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Opracowano **1 424** informatorów zawierających dane teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych, a także zakres realizowanych przez nie oddziaływań w szczególności korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

3.1.2. Przesyłanie zaktualizowanych informatorów z danego powiatu, o których mowa w pkt 3.1.1. właściwym miejscowo prezesom sądów rejonowych, prokuratorom rejonowym, komendantom powiatowych/miejskich Policji oraz wchodzącym w obręb powiatu gminom do dnia 15 lipca każdego kolejnego roku

Samorządy powiatowe w 2020 r. przekazały **1 442** zaktualizowane informatory właściwym miejscowo prezesom sądów rejonowych, prokuratorom rejonowym, komendantom powiatowych/ miejskich Policji oraz wchodzącym w obręb powiatu gminom, do dnia 15 lipca 2020 r.

3.1.3. Rozpowszechnienie informatorów, przez podmioty o których mowa w pkt 3.1.2. w podległych im pionach organizacyjnych

Zgodnie z Krajowym Programem samorząd powiatowy jest zobowiązany do zewidencjonowania i corocznej aktualizacji na stronach internetowych powiatów bazy teleadresowej podmiotów oraz organizacji pozarządowych realizujących oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, w tym programy korekcyjno-edukacyjne. Nadto, powiatowe jednostki samorządu terytorialnego opracowują informatory zawierające dane teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych, a także zakres realizowanych przez nie oddziaływań, w szczególności korekcyjno-edukacyjnych, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Informatory te są każdego roku, do 15 lipca, przesyłane przez starostę powiatowego właściwemu prezesowi sądu rejonowego, prokuratorowi rejonowemu oraz komendantowi (odpowiednio powiatowemu/miejskiemu) Policji.

Prezes sądu rejonowego ma, obowiązek rozpowszechnienia do dnia 15 sierpnia każdego roku ww. informatorów wszystkim sędziom oraz zespołom kuratorskiej służby sądowej w wersji papierowej i elektronicznej – do wiadomości. Dodatkowo, przedmiotowy informator jest umieszczany na stronie internetowej sądu rejonowego.

Tabela 20. Liczba informatorów.

Rodzaj działania	Wskaźnik	Wartość wskaźnika wskazana przez prezesów sądów rejonowych
Rozpowszechnienie informatorów uzyskanych od powiatowych jednostek samorządu terytorialnego, zawierających dane teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych, a także zakres realizowanych przez nie oddziaływań, w szczególności korekcyjno-edukacyjnych, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie wśród sędziów orzekających w sprawach karnych oraz w zespołach kuratorskiej służby sądowej	liczba przekazanych sędziom oraz zespołom kuratorskiej służby sądowej aktualnych informatorów w wersji papierowej lub elektronicznej	3 002
	umieszczenie informatorów na stronach internetowych sądów rejonowych do 15 sierpnia każdego kolejnego roku	233

Dodatkowo należy wskazać, że w 2020 r. przekazano do prokuratur okręgowych i rejonowych 151 aktualnych baz danych uzyskanych od wojewodów, zawierających ewidencję istniejącej infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Prokuratorom przekazano 784 aktualnych informatorów w wersji papierowej lub elektronicznej, uzyskanych od powiatowych jednostek samorządu terytorialnego, zawierających dane teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych, a także zakres realizowanych przez nie oddziaływań, w szczególności korekcyjno-edukacyjnych, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Na stronach internetowych prokuratur rejonowych do dnia 15 sierpnia 2020 r. umieszczono 45 informatorów.

Powiatowe jednostki samorządu terytorialnego, w 2020 r. przekazały do komend powiatowych Policji 9 927 informatorów zawierających dane teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych i zakres ich oddziaływań, w szczególności korekcyjno-edukacyjnych, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Informatory były przekazywane zarówno w formie papierowej jak i elektronicznej.

Do 15 sierpnia 2020 r., na stronach internetowych komend powiatowych Policji, umieszczono 636 takich informatorów, na stronach komend miejskich Policji – 77.

3.2. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie

3.2.1. Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty

1 sierpnia 2010 r. wprowadzono zmiany do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w zakresie realizacji procedury „Niebieskie Karty”. Wprowadzone zmiany zdefiniowały procedurę „Niebieskie Karty” oraz określiły jej realizatorów.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” w 2020 r. sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę było **88 986** w tym przez przedstawicieli:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej – **10 065**,
- Policji – **72 601**,
- oświaty – **5 307**²⁷,
- ochrony zdrowia – **1 031**.

W okresie sprawozdawczym sporządzono 57 448 formularzy „Niebieska Karta-C” oraz 41 027 formularzy „Niebieska Karta-D”.

²⁷ Łączna liczba formularzy „Niebieskich Kart-A” sporządzonych przez pracowników i przedstawicieli oświaty, w tym dane pochodzące z MEN (5 278) i MKiDN (29).

Instytucją, która najczęściej uruchamiała procedurę „Niebieskie Karty” była Policja, na drugim miejscu pod względem liczby uruchomionych procedur znaleźli się przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej. Do sporadycznych przypadków należało uruchomienie procedury przez pracowników ochrony zdrowia.

Tabela 21. Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę w latach 2015-2020.

Lata	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	12 743	11 789	13 667	11 177	12 083	10 065
Policja	75 495	73 531	75 662	73 153	74 313	72 601
Oświata	6 166	5 547	4 184	4 431	4 849	5 307
Ochrona zdrowia	557	607	713	623	658	1 031
Razem	99 749	97 210	98 307	93 311	94 719	88 986

W 2020 r. funkcjonariusze Policji wypełnili 72.601 formularzy „Niebieska Karta-A”, co w stosunku do 2019 r. stanowiło spadek o 2,30% (ówczesnie wypełniono 74 313 formularzy), natomiast w stosunku do 2018 r. spadek ten wyniósł 2,25% (wypełniono 73 153 formularze). W 2020 r. na terenie kraju odnotowano 59 701 wypełnionych przez Policję formularzy wszczynających procedurę „Niebieskie Karty”, co stanowiło 82,23% ogólnej liczby wypełnionych przez Policję w tym czasie formularzy „Niebieska Karta-A”.

W 2020 r. policjanci zdecydowanie większą liczbę formularzy „Niebieska Karta-A” wypełnili na terenach miejskich (42 079 formularzy), niż wiejskich (30 522 formularze). Różnica wyniosła 11 557 formularzy. Stanowiło to odpowiednio 57,96% (miasto), 42,04% (wieś) ogólnej liczby formularzy „Niebieska Karta-A” wypełnionych przez Policję w 2020 r.

W 2020 r. nastąpił spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie. Odnotowano 164 065 przypadków występowania poszczególnych rodzajów przemocy, co w odniesieniu do 2019 r. dało spadek o 2 037 przypadków.

W 2020 r. odnotowano 57 760 przypadków przemocy fizycznej, 81 344 psychicznej, 1 163 seksualnej, 1 813 ekonomicznej oraz 21 985 przypadków innego rodzaju przemocy.

Podobnie jak w latach ubiegłych analiza danych statystycznych wskazuje, że najczęstszym rodzajem stosowanej przemocy w rodzinie była przemoc psychiczna, która stanowiła 49,58% ogólnej liczby przypadków przemocy w rodzinie, zaś na drugim miejscu pozostawała przemoc fizyczna (35,20%).

W 2020 r. liczba osób, co do których istniało podejrzenie, że były dotknięte przemocą w rodzinie wyniosła 85 575 osób, z czego 62 866 osób stanowiły kobiety, (73,46% ogółu ofiar przemocy w rodzinie). W dalszej kolejności pozostawały osoby małoletnie – 11 787 osób (13,78% ogółu) oraz mężczyźni – 10 922 osoby (12,76% ogółu).

Wśród kobiet, co do których istniało podejrzenie, że były dotknięte przemocą w rodzinie, większość stanowiły osoby w wieku do 65 roku życia (55 828 kobiet, wobec 7 038 kobiet powyżej 66 roku życia). Wśród mężczyzn 9 099 osób stanowili mężczyźni w wieku do 65 roku życia, zaś 1 823 osoby powyżej lat 66.

Wśród osób małoletnich, co do których istniało podejrzenie, że były dotknięte przemocą w rodzinie w 2020 r. odnotowano 11 787 osób, z czego 5 886 to dziewczęta, a 5 901 to chłopcy.

W 2020 r. odnotowano spadek ogólnej liczby osób, wobec których istniało podejrzenie, że stosowały przemoc w rodzinie. Liczba ta wyniosła 73 228 osób, co w stosunku do 2019 r. dało spadek o 1 682 osoby.

Wśród osób, wobec których istniało podejrzenie, że stosowały przemoc w rodzinie w 2020 r. odnotowano 66 198 mężczyzn. W obszarze tym kobiet było 6 667, zaś nieletnich 353. Należy stwierdzić, iż tylko wobec mężczyzn, wobec których istniało podejrzenie, że stosowali przemoc w rodzinie w 2020 r. odnotowano spadek.

W 2020 r. zatrzymano 17 954 osoby, co do których istniało podejrzenie, że stosowały przemoc w rodzinie. W grupie osób zatrzymanych dominującą stanowili mężczyźni – zatrzymano ich 17 263. Grupa zatrzymanych kobiet liczyła 661 osób, zaś wśród 30 zatrzymanych osób nieletnich było 29 chłopców i 1 dziewczynka. W odniesieniu do 2019 r. dało to wzrost ogólnej liczby osób zatrzymanych o 687 osób (zatrzymano 17 267 osób), zaś w odniesieniu do 2018 r. o 1 039 osób (zatrzymano 16 915 osób).

W 2020 r. ogólna liczba osób, wobec których istniało podejrzenie, że stosowały przemoc w rodzinie będących pod wpływem alkoholu, wyniosła 39 798 osób i spadła o 2 785 osób (co stanowi 6,54%), w stosunku do 2019 r. Najliczniejszą grupę osób, wobec których istniało podejrzenie, że stosowały przemoc w rodzinie będących pod wpływem alkoholu, stanowili mężczyźni (37 781 osób) tj. 94,93% ogólnej liczby.

Spośród osób, wobec których istniało podejrzenie, że stosowały przemoc w rodzinie będących pod wpływem alkoholu, w 2020 r. 4 549 osób doprowadzono do izb wytrzeźwień lub innych tego typu placówek. W obszarze tym nastąpił spadek, bowiem w 2019 r. do izb wytrzeźwień lub innych tego typu placówek doprowadzono 6 629 osób (dynamika 68,62%), wobec których istniało podejrzenie, że stosowały przemoc w rodzinie będących pod wpływem alkoholu.

Wśród osób doprowadzonych do izb wytrzeźwień lub innych tego typu placówek w 2020 r. znajdowało się 4 251 mężczyzn (93,45% doprowadzonych), 297 kobiet (6,53%) oraz 1 (0,02%) osoba nieletnia.

W analizowanym okresie 10 819 osób, wobec których istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie będących pod wpływem alkoholu, doprowadzonych zostało do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. W grupie tej znajdowało się 10 370 mężczyzn, 443 kobiety oraz 6 osób nieletnich.

W 2020 r. na terenie całego kraju wszczęto 28 912 postępowań, co w porównaniu do roku 2019 (30.456 postępowań) dało spadek o 5,07%.

W wyniku analizy ilościowej ustalono, iż w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r. w szkolnictwie artystycznym, w 22 szkołach, wdrożono 29 procedur „Niebieskie Karty” w 22 szkołach artystycznych. W porównaniu do roku ubiegłego wskaźnik liczby procedur jest niższy (N=37>29).

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r. w szkolnictwie artystycznym zrealizowano działania wpisujące się w Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, które wyodrębniono na podstawie analizy ilościowej i jakościowej 122 sprawozdań z realizacji w 2020 r. programów wychowawczo-profilaktycznych w ogólnokształcącym szkolnictwie muzycznym, plastycznym, baletowym oraz bursach szkolnictwa artystycznego.

Tabela 22. Liczba procedur „Niebieskie Karty” w szkołach artystycznych.

Rodzaj działania	Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez Jednostki oświaty podległe MKiDN
Stosowanie procedury "Niebieskie Karty" przez uprawnione podmioty	Liczba sporządzonych formularzy "Niebieskich Kart-A" przez pracowników oświaty wszczynających procedurę	Ogółem	29
		województwo dolnośląskie	3
		województwo kujawsko-pomorskie	1
		województwo lubelskie	0
		województwo lubuskie	0
		województwo łódzkie	1
		województwo małopolskie	7
		województwo mazowieckie	3
		województwo opolskie	2
		województwo podkarpackie	3
		województwo podlaskie	0
		województwo pomorskie	0
		województwo śląskie	4
		województwo świętokrzyskie	2
		województwo warmińsko-mazurskie	1
		województwo wielkopolskie	0
województwo zachodniopomorskie	2		

3.2.2. Zapobieganie kontaktowaniu się osób stosujących przemoc w rodzinie z osobami dotkniętymi przemocą poprzez:

- zatrzymywanie osób stosujących przemoc w rodzinie,
- stosowanie przez prokuratora oraz występowanie do sądu o zastosowanie wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie środków zapobiegawczych, w szczególności w przedmiocie dozoru policji z zakazem kontaktowania z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, a także nakazania opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z osobą najbliższą, ewentualnie tymczasowego aresztowania,
- występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie środków karnych lub probacyjnych polegających na obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, kontaktowania się lub zbliżania do pokrzywdzonego, zakazie przebywania w określonych miejscach, opuszczenia przez sprawcę lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym.

30 listopada 2020 r. weszły w życie przepisy ustawy z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, na podstawie których policjant ma prawo wydać wobec osoby, która swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie, w rozumieniu przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą, nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia. Celem nowego rozwiązania, realizowanego w trybie przepisów ustawy z dnia 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego było szybkie izolowanie osoby

stosującej przemoc w rodzinie od osoby dotkniętej przemocą, w sytuacjach, gdy stwarza ona zagrożenie dla jej życia lub zdrowia.

Podjętych zostało szereg niezbędnych działań szkoleniowych, mających na celu przygotowanie policjantów do właściwego korzystania z uprawnienia, w sposób umożliwiający skuteczną realizację zadań wynikających z nowych przepisów. Działania te dedykowano w szczególności policjantom mającym bezpośredni kontakt z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie.

W ramach przygotowania do realizacji nowego uprawnienia, w lipcu 2020 r. z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Sprawiedliwości (sędziowie, prokuratorzy), Biura Rzecznika Praw Dziecka, przeprowadzono cykl 12 wideokonferencji adresowanych do wszystkich jednostek organizacyjnych Policji w kraju, a także przedstawicieli szkół Policji, podczas których przeszkolono 28 421 policjantów. Ponadto, przygotowano materiały dydaktyczne, które mają być pomocne przy realizacji zadań służbowych w przedmiotowym obszarze przez policjantów. Na podstawie przeprowadzonych wideokonferencji, poszczególne garnizony kontynuowały w przedmiotowym zakresie doskonalenia zawodowe lokalne. Ponadto dokonano zmian w programach szkoleń zawodowych.

W zakresie wprowadzonych regulacji prawnych, dokonano także koniecznych zmian w Systemie Wspomagania Dowodzenia Policji umożliwiających dokonywanie dodatkowego opisu zdarzenia, w którym należy zawrzeć informację o zastosowanym środku zapobiegawczym, warunkach jego realizacji (określenie odległości granicznej w kontekście zakazu zbliżania się), osobie (sprawcy) będącej podmiotem zastosowanego środka oraz adresie będącym przedmiotem jego zastosowania.

Dokumentowanie w Systemie Wspomagania Dowodzenia Policji zastosowanego środka umożliwia wizualizację jego zastosowania pod wskazanym adresem, w tym przede wszystkim w kontekście jego realizacji, co ma duże znaczenie dla zakresu czynności podejmowanych przez policjantów w trakcie interwencji, zwłaszcza przy środkach pozostających w statusie aktywnym, jak również podczas podejmowania czynności kontrolnych. Dzięki wprowadzonym zmianom możliwe jest również monitorowanie skali zdarzeń dotyczących zastosowanych środków. Ponadto w KGP opracowało projekt zmiany zarządzenia nr 70 Komendanta Głównego Policji z dnia 2 grudnia 2019 r. w sprawie Krajowego Systemu Informacyjnego Policji, natomiast z dniem 30 listopada 2020 r. uruchomiono w tym zakresie funkcjonalności pozwalające na gromadzenie danych statystycznych.

W związku z wejściem w życie przepisów ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw podjęto również działania w zakresie dostosowania do wprowadzonych już zmian innych obowiązujących uregulowań prawnych, których wydanie przewiduje ustawa z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw dokonano nowelizacji m.in. przepisów ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji. W niniejszych przepisach zawarto delegację ustawową dla Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji do wydania rozporządzeń w sprawie:

- wzoru nakazu i zakazu, sposobu wykonywania i dokumentowania czynności związanych z wydaniem nakazu lub zakazu oraz wzór kwestionariusza szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego służący stwierdzeniu zasadności zatrzymania (art. 15ac ust. 2);
- wzoru protokołu czynności opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, w związku z wydaniem nakazu lub zakazu (art. 15ae ust. 8);
- wzoru zawiadomienia osoby stosującej przemoc w rodzinie, wobec której został wydany nakaz lub zakaz, pozostawiony wobec niemożności doręczenia korespondencji (art. 15af ust. 4);
- wzoru zawiadomienia umieszczanego w drzwiach mieszkania wobec niemożności doręczenia nakazu lub zakazu (art. 15ad ust. 5).

Na skutek powyższego wydane zostały następujące akty prawne:

- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 listopada 2020 r. *w sprawie wydania nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania*

i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia;

- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 października 2020 r. *w sprawie wzoru protokołu czynności opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, w związku z wydaniem nakazu lub zakazu;*
- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 października 2020 r. *w sprawie wzoru zawiadomienia osoby stosującej przemoc w rodzinie, wobec której został wydany nakaz lub zakaz, pozostawionego wobec niemożności doręczenia korespondencji;*
- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 października 2020 r. *w sprawie wzoru zawiadomienia osoby stosującej przemoc w rodzinie, wobec której został wydany nakaz lub zakaz, umieszczanego w drzwiach mieszkania.*

W 2020 r. wobec osób, co do których istniało podejrzenie, że stosowały przemoc w rodzinie dokonywano zatrzymania. Łącznie zatrzymano 17.954 osoby. W grupie osób zatrzymanych dominującą stanowili mężczyźni – zatrzymano ich 17.263. Grupa zatrzymanych kobiet liczyła 661 osób, zaś nieletnich było 30.

Na gruncie obowiązujących przepisów prawnych izolacja sprawcy przemocy domowej jest możliwa na każdym etapie postępowania przygotowawczego. W fazie postępowania przygotowawczego co do zasady organem podejmującym decyzje w zakresie środka zapobiegawczego jest prokurator. Środki zaskarżenia na decyzję prokuratora rozpoznaje sąd. Najsurowszy środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania jest stosowany przez sąd a prokurator posiada jedynie uprawnienie do złożenia wniosku o zastosowanie tego najsurowszego środka zapobiegawczego. W czasie postępowania jurysdykcyjnego decyzje w zakresie środków zapobiegawczych są podejmowane przez sąd.

W stosunku do sprawców przemocy w rodzinie najistotniejszymi środkami zapobiegawczymi są:

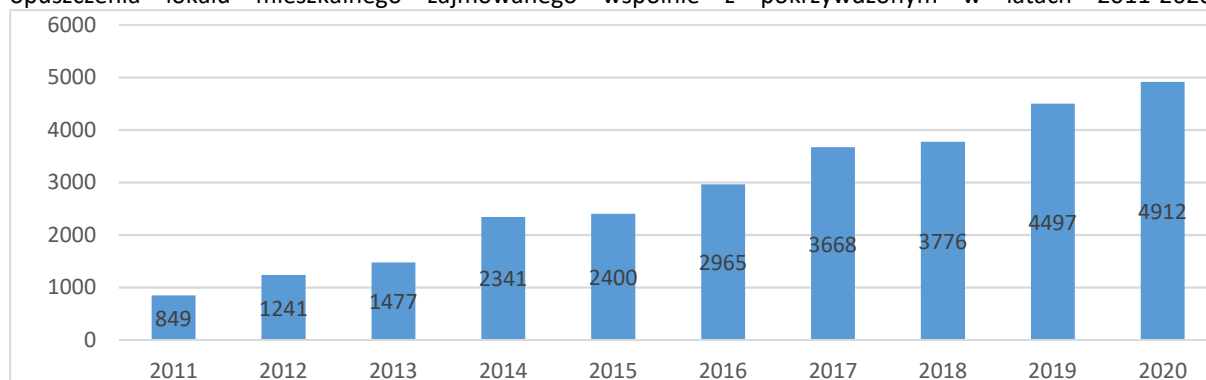
- tymczasowe aresztowanie,
- dozór Policji z zakazem kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną (art. 275 § 2 kpk),
- dozór Policji w miejsce niezastosowanego tymczasowego aresztowania, na podstawie art. 275 § 3 kpk,
- nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego (art. 275a kpk).

Powyższy środek jest stosowany na okres nie dłuższy niż 3 miesiące. Sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy, jeżeli nie ustały przesłanki jego stosowania może na wniosek prokuratora, przedłużyć jego stosowanie na dalsze okresy, nie dłuższe niż 3 miesiące (art. 275a § 4 kpk).

W 2020 r., wg danych uzyskanych z Prokuratury Krajowej, liczba podejrzanych, wobec których zastosowano ww. środek zapobiegawczy w postaci nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 275a § 1 kpk), wyniosła 4 912²⁸.

²⁸ Dane uzyskane z Prokuratury Krajowej (z Biura Informatyzacji i Analiz Prokuratury Krajowej).

Wykres 3. Liczba podejrzanych, wobec których zastosowano ww. środek zapobiegawczy w postaci nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym w latach 2011-2020.

Podane powyżej dane statystyczne wskazują, iż ten rodzaj środka zapobiegawczego jest stosowany często w praktyce prokuratorskiej. Od lat odnotowywany jest znaczący w skali roku przyrost liczbowy wydawanych postanowień, który utrzymuje się nieprzerwanie od 2011 r.

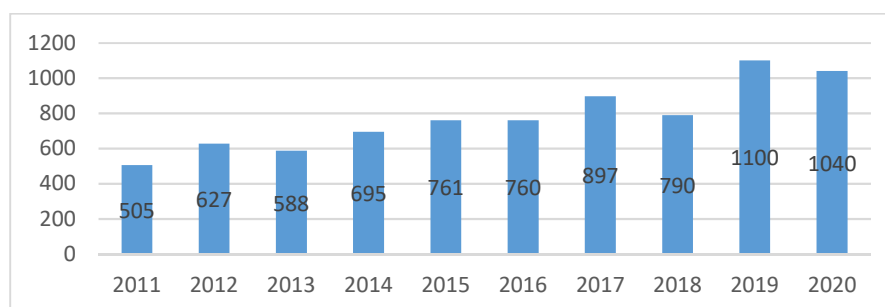
Prokuratura składała także do sądu wnioski o przedłużenie nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym na dalsze okresy (art. 275a § 1 i 4 kpk). Z danych Prokuratury Krajowej wynika, że w 2020 r. zostało złożonych 1 445 (2019 - 231, 2018 - 162, 2017 - 151, 2016 - 103, 2015 - 72, 2014 - 64) tego rodzaju wniosków. Warto w tym zakresie zwrócić uwagę na znacząco wyższą bo ponad sześciokrotnie liczbę złożonych przez prokuratora wniosków do sądu o przedłużenie nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym na dalsze okresy.

Z dostępnych danych statystycznych wynika, iż w całym 2020 r. sądy w postępowaniu sądowym wydały 2 673 decyzji w przedmiocie zastosowania środka zapobiegawczego w postaci nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego (2019 - 2 695, 2018 - 2 353, 2017 - 2 251, 2016 - 1 868), nadto wydano 515 postanowień w zakresie przedłużenia nakazu zastosowanego przez prokuratora lub sąd nakazu opuszczenia na dalszy czas okres (2019 - 329, 2018 - 330, 2017 - 232, 2016 - 199). Powyższe dane uwzględniają również liczbę środków zapobiegawczych, które wpłynęły do sądu wraz z aktem oskarżenia.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, prokurator, już po złożeniu aktu oskarżenia może wnioskować do sądu o zastosowanie tego rodzaju środków zapobiegawczych w czasie trwania postępowania rozpoznawczego przed sądem.

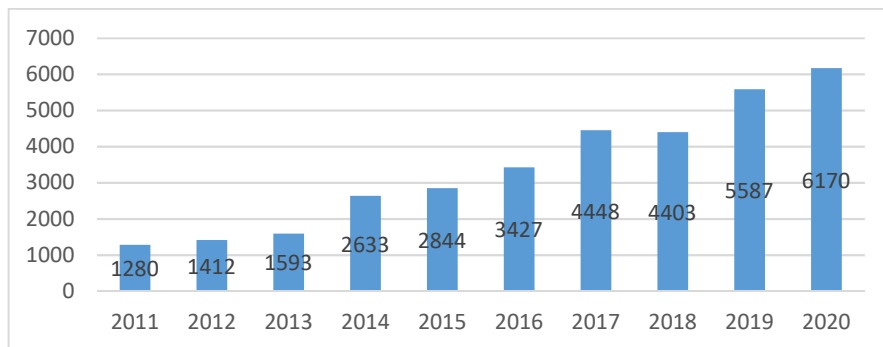
Z danych Prokuratur Krajowej²⁹ wynika ponadto, że w 2020 r.:

Liczba podejrzanych o przestępstwa z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny, wobec których zastosowano dozór Policji pod warunkiem opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 275 § 3 kpk) – wyniosła 1 040:

²⁹ Dane uzyskane z Prokuratury Krajowej (z Biura Informatyzacji i Analiz Prokuratury Krajowej).

Liczba podejrzanych o wymienione wyżej przestępstwa, wobec których zastosowano dozór Policji z jednoczesnym zobowiązaniem do powstrzymania się od kontaktu z pokrzywdzonym art. 275 § 2 kpk) - wyniosła 6 170:

Liczba podejrzanych o wymienione wyżej przestępstwa, wobec których prokurator skierował wniosek do sądu o zastosowanie tymczasowego aresztowania – 3 440 (2019 - 3 043, 2018 - 2 274, 2017 - 2 625, 2016 - 1 862, 2015 - 1 479, 2014 - 2 285, 2013 - 1 753, 2012 - 1 745, 2011 - 2 002, 2010 - 1 800).

Liczba osób tymczasowo aresztowanych w wyniku złożenia ww. wniosków – 3 230 (2019 - 2 897, 2018 - 2 146, 2017 - 2 503, 2016 - 1 759, 2015 - 1 398, 2014 - 2 174, 2013 - 1 635, 2012 - 1 679, 2011 - 1 895, 2010 - 1 699).

Liczba osób tymczasowo aresztowanych wobec których prokurator skierował do sądu wniosek o przedłużenie trwania tymczasowego aresztowania – 1 072 (2019 - 903, 2018 - 810, 2017 - 813, 2016 - 464, 2015 - 350, 2014 - 459).

W 2020 r. prokuratorzy wnieśli przeciwko 15 326 osobom o zarzucane im przestępstwa przemocy w rodzinie: 15 089 aktów oskarżenia, 865 wniosków wskazanych w art. 335 § 1 kpk, 900 wniosków w trybie art. 335 § 2 kpk oraz 319 wniosków o warunkowe umorzenie postępowanie w stosunku do sprawców przestępstw zakwalifikowanych jako przemoc w rodzinie („rodz”) w 2020 r., sąd uwzględnił 1 444 wniosków prokuratura w zakresie tymczasowego aresztowania.

Jak już wspomniano uprzednio, nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego, jako środek zapobiegawczy, sąd zastosował ogółem w 2 673 przypadkach, a nadto 515 postanowień dotyczyło przedłużenia nakazu zastosowanego przez prokuratora lub sąd na dalsze okresy art. 275a § 4 kpk)³⁰.

Tabela 23. Zastosowanie nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego.

Rodzaj działania	Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez sądy powszechne
Zapobieganie kontaktowania się osób stosujących przemoc w rodzinie z osobami dotkniętymi przemocą poprzez występowanie do sądu o zastosowanie lub przedłużenie stosowania wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie środków zapobiegawczych w przedmiocie nakazania opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z osobą najbliższą, ewentualnie tymczasowego aresztowania	liczba podjętych przez sąd decyzji o uwzględnieniu wniosków prokuratora o:	zastosowanie nakazania opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	2673
		przedłużenie nakazu opuszczania lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym na dalsze okresy	515
		zastosowanie tymczasowego aresztowania	1444

³⁰ Ibidem.

Występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie środków karnych lub obowiązków probacyjnych polegających na obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, kontaktowania się lub zbliżania do pokrzywdzonego, zakazie przebywania w określonych miejscach, opuszczenia przez sprawcę lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym

Krajowy Program, jako wskaźniki ww. zadania, wymienia działania prokuratora w postępowaniu rozpoznawczym (wnioski do sądu w trybie art. 335 § 1 kpk oraz 335 § 2 kpk) oraz działania kuratora sądowego w postępowaniu wykonawczym.

Wnioski prokuratora w trybie art. 335 § 1 i § 2 i kpk do sądu mogą dotyczyć m.in. orzeczenia wobec oskarżonych o czyny stanowiące przemoc w rodzinie środków karnych lub obowiązków probacyjnych.

Wnioski prokuratora do sądu w zakresie orzeczenia wobec oskarżonych o czyny stanowiące przemoc w rodzinie środków karnych³¹:

- obowiązku powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach (art. 39 pkt 2b kk) – 6 (2019 - 16, 2018 - 3, 2017 - 13, 2016 - 38, 2015 - 10, 2014 - 14),
- zakazu kontaktowania się z określonymi osobami (art. 39 pkt 2b kk) – 138 (2019 - 143, 2018 - 137, 2017 - 154, 2016 - 118, 2015 - 140, 2014 - 69),
- zakazu zbliżania się do określonych osób (art. 39 pkt 2b kk) - 124 (2019 - 89, 2018 - 151, 2017 - 135, 2016 - 169, 2015 - 112, 2014 - 66),
- nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 39 pkt 2e kk) – 77 (2019 - 83, 2018 - 92, 2017- 87, 2016 - 106, 2015 - 148, 2014 - 62).

Wnioski prokuratora do sądu w zakresie orzeczenia wobec oskarżonych o czyny stanowiące przemoc w rodzinie obowiązków probacyjnych³²:

- powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach (art. 72 § 1 pkt 7 kk) – 11 (2019 - 21, 2018 - 30, 2017 - 30, 2016 - 29, 2015 - 15, 2014 - 14),
- powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonymi lub innymi osobami w określony sposób (art. 72 § 1 pkt 7a kk) – 52 (2019 - 107, 2018 - 105, 2017 - 116, 2016 - 129, 2015 - 106, 2014 - 98),
- powstrzymania się od zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób (art. 72 § 1 pkt 7a kk) – 82 (2019 - 115, 2018 - 78, 2017 - 83, 2016 - 116, 2015 - 81, 2014 - 39),
- opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 72 § 1 pkt 7b kk) – 70 (2019 - 84, 2018 - 57, 2017 - 51, 2016 - 91, 2015 - 94, 2014 - 91),
- uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych (art. 72 § 1 pkt 6b kk) – 154 (2019 - 213, 2018 - 240, 2017 - 315, 2016 - 396, 2015 - 411, 2014 - 369).

Powyższe dane świadczą o mniejszej niż w 2019 r. aktywności prokuratorów w zakresie wnioskowania do sądu o wymierzenie wobec sprawców przemocy w rodzinie właściwych środków karnych bądź nałożenie odpowiednich obowiązków probacyjnych co mogło być spowodowane sytuacją związaną z epidemią wirusa SARS-CoV-2.

Na uwagę zasługuje, iż skierowanie wniosku w trybie art. 335 § 1 kpk wpływa na kształt orzecznictwa, jego struktury, rodzajów kar i ich wymiaru. Konsensualny sposób kończenia spraw sądowych, poprzez zastosowanie instytucji wniosku prokuratora o wydanie wobec sprawcy wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionej z oskarżonym kary lub środka karnego (art. 335 § 1 kpk i art. 335 § 2 kpk), a także wniosek oskarżonego o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego (art. 387 § 1 kpk) skraca długość postępowania przed sądem oraz umożliwia

³¹ Dane uzyskane z Prokuratury Krajowej Tabela 3.2.

³² Ibidem.

rozpoznanie sprawy w rozsądnym terminie. Na uwagę zasługuje także instytucja prawa karnego w postaci art. 338a kpk która umożliwia oskarżonemu, któremu zarzucono przestępstwo zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności, przed doręczeniem mu zawiadomienia o terminie rozprawy, złożenie wniosku o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego, orzeczenie przepadku lub środka kompensacyjnego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego.

W 2020 r. sądy, uwzględniając wnioski prokuratora z art. 335 § 1 i 2 kpk za przestępstwo znęcania się z art. 207 § 1 kk, skazały w 2020 – 1 111 (2019-1328, 2018-1710, 2017 -2629, 2016-3204, 2015 - 3.744, 2014 - 3.672; 2013 - 3.256) osób, a z art. 387 § 1 kpk 2 021 (2019- 2045, 2018-1951, 2017 -2148, 2016-1593, 2015 - 2.512, 2014 - 2.966, 2013 - 2.585), oraz z art. 338a kpk, 13 (2019-11, 2018- 12, 2017 -12, 2016-21) osób co łącznie stanowi w 2020- 3 145 skazań (2019- 3 384, 2018-3673, 2017 – 4.789, 2016-4.818, 2015 - 6.256, 2014 - 6.638, 2013 - 5.841). Wszystkich skazań w 2020 r. było 8 683. Tym samym zakończeń postępowania w trybach konsensualnych wskazanych w art. 335§ 1 i 2, kpk, art. 387 § 1 kpk oraz 338a kpk było 36,22% na tle wszystkich skazań z art. 207 § 1 kk (2019- 35,35%, 2018-38,65%, 2017 - 43,46 %, 2016-52,40 %, 2015 - 52,41, 2014 - 52,27%, 2013 - 49,1%).

Powyższe dane świadczą o niewielkim wzroście w stosunku do 2019 r. odsetka spraw z art. 207 § 1 kk, które kończą się wyrokiem skazującym, zapadłym w wyniku uwzględnienia wniosku w trybie konsensualnym w szczególności przy zastosowaniu instytucji wskazanej w art. 335 § 1 i 2, kpk, art. 387 § 1 kpk, art. 338a kpk na płaszczyźnie art. 207 kk

Wobec sprawców przemocy w rodzinie, skazanych uprzednio na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem, można w okresie próby stosować (nakładać, modyfikować bądź uchylać) obowiązki probacyjne.

W razie sprawowania dozoru nad sprawcą przemocy w rodzinie, kurator sądowy ma uprawnienie do składania do sądu wniosków w tym przedmiocie w toku postępowania wykonawczego. Sąd może taki wniosek uwzględnić i wydać postanowienie w przedmiocie nałożenia obowiązku bądź też wniosku nie uwzględnić.

W 2020 r. zawodowi kuratorzy sądowi dla dorosłych składali do sądu wnioski w przedmiocie:

- powstrzymania się od przebywania w określonych miejscach (art. 72 § 1 pkt 7 kk) – **3** wnioski wniesione, sąd rozpoznał 2 wnioski, z czego uwzględnił 2 wnioski;
- powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonymi lub innymi osobami w określony sposób (art. 72 § 1 pkt 7a kk) – **6** wniosków wniesionych, sąd rozpoznał 7 wniosków, z czego uwzględnił 3 wnioski;
- powstrzymania się od zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób (art. 72 § 1 pkt 7 a kk) – **4** wnioski wniesione, sąd rozpoznał 3 wnioski, z czego uwzględnił 2 wnioski;
- opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 72 § 1 pkt 7b kk) – **5** wniosków wniesionych, sąd rozpoznał 7 wniosków, z czego uwzględnił 5 wniosków.

Tabela 24. Zapobieganie kontaktowania się osób stosujących przemoc.

Rodzaj działania	Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez	
			sądy powszechne	zespoły kuratorskiej służby sądowej
Zapobieganie kontaktowania się osób stosujących przemoc w rodzinie z osobami dotkniętymi przemocą poprzez: występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie środków probacyjnych polegających na obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, kontaktowania się lub zbliżania do pokrzywdzonego, zakazie przebywania w określonych miejscach, opuszczenia przez sprawcę lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	liczba wniosków kuratorów sądowych o zastosowanie przez sąd w postępowaniu wykonawczym środków probacyjnych polegających na:	obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach		3
		obowiązku powstrzymywania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym		6
		obowiązku powstrzymywania się od zbliżania do pokrzywdzonego		4
		obowiązku opuszczenia przez osobę stosującą przemoc w rodzinie lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym		5
	liczba orzeczeń sądowych uwzględniających wnioski kuratorów sądowych o zastosowanie przez sąd środków probacyjnych polegających na:	obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach	2	
		obowiązku powstrzymywania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym	3	
		obowiązku powstrzymywania się od zbliżania do pokrzywdzonego	2	
		obowiązku opuszczenia przez osobę stosującą przemoc w rodzinie lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	5	

3.2.3. Monitoring orzecznictwa sądów powszechnych, w szczególności:

- w zakresie prawa karnego, w odniesieniu do kar, środków karnych, probacyjnych i innych oddziaływań, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie;
- w zakresie prawa rodzinnego i opiekuńczego w przedmiocie władzy rodzicielskiej;
- w zakresie prawa cywilnego w przedmiocie nakazu opuszczenia przez osobę stosującą przemoc w rodzinie lokalu zajmowanego wspólnie z osobą najbliższą, a także eksmisji.

Analizując dane statystyczne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie, należy mieć świadomość, że przemoc w rodzinie wykracza zakresem przedmiotowym poza ustawowe znamiona przestępstwa znęcania się nad osobami najbliższymi z art. 207 kk. Przystępstwo znęcania się jest najczęstszym przykładem przemocy w rodzinie, jednakże nie odzwierciedla całości tego zjawiska, a jedynie jego część.

Kodeks karny w art. 115 zawiera tzw. słowniczek ustawowy, w którym doprecyzowano niektóre pojęcia użyte w treści aktu prawnego. W słowniczku tym jednak nie znajduje się definicja przemocy w rodzinie, ani nawet pojęcia samej przemocy. Definicja ta zawarta jest w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w art. 2 pkt 2 tzw. definicja legalna pojęcia „przemocy w rodzinie”, odgrywa istotną rolę przy ocenie czy dany czyn stypizowany w Kodeksie karnym nosi znamiona tego typu zjawiska.

Przemoc w rodzinie, według ww. przepisu ustawy, „to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności

narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

W związku z szeroką definicją przemocy w rodzinie, która wyczerpuje ustawowe znamiona różnych przestępstw, w celu właściwego opisanie danych statystycznych obrazujących zakres oddziaływania organów postępowania przygotowawczego oraz rozpoznawczego na to zjawisko, niezbędne jest wskazanie rodzaju czynów zabronionych, które składają się na zjawisko przemocy w rodzinie.

W sądowych formularzach statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości uwzględniono typy i dane dotyczące przestępstw, które mogą zostać zakwalifikowane jako przemoc w rodzinie, wg art. 2 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, są to m.in.:

- art. 148 § 1 - 4 kk - zabójstwo;
- art. 156 § 1 - 3 kk - spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu człowieka;
- art. 157 kk - spowodowanie średniego i lekkiego uszczerbku na zdrowiu człowieka;
- art. 189 kk - pozbawienie wolności;
- art. 190 kk - groźba bezprawna;
- art. 190a - uporczywe nękanie (stalking);
- art. 191 kk - przemoc lub groźba bezprawna w celu zmuszenia do określonego zachowania;
- art. 191a kk - utrwalanie i rozpowszechnianie wizerunku nagiej osoby;
- art. 197 § 1 - 3 kk - zgwałcenie;
- art. 198 kk - współżycie płciowe z osobą w stanie ograniczonej poczytalności;
- art. 199 kk - wymuszenie współżycia płciowego na osobie podległej, w krytycznym położeniu;
- art. 200 § 1 i 3 kk - pedofilia - uprawianie, prezentowanie treści;
- art. 201 kk - kazirodztwo;
- art. 202 § 1 – 4c kk - prezentowanie treści pornograficznych;
- art. 203 kk - doprowadzenie przemocą innej osoby do uprawiania prostytucji;
- art. 207 kk - znęcania się nad osobami najbliższymi;
- art. 208 kk - rozpijanie małoletnich.

Z liczby wszystkich osób skazanych za ww. przestępstwa sądowe formularze statystyczne wyodrębniają osoby skazane za czyny stanowiące przemoc w rodzinie.

Dane statystyczne uzyskane w zakresie właściwości sądów rejonowych w takim układzie za rok 2020 przedstawiają się następująco:

Rodzaje przestępstw w Kodeksie karnym	Osądzeni ogółem	Skazani ogółem	Pozbawienie wolności		Grzywna samoistna	Ograniczenie wolności	Warunkowo umorzono postępowanie	Umorzono postęp.	Uniewinniono	Kara mieszana
			ogółem	w tym z warunkowym zawieszeniem						
Ogółem, w tym z art.:	13 845	11 527	7 483	4 345	1 036	2 787	1 303	769	232	220
156	6	4	4	1	0	0	2	0	0	0

157 § 1	160	133	61	39	35	37	21	3	3	0
157 § 2 w zw. z § 4	165	120	25	14	49	46	39	5	1	0
189	6	6	4	1	1	0	0	0	0	1
190	623	501	190	54	153	157	37	72	12	1
190a § 1	197	156	75	37	37	44	15	19	7	0
190a § 2	9	5	0	0	2	3	3	1	0	0
190a § 3	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0
191	10	27	9	5	12	5	5	0	1	1
191a	11	9	5	4		1	1	1	0	0
193	18	14	3	2	4	7	3	0	1	0
197 § 1	94	92	79	9	0	1	0	0	2	12
197 § 2	9	9	8	4	0	0	0	0	0	1
198	10	9	8	2	0	0	0	1	0	1
199	3	2	1	0	0	0	1	0	0	1
200 § 1	60	47	45	0	0	0	0	1	12	2
200 § 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
200 § 3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
200 § 4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
200 § 5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
201	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
202 § 1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0
202 § 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
202 § 3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
202 § 4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
202 § 4a	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
202 § 4b	2	2	1	1	1	0	0	0	0	0
202 § 4c	18	16	14	5	1	1	0	1	1	0
203	6	5	4	1	1	0	1	0	0	0
207 § 1	10 375	8 650	6 372	3 912	371	1 726	998	556	168	181
207 § 1 a	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
207 § 2	10	9	9	2	0	0	0	1	0	0
207 § 3	25	24	23	4	0	0	0	0	1	1
208	3	2	1	1	0	1	0	0	0	0
267 § 1	3	1	0	0	1	0	1	1	0	0
278 § 1	55	42	18	9	8	16	3	9	1	0
279 § 1	19	17	14	7	0	2	0	2	0	1
280 § 1	17	16	14	0	0	0	1	0	0	2
282	11	10	9	2	0	0	0	1	0	1
284 § 1	13	9	1	1	7	1	1	2	1	0
286 § 1	21	20	9	7	4	7	0	1	0	0
288 § 1	45	41	14	3	16	10	1	3	0	1
inne	1816	1526	461	217	330	721	170	89	21	13

Z wyżej przedstawionych danych wynika, że spośród przestępstw kwalifikujących się jako przemoc w rodzinie najpowszechniejszym przestępstwem w 2020 r., podobnie jak w latach poprzednich, było przestępstwo znęcania się oraz przestępstwo gróźb karalnych.

Dane statystyczne w zakresie właściwości sądów okręgowych w takim układzie za rok 2020 przedstawiają się następująco³³:

Rodzaje przestępstw w Kodeksie karnym	Osądzeni ogółem	Skazani ogółem	Pozbawienie wolności		Grzywna samoistna	Ograniczenie wolności	Warunkowo umorzono postępowanie	Umorzono postępowanie	Uniewinniono	Kara mieszana
			ogółem	w tym z warunkowym zawieszeniem						
Ogółem, w tym z art.:	152	138	130	19	0	0	0	12	2	0
148 § 1	46	37	37	1	0	0	0	8	1	0
148 § 2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
148 § 3	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
148 § 4	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
156 § 1 i 3	19	18	18	4	0	0	0	1	0	0
197 § 3	22	21	20	1	0	0	0	0	1	0
197 § 4	4	4	4	0	0	0	0	0	0	0
inne	58	55	50	15	0	0	0	3	0	0

W 2020 r. w trzech sprawach z art. 148 § 2 kk, 148 § 3 kk oraz innych zapadł wyrok dożywotniego pozbawienia wolności.

Poniżej przedstawione zaś zostały dane w zakresie liczby i płci osób skazanych oraz osób pokrzywdzonych poszczególnymi rodzajami przestępstw, kwalifikujących się jako przemoc w rodzinie wg art. 2 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Zgodnie z wymogami Krajowego Programu, od 2014 r. jest badana płeć osób skazanych. Ze zgromadzonych danych wynika, że kobiety, jako sprawcy czynów kwalifikujących się jako przemoc w rodzinie wg art. 2 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, stanowią znacznie mniejszy odsetek w stosunku do mężczyzn.

W przypadku ww. przestępstw, kwalifikujących się jako przemoc w rodzinie, pokrzywdzonym i najczęściej były kobiety.

Tabela 25. Mierniki przyjęte w Krajowym Programie – zbiorczo.

Rodzaj działania	Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez sądy powszechne
Orzecznictwo sądów powszechnych, w zakresie prawa karnego, w odniesieniu do kar, środków karnych, probacyjnych i innych oddziaływań, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	osądzeni	ogółem	13 997
		w tym art. 207 kk	10 410
	skazani	ogółem	11 665
		w tym kobiety	576
		w tym mężczyźni	11 089
		w tym art. 207 kk	8 683
		w tym kobiety	330
		w tym mężczyźni	8535
	uniewinnieni	ogółem	234
		w tym art. 207 kk	169
		ogółem	1 303

³³ Dane pochodzą z MS Sądy Okręgowe - Polska MS-S6 Sprawozdanie w sprawie osób osądzonych w pierwszej instancji według właściwości rzeczowej za 2020 rok.

		warunkowo umorzone postępowanie	w tym art. 207 kk	998
		umorzono postępowanie	ogółem	781
	w tym art. 207 kk		557	
	liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, wobec których orzeczono kary	grzywny	ogółem	1 036
			w tym art. 207 kk	371
		ograniczenia wolności	ogółem	2 787
			w tym art. 207 kk	1 726
		pozbawienia wolności	ogółem	7 483
			w tym art. 207 kk	6 404
		w tym pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem	ogółem	4 345
			w tym art. 207 kk	3 918

Znamiona ustawowe czynu z art. 207 § 1 kk

Przestępstwo znęcania się nad osobami najbliższymi zostało opisane w Kodeksie karnym w art. 207, jako jeden typ podstawowy (art. 207 § 1 kk) oraz trzy typy kwalifikowane (art. 207 § 1a, 2 i 3 kk), na mocy ustawy z dnia 23 lipca 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. poz. 773), która weszła w życie w dniu 13 lipca 2017 r., zmieniono treść art. 207 § 1 kk i dodano art. 207 § 1a kk.

Należy jednak wskazać, że przepis ten może dotyczyć także przestępstw, które nie będą kwalifikowane jako przemoc w rodzinie, z uwagi na fakt, że czyn ten może obejmować także zachowania polegające na znęcaniu się np. nad osobami obcymi (nie będącymi osobami najbliższymi). Mogą to być także osoby obce, jednakże pozostające w stosunku zależności od sprawy, osoby małoletnie, bądź też osoby nieporadne z uwagi na stan psychiczny lub fizyczny.

Typ podstawowy przestępstwa znęcania się z art. 207 § 1 kk posiada następujące znamiona ustawowe (przesłanki):

- znęcanie się fizyczne lub psychiczne;
- nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy.

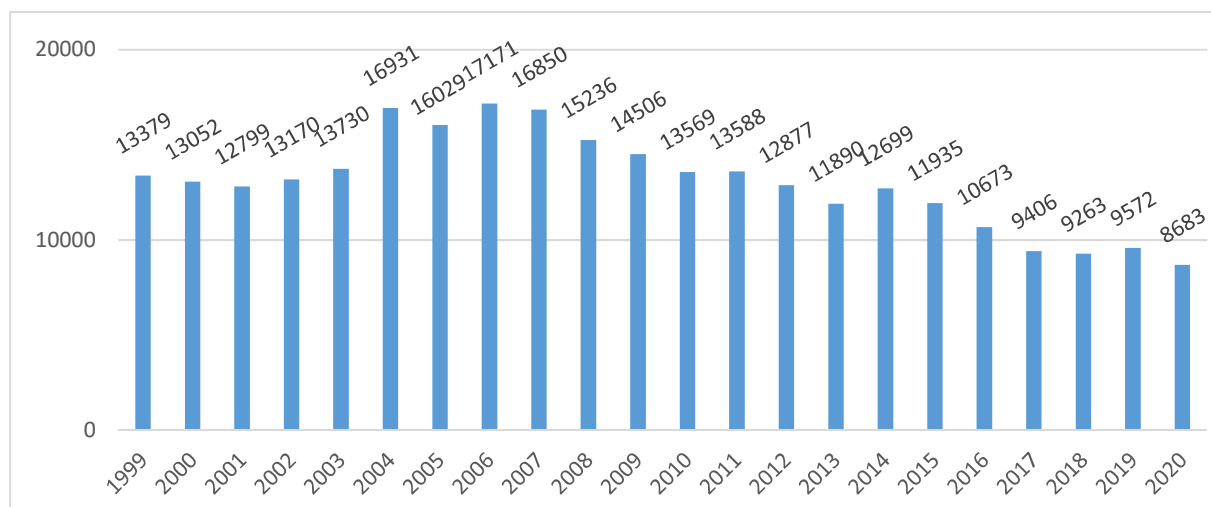
Ustawodawca przewidział za takie zachowanie sankcję w postaci kary pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Kolejnym typem dodanym na mocy ustawy z dnia 23 lipca 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego, jest przestępstwo z art. 207 § 1a kk, określający typ kwalifikowany w przypadku znęcania się nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, który zagrożony jest karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Kolejnym typem jest przestępstwo kwalifikowane znęcania się z art. 207 § 2 kk, charakteryzujące się dodatkową przesłanką, a mianowicie stosowaniem szczególnego okrucieństwa. Sankcją jest kara pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Ostatnim typem kwalifikowanym z art. 207 § 3 kk jest przestępstwo znęcania się, w wyniku którego doszło do targnięcia się pokrzywdzonego na własne życie. Sankcją jest kara pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Wykres 4. Liczba osób skazanych z art. 207 § 1 kk przez sądy rejonowe. ³⁴

Orzecznictwo sądów w zakresie przestępstwa znęcania się z art. 207 kk, zakwalifikowanego wyłącznie jako przemoc w rodzinie („rodz”)

Przedstawione powyżej dane dotyczą czynu podstawowego z art. 207 § 1 kk zakwalifikowanego wyłącznie jako przemoc w rodzinie.

Nie przytaczano trzech kwalifikowanych typów tego przestępstwa z art. 207 § 1a § 2 i § 3 kk, z uwagi na fakt, że liczba skazań w tym zakresie jest symboliczna (33 skazania łącznie w 2020 r.).

W 2020 r. w sądach rejonowych w Polsce nieprawomocnie osądzono z art. 207 § 1 kk ogółem 10 410 osób³⁵.

Z tego:

- 8 683 – skazano;
- 169 – uniewinniono;
- 998 – warunkowo umorzono postępowanie;
- 557 – umorzono postępowanie;
- 1 444 – tymczasowo aresztowano przed wyrokiem.

W 2020 r. w sądach rejonowych w Polsce nieprawomocnie skazano z art. 207 § 1 kk ogółem: 8.683 osób³⁶.

Z tego wymierzono:

- 182 – kary mieszane (2019 - 203, 2018 - 186, 2017 - 171);
- 371 – kary grzywny (samoistnych) (2019 - 351, 2018 - 360, 2017 - 283);
- 1 726 – kar ograniczenia wolności (2019 - 1 911, 2018 - 1716, 2017 - 1505);

³⁴ Dane pochodzą z MS Sądy Rejonowe - Polska MS-S6 Sprawozdanie w sprawie osób osądzonych w pierwszej instancji według właściwości rzeczowej za 2020 rok.

³⁵ Dane pochodzą z MS Sądy Rejonowe - Polska MS-S6 Sprawozdanie w sprawie osób osądzonych w pierwszej instancji według właściwości rzeczowej za 2020 rok.

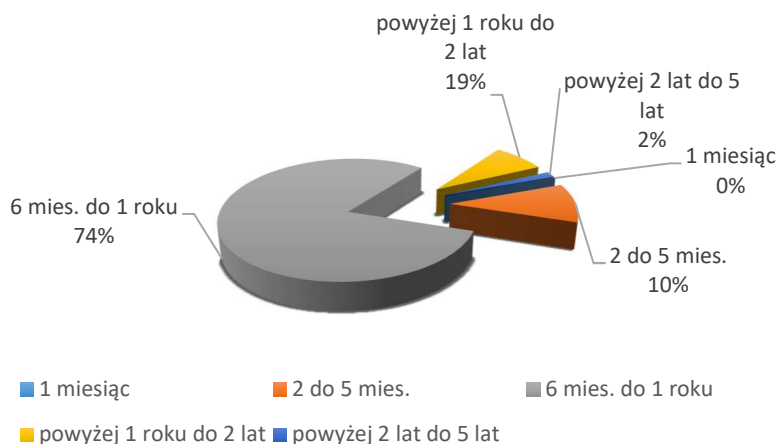
³⁶ Ibidem.

- 6 404 - kar pozbawienia wolności (2019 - 7 102, 2018 - 6 998, 2017 – 7 170), w tym: 2 486 - bezwzględnych (2019 - 1 929, 2018 - 2 361, 2017 – 1 927) oraz 3 918 (2019 - 5 173, 2018 - 4 637, 2017- 5 243) – z warunkowym zawieszeniem wykonania.

Z powyższych danych wynika, że największy odsetek wszystkich kar za stosowanie przemocy w rodzinie stanowi kara pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem.

Wymierzając karę pozbawienia wolności za czyn z art. 207 § 1 kk sądy stosowały ją w dolnych granicach ustawowego zagrożenia.

Wykres 5. Stosunek procentowy wymiaru kary pozbawienia wolności orzekanej w sądach rejonowych w Polsce w 2020 r. z art. 207 § 1 kk.

W 2020 r. zapadły 2 wyroki pozbawienia wolności w wymiarze 1 miesiąca, 14 wyroków pozbawienia wolności w wymiarze powyżej 5 lat do 8 lat, 3 wyroki pozbawienia wolności powyżej 8 lat.

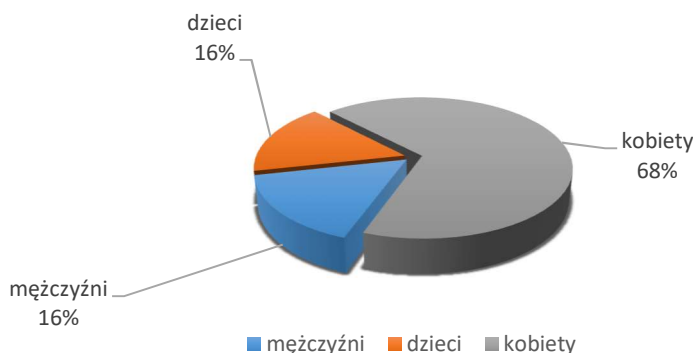
Od 2014 r. gromadzone są informacje dotyczące płci sprawców przestępstw wskazana przez sądy powszechne, w tym z art. 207 § 1 kk. I tak w 2020 osób skazanych było 8 683: 330 kobiet i 8 353 mężczyzn.

Wśród osób pokrzywdzonych przestępstwem z art. 207 § 1 kk w 2020 r. było³⁷:

- 10 712 kobiet,
- 2 529 mężczyzn,
- 2 590 małoletnich, w tym: 1 238 dziewczynek i 1 352 chłopców.

³⁷ Dane pochodzą z MS Sądy Rejonowe - Polska MS-S6 Sprawozdanie w sprawie osób osądzonych w pierwszej instancji według właściwości rzeczowej za 2020 rok.

Wykres 6. Liczba osób pokrzywdzonych przestępstwem z art. 207 § 1 kk.

W związku z faktem, że przestępstwo znęcania się może dotyczyć także i czynów wykraczających poza granice przemocy zdefiniowanej jako przemoc wobec osób najbliższych (np. znęcanie się nad osobami pozostającymi w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, bądź nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny), należy mieć na uwadze, że nieznaczną część przedstawionych wyżej danych będzie dotyczyła pokrzywdzonych, które nie są osobami najbliższymi bądź wspólnie zamieszkującymi ze sprawcą ale zostały uznane jako przemoc w rodzinie.

Środki karne stosowane przez sądy powszechne

Od dnia 1 sierpnia 2010 r., tj. od dnia wejścia w życie ustawy *o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustawy* wprowadzono środki karne mające zastosowanie wobec sprawców w rodzinie tj. nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 39 pkt 2e kk w zw. z art. 41a kk) oraz zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego (art. 39 pkt 2b kk w zw. z art. 41a kk).

Od 1 stycznia 2014 r. rozpoczęto gromadzenie ww. danych w odniesieniu wyłącznie do sprawców przemocy w rodzinie. Nowe dane statystyczne wskazują zatem na zastosowanie następujących środków karnych wyłącznie wobec osób skazanych za czyny zakwalifikowane jako przemoc w rodzinie:

- obowiązek powstrzymywania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach (art. 39 pkt 2b kk) - 46 osoby, wobec kobiet – 0, wobec mężczyzn 46, (2019 - 45 osób, wobec kobiet – 2, wobec mężczyzn 43, 2018 - 31 osób, wobec kobiet – 1, wobec mężczyzn 30, 2017- 35, wobec kobiet - 3, wobec mężczyzn - 31),
- zakaz kontaktowania się z określonymi osobami (art. 39 pkt 2b kk) – 1 277, wobec kobiet 30, wobec mężczyzn 1 247, (2019 - 1021, wobec kobiet 27, wobec mężczyzn 994, 2018 - 762, wobec kobiet 21, wobec mężczyzn 741, 2017- 666, wobec kobiet - 21, wobec mężczyzn - 645),
- zakaz zbliżania się do określonych osób (art. 39 pkt 2b kk) – 1 953, wobec kobiet 40, wobec mężczyzn 1913, (2019 - 1 605, wobec kobiet 31, wobec mężczyzn 1 574, 2018 - 1 205, wobec kobiet 28, wobec mężczyzn 1 177, 2017- 995, wobec kobiet - 19, wobec mężczyzn – 976),
- nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 39 pkt 2e kk) 823, wobec kobiet 15, wobec mężczyzn 808 (2019 - 829, wobec kobiet 13, wobec mężczyzn 816, 2018 - 604, wobec kobiet 8, wobec mężczyzn 596, 2017 - 507 wobec kobiet - 10, wobec mężczyzn - 497).

Tabela 26. Monitoring orzecnictwa sądów powszechnych.

Rodzaj działania	Wskaźnik			Wartość wskaźnika wskazana przez sądy powszechne
Orzecznictwo sądów powszechnych, w zakresie prawa karnego, w odniesieniu do kar, środków karnych, probacyjnych i innych oddziaływań, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	liczby orzeczonych środków karnych	obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach	ogółem	46
			w tym wobec kobiet	0
			w tym wobec mężczyzn	46
		zakaz kontaktowania się z określonymi osobami	ogółem	1277
			w tym wobec kobiet	30
			w tym wobec mężczyzn	1247
		zakaz zbliżania się do określonych osób	ogółem	1953
			w tym wobec kobiet	40
			w tym wobec mężczyzn	1913
		nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	ogółem	823
			w tym wobec kobiet	15
			w tym wobec mężczyzn	808

Obowiązki probacyjne stosowane przez sądy powszechne

Od 1 stycznia 2014 r. gromadzone są dane odnośnie obowiązków probacyjnych orzeczonych wobec osób skazanych prawomocnie za czyny zakwalifikowane jako przemoc w rodzinie.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące wszystkich obowiązków probacyjnych, orzeczonych wyłącznie wobec osób skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie.

Tytułem obowiązków probacyjnych w 2020 r. w sądach powszechnych orzeczono³⁸:

- obowiązek powstrzymanie się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach (art. 72 § 1 pkt 7 kk) 60, wobec kobiet - 6, wobec mężczyzn – 54, (2019 - 59, wobec kobiet - 7, wobec mężczyzn - 52, 2018 - 59, wobec kobiet - 3, wobec mężczyzn – 56, 2017 - 77, wobec kobiet - 8, wobec mężczyzn - 69),
- uczestnictwo w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych (art. 72 § 1 pkt 6a kk) – 521 wobec kobiet - 42, wobec mężczyzn - 479, (2019 - 616 wobec kobiet - 51, wobec mężczyzn - 565, 2018 - 656 wobec kobiet - 43, wobec mężczyzn - 613, 2017 - 703, wobec kobiet - 40, wobec mężczyzn - 663),
- powstrzymanie się od kontaktowania się z pokrzywdzonymi lub innymi osobami w określony sposób (art. 72 § 1 pkt 7a kk) - 460 wobec kobiet - 10, wobec mężczyzn - 450, (2019 - 438 wobec kobiet - 16, wobec mężczyzn - 422, 2018 - 533 wobec kobiet - 22, wobec mężczyzn - 511, 2017 - 554 wobec kobiet - 26, wobec mężczyzn - 528),
- powstrzymanie się od zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób (art. 72 § 1 pkt 7a kk) - 372 wobec kobiet - 8, wobec mężczyzn - 364, (2019- 374 wobec kobiet - 16, wobec mężczyzn

³⁸ Ibidem.

- 358, 2018 - 346 wobec kobiet - 8, wobec mężczyzn, 2017- 313, wobec kobiet - 11, wobec mężczyzn - 302),
- nakaz opuszczenie lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 72 § 1 pkt 7b kk) - 3212 wobec kobiet - 4, wobec mężczyzn – 308, (2019 - 328 wobec kobiet - 10, wobec mężczyzn - 318, 2018-362 wobec kobiet - 7, wobec mężczyzn - 355, 2017 - 497, wobec kobiet - 14, wobec mężczyzn - 370).

Tabela 27. Orzecznictwo sądów powszechnych, w zakresie prawa karnego, w odniesieniu do kar, środków karnych, probacyjnych i innych oddziaływań, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Rodzaj działania	Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez sądy powszechne	
Orzecznictwo sądów powszechnych, w zakresie prawa karnego, w odniesieniu do kar, środków karnych, probacyjnych i innych oddziaływań, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	liczby orzeczonych środków probacyjnych	obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach	ogółem	46
			w tym wobec kobiet	6
			w tym wobec mężczyzn	54
		zakaz kontaktowania się z określonymi osobami	ogółem	460
			w tym wobec kobiet	10
			w tym wobec mężczyzn	450
		zakaz zbliżania się do określonych osób	ogółem	372
			w tym wobec kobiet	8
			w tym wobec mężczyzn	364
	nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	ogółem	312	
		w tym wobec kobiet	4	
		w tym wobec mężczyzn	308	
	uczestnictwo w programach korekcyjno-edukacyjnych	ogółem	521	
		w tym wobec kobiet	42	
		w tym wobec mężczyzn	479	

Wykonywanie kary pozbawienia wolności wobec sprawców przemocy w rodzinie w zakładach karnych – dane ogólne o populacji osób pozbawionych wolności z art. 207 kk

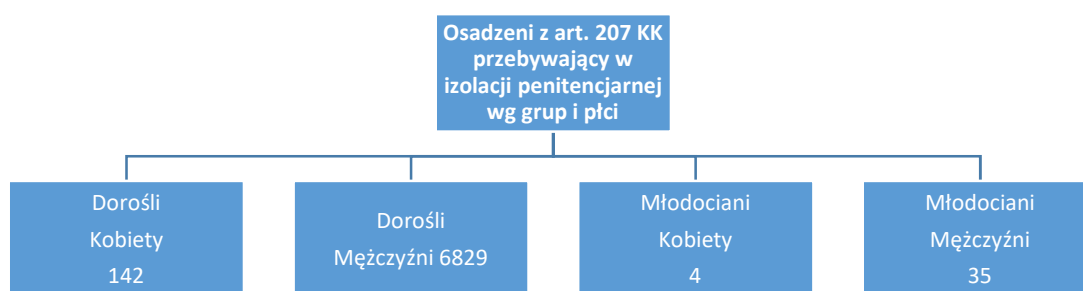
Kodeks karny wykonawczy³⁹ nie wyróżnia sprawców przemocy w rodzinie jako odrębnej kategorii skazanych, wymagających stosowania określonych środków oddziaływania, poza wymienionymi w art. 67 § 3 kk. Jednak więziennictwo jako istotny podmiot polityki społecznej państwa wykonuje szereg zadań wynikających z innych ustaw, w tym programów krajowych. Jednym z nich jest Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

³⁹ Ustawia z dnia 6 czerwca 1997 roku *Kodeks karny wykonawczy* (Dz. U. z 2021 r. poz. 53, z późn. zm.), zwana dalej „kkw”.

W celu opisanego obszaru pracy związanej z realizacją ww. regulacji, przedstawione zostaną dane liczbowe obrazujące populację osób skazanych z art. 207 kk.

Według danych z dnia 31 grudnia 2020 r. we wszystkich zakładach karnych i aresztach śledczych przebywało ogółem 7 010 osoby (6 053 skazanych oraz 1 589 tymczasowo aresztowanych)⁴⁰, wobec których wykonywano łącznie 8 485 orzeczeń z art. 207 kk. Jeśli zaś wzięlibyśmy pod uwagę liczbę wszystkich osób które odbywały karę z art. 207 kk. na przestrzeni całego 2020 r. (tj. przebywały w izolacji chociaż przez 1 dzień w 2020 r.), to wartość ta wynosi – 10 078 osób. Średni wymiar kary wśród populacji skazanych z art. 207 kk, przebywających w 2020 r. w zakładach karnych wyniósł 36,86 miesiąca (w tym mediana 12 miesięcy).

Wykres 7. Osadzeni z art. 207 KK przebywający w izolacji penitencjarnej wg grup i płci.

Charakteryzując powyższą populację skazanych, warto również przytoczyć dane obrazujące udzielanie im warunkowych przedterminowych zwolnień. W przypadku skazanych z art. 207 kk w 2020 r., warunkowych przedterminowych zwolnień udzielono – 239 osadzonym (3 kobiety, 236 mężczyzn).

Tabela 28. Liczba skazanych prawomocnymi orzeczeniami z art. 207 kk, przebywającym i na terenie jednostek penitencjarnych (na dzień 31.12.2020 r.), w stosunku do ogólnej liczby osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, podległych poszczególnym okręgowym inspektoratom Służby Więziennej (OISW).

OISW	Liczba skazanych, prawomocnymi orzeczeniami z art. 207 kk, (orzeczenia wykonane, wykonywane i wprowadzone do wykonania), na dzień 31.12.2020 r., w stosunku do liczby wszystkich osadzonych w jednostkach podległych OISW					
	Osadzeni ogółem		Skazani z art. 207 kk		Odsetek osadzonych z art. 207 kk w stosunku do ogółu osadzonych (%)	
	2019 r.	2020 r.	2019 r.	2020 r.	2019 r.	2020 r.
Białystok	3731	3276	372	362	9,97	11,05
Bydgoszcz	5914	5416	494	443	8,35	8,18
Gdańsk	4512	4127	316	281	7,00	6,81
Katowice	6753	6501	435	381	6,44	5,86
Koszalin	3565	3123	287	245	8,05	7,85
Kraków	5254	5045	470	447	8,95	8,86
Lublin	4270	4073	497	483	11,64	11,86
Łódź	4471	4016	355	310	7,94	7,72
Olsztyn	3980	3820	400	350	10,05	9,16
Opole	4301	3728	327	290	7,60	7,78

⁴⁰ Ogólna liczba osób osadzonych z art. 207 kk, nie będzie matematyczną sumą osób skazanych i tymczasowo aresztowanych, gdyż jedna osoba może być równocześnie zarówno tymczasowo aresztowana jak i skazana z art. 207 kk (jedna osoba w danym pobycie może posiadać kilka wyroków jak również kilka tymczasowych aresztów).

Poznań	6115	5317	523	420	8,55	7,90
Rzeszów	3449	2896	521	390	15,11	13,47
Szczecin	4219	3975	359	313	8,51	7,87
Warszawa	6900	6209	472	382	6,84	6,15
Wrocław	6696	6372	469	428	7,00	6,72
Razem	74 130	67 894	6297	5525	Średnia 8,80 %	Średnia 8,48 %

Liczba skazanych prawomocnym orzeczeniem z art. 207 kk w porównaniu do ubiegłego roku nieznacznie spadła w 2020 r., średni odsetek tej szczególnej populacji w stosunku do pozostałych osadzonych zmniejszył się do poziomu 8,48 %. Wysokie wartości tego wskaźnika występują w jednostkach podległych okręgowym inspektoratom Służby Więziennej w Białymstoku, Rzeszowie i Lublinie (od 11,05 % do 13,47 % ogółu osadzonych).

Orzecznictwo sądów powszechnych, w zakresie: prawa rodzinnego i opiekuńczego w przedmiocie władzy rodzicielskiej

Krajowy Program nakłada obowiązek monitorowania orzecznictwa sądów rodzinnych w zakresie władzy rodzicielskiej.

Zgodnie z art. 109 § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego⁴¹, jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, sąd może ograniczyć wykonywanie władzy rodzicielskiej, poprzez wydanie stosownych zarządzeń. Zgodnie zaś z art. 111 kro, sąd opiekuńczy jest władny pozbawić władzy rodzicielskiej, jeżeli władza ta nie może być wykonywana z powodu trwałej przeszkody albo jeżeli rodzice nadużywają władzy rodzicielskiej lub w sposób rażący zaniedbują swe obowiązki względem dziecka.

Przyczyną zarówno ograniczenia, jak i pozbawienia władzy rodzicielskiej może być zatem przemoc w rodzinie stosowana bezpośrednio wobec dziecka, jak i wobec domowników.

Z sądowych danych statystycznych wynika, że w 2020 r. sąd opiekuńczy w przedmiocie:

- ograniczenia władzy rodzicielskiej wydał ze względu na stosowanie przemocy w rodzinie – orzeczeń 10 085 (2019 - 301, 2018 - 328, 2017 - 4 64), dotyczących 16 666 dzieci (2019 - 521, 2018 - 629, 2017- 875).
- pozbawienia władzy rodzicielskiej wydał ze względu na stosowanie przemocy w rodzinie – 6 989 orzeczeń (2019 - 67, 2018 - 53, 2017 - 76), dotyczących 9 156 dzieci (2019 - 90, 2018 - 135, 2017 - 161).

Tabela 29. Orzecznictwo sądów powszechnych, w zakresie prawa rodzinnego i opiekuńczego w przedmiocie władzy rodzicielskiej.

Rodzaj działania	Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez sądy powszechne	
	Orzecznictwo sądów powszechnych, w zakresie prawa rodzinnego i opiekuńczego w przedmiocie władzy rodzicielskiej	liczba orzeczeń w zakresie władzy rodzicielskiej z uwagi na stosowanie przemocy w rodzinie	ograniczenie władzy rodzicielskiej (art. 109 § 2 kro)	liczba orzeczeń
			liczba dzieci	16 666
		pozbawienie władzy rodzicielskiej (art. 111 kro)	liczba orzeczeń	6 989
			liczba dzieci	9 156

⁴¹ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 1359), zwana dalej „kro”.

Orzecznictwo sądów powszechnych, w zakresie: prawa cywilnego w przedmiocie nakazu opuszczenia przez osobę stosującą przemoc w rodzinie lokalu zajmowanego wspólnie z osobą najbliższą, a także eksmisji

Ustawa o zmianie ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz ustawy - Kodeks postępowania cywilnego⁴², która weszła w życie 16 listopada 2011 roku wprowadziła istotne zmiany w zakresie postępowania egzekucyjnego, mające na celu wzmocnienie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Ustawa ta dokonała zmiany brzmienie przepisu art. 1046 § 4 Kodeksu postępowania cywilnego⁴³, zwanego dalej: „kpc”, i wprowadziła rozwiązania sprzyjające szybszemu odizolowaniu sprawcy przemocy w rodzinie od osoby pokrzywdzonej. Nowelizacja do ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego wprowadziła przepis art. 25d przewidujący, że sprawcy przemocy w rodzinie nie przysługuje pomieszczenie tymczasowe. Brak tego uprawnienia ma istotne znaczenie przy wykonywaniu eksmisji przez organ egzekucyjny. Zgodnie bowiem z art. 1046 § 5¹ kpc w brzmieniu wprowadzonym ww. ustawą, jeżeli dłużnikowi nie przysługuje prawo do tymczasowego pomieszczenia, komornik usunie dłużnika do noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe, wskazanej na wniosek komornika przez gminę właściwą ze względu na miejsce położenia lokalu podlegającego opróżnieniu.

W 2020 r. przeprowadzono 436 eksmisji z uwagi na przemoc w rodzinie (opróżnienie lokalu mieszkalnego bez prawa do lokalu socjalnego). Dla porównania powyższa liczba eksmisji z uwagi na przemoc w rodzinie bez prawa do lokalu socjalnego w 2019 r. wynosiła 5 202.

Celem wzmocnienia ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie, wprowadzono ustawą o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie regulację przewidzianą w art. 11a.

Przepis art. 11a ust. 1 stanowi, że: „jeżeli członek rodziny wspólnie zajmujący mieszkanie, swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie czyni szczególnie uciążliwym wspólne zamieszkiwanie, osoba dotknięta przemocą może żądać, aby sąd zobowiązał go do opuszczenia mieszkania”.

W 2020 roku do sądów rejonowych wpłynęło 1346 spraw w trybie art. 11a ww. ustawy (2019-1510, 2018-1596, 2017-1454, 2016-1562, 2015- 1406, 2014 - 1152, 2013 - 1114, 2012 - 730, 2011 - 197, 2010 - 353). Sądy wydały w 2020 r. 545 orzeczeń zobowiązujących osobę stosującą przemoc w rodzinie do opuszczenia mieszkania zajmowanego wspólnie z innym członkiem rodziny przy czym w (2019- 690, 2018-698, 2017-696, 2016 - 7052015- 571, 2014 - 487, 2013 - 387, 2012 - 268, 2011 - 49, 2010 - 138).

Podsumowując ww. dane należy wskazać na spadek w 2020 r. liczby składanych wniosków z art. 11a ustawy, a w konsekwencji na malejącą liczbę wniosków uwzględnionych przez sądy. Liczba ta jest prawdopodobnie spowodowana obowiązywaniem stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19.

Tabela 30. Stosowanie art. 11a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Rodzaj działania	Wskaźnik	Wartość wskaźnika wskazana przez sądy powszechne
Orzecznictwo sądów powszechnych, w zakresie prawa cywilnego	liczba eksmisji z uwagi na przemoc w rodzinie (opróżnienie lokalu mieszkalnego bez prawa do lokalu socjalnego)	436

⁴² Ustawa z dnia 31 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 224, poz. 1342).

⁴³ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, z późn. zm. 1460), zwana dalej „kpc”.

w przedmiocie nakazu opuszczenia przez osobę stosującą przemoc w rodzinie lokalu zajmowanego wspólnie z osobą najbliższą, a także eksmisji	liczba złożonych do sądu cywilnego wniosków o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia mieszkania zajmowanego wspólnie z innym członkiem rodziny	1 346
	liczba orzeczeń dotyczących zobowiązania osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia mieszkania zajmowanego wspólnie z innym członkiem rodziny	545

Należy wskazać, że w celu zapewnienia efektywnej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie ustawa z dnia 30 kwietnia 2020 r. *o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. poz. 956), wprowadziła kompleksowe rozwiązania cywilnoprawne pozwalające na szybką izolację osoby dotkniętej przemocą w rodzinie od sprawcy przemocy. W tym celu ustawa znowelizowała przepisy siedmiu ustaw. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – *Kodeks postępowania cywilnego* wprowadzono odrębne postępowanie w trybie nieprocesowym w sprawach o zobowiązanie osoby stosującej przemoc do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia oraz zakazanie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (dodany został dział 1a w części pierwszej w księdze drugiej w tytule II normujący to postępowanie). W postępowaniu w tych sprawach przewidziano szereg uproszczeń, mających na celu ułatwienie dochodzenia roszczeń tego rodzaju i przyspieszenie rozpoznania spraw oraz gwarancji prawidłowego zabezpieczenia interesów osoby dotkniętej przemocą. Są to m.in.: możliwość złożenia wniosku do sądu na urzędowym formularzu, zwolnienie wnioskodawcy od kosztów sądowych, obowiązek doręczenia przez sąd odpisu wniosku prokuratorowi oraz zawiadomienia go o terminach rozprawy, możliwość dokonywania doręczeń pism przez sąd za pośrednictwem policji, określenie terminów do wydania orzeczenia przez sąd, udzielanie zabezpieczenia, natychmiastowa wykonalność postanowienia wydanego w sprawie. W sytuacji, gdy sprawca przemocy w rodzinie stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia domowników, Policji i Żandarmerii Wojskowej (w stosunku do żołnierzy zawodowych) zostało przyznane uprawnienie do wydania wobec sprawcy przemocy w rodzinie nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, niezależnie do tego czyją własność stanowi wspólnie zajmowane mieszkanie. Legalność i prawidłowość wydania tych nakazów i zakazów została poddana następczej kontroli sądu. W celu zapewnienia respektowania orzeczeń sądu oraz decyzji Policji i Żandarmerii Wojskowej spenalizowano zachowanie polegające na niezastosowaniu się do wydanego przez Policję, Żandarmerię Wojskową lub sąd nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, poprzez wprowadzenie w ustawie z dnia 20 maja 1971 r. – *Kodeks wykroczeń* (Dz. U. z 2021 r. poz. 281, z późn. zm.), dalej: „k.w.”, nowego typu wykroczenia zagrożonego karą aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny (art. 66b k.w.). Ponadto w sprawach tych wykroczeń wprowadzono przyspieszony tryb ich rozpoznania. Co istotne, wprowadzone regulacje mogą być stosowane wobec wszystkich członków rodziny – tj. małżonka, wstępnych, zstępnych, rodzeństwa, powinowatych w tej samej linii lub stopniu, osób pozostających w stosunku przysposobienia oraz ich małżonków, osób pozostających we wspólnym pożyciu, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących. Można ww. unormowania stosować również w wypadku, gdy osoba dotknięta przemocą lub stosująca przemoc wyprowadziły się ze wspólnie zajmowanego mieszkania, w związku z zaistniałymi aktami przemocy w rodzinie albo gdy zamieszkują w tym mieszkaniu okresowo lub przebywają nieregularnie.

3.2.4. Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji pomiędzy służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie

Z 3918 skazanych w 2020 r. z art. 207 § 1 kk na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, pod dozór kuratora oddano 3462 osób, co stanowi aż 88,36% wszystkich

skazanych na tę karę⁴⁴. Od kilku lat widoczny jest wzrost liczby i odsetka sprawców, których sądy oddają pod dozór kuratora sądowego (2019 - 87,33%, 2018 - 86,6%, 2017- 85,18%, 2016 - 79,8%, 2015 - 74,1%, 2014 - 73,1%, 2013 - 72,4%, 2012 - 72,2%, 2011 - 69,7%, 2010 - 67%, 2009 - 62%). Ma na skazanych w okresie próby, w celu resocjalizacji sprawców, przejawiającej się jako zmiana postaw skazanych i ograniczenie ich powrotności do przestępstwa.

Skazany pod dozorem kuratora jest w okresie próby stale monitorowany, a ewentualne zmiany zachowania mogą skutkować zaostrzeniem kontroli (nałożeniem nowych, bardziej restrykcyjnych obowiązków probacyjnych), bądź jej złagodzeniem (uchyleniem lub zmianą obowiązków probacyjnych) przez sąd. Kurator sądowy ma bowiem obowiązek odpowiednio reagować i proponować sądowi, poprzez właściwe wnioski, elastyczny sposób oddziaływania na sprawcę przemocy w rodzinie.

Dla oddziaływania na sprawców przemocy w rodzinie istotnym jest uregulowanie przewidziane w ww. art. 12d ustawy. Przepis ten przewiduje obligatoryjne zarządzenie wykonania kary albo odwołanie warunkowego zwolnienia na skutek złożonego przez kuratora wniosku, dotyczącego skazanego za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny, który w okresie próby rażąco naruszył porządek prawny, ponownie używając przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny.

W celu ułatwienia kuratorom sądowym stosowania ww. szybkiej procedury, Ministerstwo Sprawiedliwości w połowie 2011 r. opracowało wzory wniosków kuratora zawodowego w tym przedmiocie, które zostały zamieszczone na stronie internetowej MS⁴⁵, a informacja o konieczności stosowania ww. została przesłana prezesom sądów apelacyjnych.

Z danych statystycznych za 2020 r.⁴⁶ wynika, że kuratorzy na podstawie ww. przepisu złożyli:

- 89 (2019 - 137, 2018 - 52, 2017 - 81, 2016 - 117, 2015 - 147, 2014 - 180, 2013 - 329, 2012 - 284) wniosków o odwołanie warunkowego zwolnienia, uwzględnionych przez sąd było 64 (2019 - 101, 2018 - 48, 2017 - 55, 2016 - 99, 2015 - 109, 2014 - 148, 2013 - 241, 2012 - 187) uwzględnionych oraz
- 514 (2019 - 662, 2018 - 368, 2017 - 671, 2016 - 787, 2015 - 1 132, 2014 - 1 298, 2013 - 1 805, 2012 - 1 859) wniosków o zarządzenie wykonania zawieszony kary pozbawienia wolności, 298 wniosków zostało uwzględnionych (2019 - 433, 2018 - 285, 2017 - 483, 2016 - 787, 2015 - 755, 2014 - 784, 2013 - 1 186, 2012 - 1 168).

Tym samym ogólna liczba wniosków złożonych przez kuratorów sądowych w trybie art. 12d ww. ustawy wyniosła 603, (2019-799, 2018-420, 2017- 752, 2016-904, 2015- 1279, 2014 - 1478, 2013 - 2134, 2012 - 2143, 2011 - 1315, 2010 - 372 wnioski) z czego 362 (2019- 534, 2018-333, 2017-538, 2016- 629, 2015 - 864, 2014 - 932, 2013 – 1 427, 2012 – 1 355, 2011 - 667, 2010 - 200) zostało uwzględnionych.

Biorąc pod uwagę powyższe dane należy stwierdzić, że stosunek wniosków uwzględnionych, do ogólnej liczby uwzględnionych i nieuwzględnionych, w roku 2020 wyniósł 60,03%, (2019- 66,83%, 2018-79,3%, 2017-71,54%, 2016-69,5%, 2015- 67,5%, 2014 - 63%, 2013 - 72,5%, 2012 - 75,11%, 2011 - 68,69%, 2010 - 62,5%). Powyższy wskaźnik utrzymuje się na podobnym poziomie w latach 2010-2018.

⁴⁴ Dane pochodzą z MS Sądy Rejonowe - Polska MS-S6 Sprawozdanie w sprawie osób osądzonych w pierwszej instancji według właściwości rzeczowej (odpowiednio za 2020 rok oraz za lata wcześniejsze).

⁴⁵ <http://www.arch.ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie/sluzby/informacje-i-wzory-wnioskow-dla-kuratorow-sadowych/>.

⁴⁶ Dane pochodzą z MS-S40 Sprawozdanie z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2020.

Rodzaj działania	Wskaźnik			Zespoły kuratorskiej służby sądowej
Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji pomiędzy Policją, kuratorską służbą sądową i innymi służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie	liczba wniosków kuratorów sądowych do sądu o:	zarządzenie wykonania warunkowo zawieszonej kary pozbawienia wolności (art. 12d ustawy)	złożone	514
			uwzględnione przez sąd	298
		odwołanie warunkowego zwolnienia (art. 12d ustawy)	złożone	89
			uwzględnione przez sąd	64

3.3. Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania przemocy w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

3.3.1. Opracowanie ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie (art. 6 ust. 6 pkt 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

Zgodnie z art. 6 ust. 6 pkt 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych samorządu województwa należy w szczególności ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

W 2020 r. samorzady województw opracowały 10 ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Ramowe programy powinny stanowić swego rodzaju wytyczne do realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych jako zadanie zlecone powiatowi i wskazane byłoby aby zawierały informacje dotyczące np. liczby programów, ram programowych, ram czasowych, liczebności grupy, form ich prowadzenia, kwalifikacji osób realizujących programy itd. Zadanie to nie zostało jeszcze przez wszystkie samorzady województwa zrealizowane ponieważ dotychczas samorzady opierały się na Wytycznych zawartych w poprzedniej wersji Programu. Obecnie wszystkie samorzady województw muszą dokonać rozeznania potrzeb na własnym terenie, celem opracowania ramowych programów, gdyż w art. 6 ust. 6 pkt 2 ustawy podkreślono kreatywną rolę samorządu województwa, nakładając na niego obowiązki polegające na inspirowaniu i promowaniu nowych dróg i sposobów rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie. Należy podkreślić, iż nowe rozwiązania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie powinny być dostosowane do specyfiki regionu, co z pewnością rodzi konieczność dokładnej analizy i zbadania problemu w danym regionie. Zadania te ze względu na swój charakter wpisują się w rolę samorządu województwa, polegającą na tworzeniu i prowadzeniu polityki rozwoju województwa. Realizacja zadań wskazanych w art. 6 ust. 6 ustawy powinna stanowić integralny element polityki rozwoju województwa i być uwzględniona w określonej przez samorząd województwa strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2018 r. poz. 913, z późn. zm.)

3.3.2. Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w warunkach wolnościowych i w jednostkach penitencjarnych (art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

Realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych jest zadaniem zleconym samorządom powiatowym. Na terenie Polski **189 podmiotów** realizowało programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Odbyło się łącznie **463 edycje** programów, z czego **232** było realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego w powiatach. Z danych nadesłanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości wynika, że w 2020 r. wobec populacji skazanych

sprawców przemocy w rodzinie zrealizowano łącznie 231 edycji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych realizowanych przez funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej.

Tabela 31. Liczba osób uczestniczących w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w latach 2015-2020.

Liczba osób uczestniczących w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		9 429	9 666	9 101	8 765	8 880

* Od 2014 r. w statystykach oprócz danych z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej uwzględniono dane również z Ministerstwa Sprawiedliwości przekazane przez Centralny Zarząd Służby Więziennej, dlatego też nastąpił znaczny wzrost osób, które wzięły udział w programach.

Korelacja problemu przemocy i agresji z uzależnieniami, (głównie problemem alkoholowym) jest powszechnie znana. Praca ze skazanymi z art. 207 kk., jest więc wyraźnie ukierunkowana na rozpoznanie, diagnozę i leczenie problemów związanych z ewentualnym uzależnieniem, a w dalszej kolejności pracą nad korektą zachowań skazanych związanych z przemocą. Zgodnie z § 6 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej (z dn. 22 lutego 2011 r., w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne), osobę stosującą przemoc w rodzinie, u której zostało rozpoznane uzależnienie od alkoholu lub narkotyków, lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych, kieruje się w pierwszej kolejności na terapię uzależnienia. Dopiero po ukończeniu takiej terapii można rozpocząć oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne. Stąd, problematykę przemocy i uzależnienia od alkoholu w niniejszym opracowaniu omówiono łącznie.

Oddziaływania wobec skazanych sprawców przemocy domowej koncentrują się wokół kilku propozycji programowych. W wielu jednostkach prowadzi się programy według modelu z „Duluth”. Jest to program dedykowany sprawcom przemocy, składający się z 2 sesji indywidualnych oraz 24 grupowych. Zbliżonym do tych założeń jest także program „PARTNER”. Programy według metody z „Duluth” realizowane są w jednostkach regularnie już od wielu lat. Od kilku lat, w Służbie Więziennej pojawiła się nowa propozycja – program „STOP PRZEMOCY – DRUGA SZANSA”. Dzięki środkom pozyskanym w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF), udało się opracować zupełnie nowy program, związany z przeciwdziałaniem przemocy. Jest to propozycja oparta m.in. na założeniach terapii skoncentrowanej na rozwiązywaniu problemów (BSFT) oraz nauce komunikacji bez przemocy (Nonviolent Communication – NVC), prowadzona w formie spotkań grupowych przez okres 3 miesięcy. Poza tymi propozycjami realizowanych jest szereg autorskich programów konstruowanych i prowadzonych przez funkcjonariuszy a także przez podmioty zewnętrzne.

Tabela 32. Liczba edycji realizowanych programów dedykowanych skazanym sprawcom przemocy w rodzinie.

OISW	Liczba edycji programów dedykowanych skazanym sprawcom przemocy w rodzinie		
	ROK 2020		
	Edycje programów realizowane przez kadrę SW	Edycje programów realizowane przez podmioty pozawięzienne	Razem
Białystok	28	3	31
Bydgoszcz	31	2	33
Gdańsk	6	2	8
Katowice	13	3	16
Koszalin	10	0	10
Kraków	15	0	15
Lublin	25	4	29
Łódź	6	0	6

Olsztyn	9	3	12
Opole	6	2	8
Poznań	26	0	26
Rzeszów	6	1	7
Szczecin	9	1	10
Warszawa	7	1	8
Wrocław	8	4	12
Razem	205	26	231

W 2020 r., wobec skazanych sprawców przemocy domowej zrealizowano łącznie 231 edycji programów edukacyjno-korekcyjnych. W tej liczbie zdecydowaną większość (205) stanowią edycje realizowane przez funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej. Należy jednak zauważyć, iż populacja skazanych sprawców przemocy domowej jest również łatwo dostępną i tym samym „atrakcyjną” grupą osób, wobec których podmioty pozawięziennicze mogą realizować oddziaływania korekcyjno-edukacyjne. Stąd w wielu jednostkach penitencjarnych ofertę programową kadry więziennej, dodatkowo wzbogaca oferta podmiotów pozawięzienniczych pracujących ze sprawcami przemocy. W 2020 r., we wszystkich zakładach karnych i aresztach śledczych w programach korekcyjnych, uwzględniających zjawisko przemocy, uczestniczyło ogółem 9 405 osadzonych. Warto podkreślić, iż oferta programowa Służby Więziennej skierowana do osadzonych obejmuje różnorodne formy oddziaływań krótko i długoterminowych, skoncentrowanych na modyfikacjach zachowań niepożądanych, jak i zmianach w sposobie myślenia. Prawdopodobnie część z tych osób dobrowolnie nie skorzystałaby z takiej samej oferty realizowanej przez specjalistyczne ośrodki działające w środowisku otwartym. Należy jednak mieć na uwadze, iż oddziaływania edukacyjno-korekcyjne w izolacji są adresowane do jednego elementu struktury rodzinnej. Efektywny system przeciwdziałania zjawisku przemocy winien obejmować rozwiązania systemowej pracy z rodziną osób izolowanych i to jest wyzwanie dla służb z pozostałych resortów, zaangażowanych w realizację Krajowego Programu.

Tabela 33. Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w jednostkach penitencjarnych.

Rodzaj działania	Wskaźnik	Wartość wskaźnika wskazana przez Centralny Zarząd Służby Więziennej
Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w jednostkach penitencjarnych	liczba edycji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	231

3.3.3. Zwiększanie udziału osób skazanych przez sąd za przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych poprzez wzrost liczby wniosków kierowanych do sądu w tym przedmiocie

Działania Kuratorskiej służby sądowej

Na szczególną uwagę spośród obowiązków probacyjnych zasługuje obowiązek uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych. Uwzględniając cele ww. oddziaływań i możliwość uzyskania poprzez ich zastosowanie pożądaných zmian w zachowaniu sprawcy, jak również dostępność programów, w jakich sprawcy przemocy mogliby uczestniczyć zarówno w warunkach wolnościowych, jak i izolacyjnych, potrzeba stosowania przedmiotowego środka probacyjnego nie powinna budzić wątpliwości.

Z danych statystycznych za 2020 r. wynika, że w celu ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym umożliwienia sprawcom przemocy w rodzinie zmiany swojego dotychczasowego zachowania, kuratorzy sądowi złożyli do sądu 23 wnioski (2019-59, 2018-108, 2017-126, 2016-211, 2015- 291,

2014 - 326, 2013 - 408, 2012 - 358) w przedmiocie nałożenia na skazanego sprawcę przemocy w rodzinie obowiązku uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych, w tym:

- 3 wnioski przy warunkowym przedterminowym zwolnieniu;
- 18 wniosków przy warunkowym zawieszeniu wykonania kary pozbawienia wolności;
- 2 wnioski przy warunkowym umorzeniu postępowania karnego.

Należy przy tym zauważyć, iż spośród 23 wniosków w przedmiocie nałożenia na skazanego sprawcę przemocy w rodzinie obowiązku uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych, rozpatrzonych przez sądy w 2020 r., uwzględnionych zostało 21 wniosków⁴⁷. Należy dodać jednocześnie, że niniejsze sprawozdanie nie zawiera jeszcze danych statystycznych związanych z realizacją przepisów art. 3 pkt 2 oraz art. 4 pkt 1, wprowadzonych Ustawą z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 956) a dotyczących uprawnień jakie uzyskali kuratorzy sądowi do składania wniosków do Policji i Żandarmerii Wojskowej w sprawie wydania wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie w rozumieniu przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą, nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

Tabela 34. Liczba wniosków kuratorów sądowych do sądu o zastosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w toku postępowania wykonawczego.

Rodzaj działania	Wskaźnik	Zespoły kuratorskiej służby sądowej
Zwiększanie udziału osób skazanych przez sąd za przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych poprzez wzrost liczby wniosków kierowanych do sądu w tym przedmiocie	liczba wniosków kuratorów sądowych do sądu o zastosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w toku postępowania wykonawczego	23

Działania Służby Więziennej

W więziennictwie w 2012 r., wprowadzono nowe sposoby postępowania dotyczące sprawców przemocy, przebywających w izolacji penitencjarnej, a ubiegających się o warunkowe przedterminowe zwolnienie. Funkcjonariusze, którzy (m.in. do wniosków o udzielenie warunkowego przedterminowego zwolnienia), sporządzają opinie o skazanych z art. 207 kk, składają również propozycje do sądu penitencjarnego o to, by w sytuacji udzielenia takiego zwolnienia, nałożyć obowiązek uczestniczenia w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy w warunkach wolnościowych, jeżeli nie zostali oni objęci takimi oddziaływaniami w warunkach izolacji penitencjarnej. Na stronach intranetowych (dostępnych wyłącznie dla pracowników Służby Więziennej) umieszczone są aktualne wykazy podmiotów, realizujących takie programy w warunkach wolnościowych. W ww. opiniach, wskazuje się konkretne adresy miejsc, gdzie sprawca może znaleźć dla siebie ofertę pomocy.

W ramach zadań przypisanych więziennictwu w Krajowym Programie, jednym z raportowanych wskaźników jest także liczba wniosków dyrektorów jednostek penitencjarnych do sądu penitencjarnego, o nałożenie ww. obowiązku. W 2020 r. złożono 811 (2019- 1038, 2018-1127, 2017 - 1171). Warto dodać, iż liczba wniosków zwiera także takie sytuacje, w których skazanemu składano taki wniosek więcej niż jeden raz, gdyż sąd penitencjarny nie przychylił się do udzielenia warunkowego przedterminowego zwolnienia za pierwszym razem.

⁴⁷ Dane pochodzą z MS-S40 Sprawozdanie z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2020.

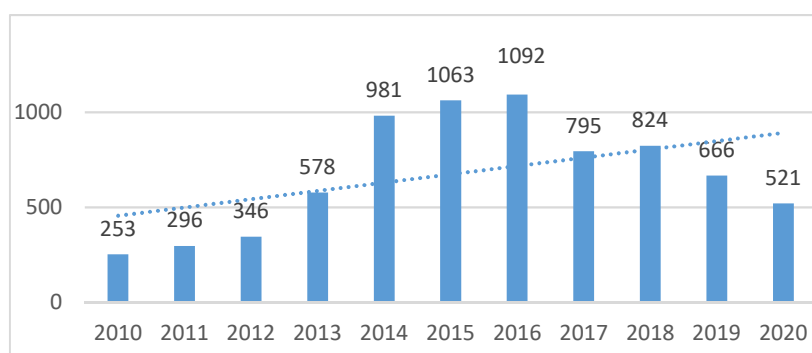
3.3.4. Monitoring orzecznictwa sądów powszechnych w zakresie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz wykonania tego typu orzeczeń

Jak już wspomniano powyżej, wobec sprawców przemocy w rodzinie sąd może orzec obowiązek probacyjny w postaci uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych na podstawie art. 72 § 1 pkt 6b kk zarówno na etapie wyrokowania, jak i w czasie późniejszym, tj. w okresie próby.

Dotychczas gromadzono dane statystyczne dotyczące liczby wszystkich orzeczonych obowiązków korekcyjno-edukacyjnych na etapie wyrokowania, bez dodatkowego wyróżnienia liczby obowiązków orzekanych wobec sprawców przemocy w rodzinie. Dane te gromadzone są od kilku lat i na ich podstawie można ukazać trend wzrostowy zastosowania ww. środka probacyjnego.

W 2020 r. sądy orzekły 521 tego rodzaju obowiązków, co jest znaczącym spadkiem od roku poprzedniego (2019 - 666, 2018 - 824, 2017 - 795, 2016 - 1 092, 2015 - 1 063, 2014 - 981, 2013 - 578)⁴⁸.

Wykres 6. Liczba osób, wobec których orzeczono obowiązek probacyjny w postaci uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych w latach 2010-2020.

Z danych statystycznych uzyskanych za 2020 rok wynika, że obowiązek uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych orzeczono na etapie wyrokowania wobec sprawców 4 454, w tym 181 wobec kobiet i 4 273 wobec mężczyzn⁴⁹.

W zakresie odbywających karę pozbawienia wolności osadzonych sprawców przemocy w rodzinie należy wskazać wysoką liczbę osób uczestniczących w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w warunkach izolacyjnych. W 2020 roku 4 273 (2019 - 5 049, 2018 - 4 722, 2017 - 4 103, 2016 - 5 726, 2015 - 4 995) osób przystąpiło do tego rodzaju programów, zaś 3 936 (2019 - 4 442, 2018 - 4 527, 2017 - 4 774, 2016 - 5 362, 2015 - 4 705) je ukończyło.

Tabela 35. Liczba skazanych, uczestniczących w programach dla skazanych sprawców przemocy, realizowanych na terenie jednostek penitencjarnych.

OISW	Liczba skazanych, uczestniczących w programach dla sprawców przemocy (oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych i innych) w jednostkach podległych OISW					
	Liczba osób, które przystąpiły do programów			Liczba osób, które ukończyły programy		
	Razem	W tym kobiet	W tym mężczyzn	Razem	W tym kobiet	W tym mężczyzn
Białystok	306	9	297	239	9	230
Bydgoszcz	619	28	591	580	24	556
Gdańsk	76	0	76	69	0	69
Katowice	210	1	209	181	1	180
Koszalin	99	0	99	79	0	79
Kraków	204	3	201	179	3	176

⁴⁸ Dane pochodzą z MS Sądy Rejonowe - Polska MS-S6 Sprawozdanie w sprawie osób osądzonych w pierwszej instancji według właściwości rzeczowej za 2020 rok oraz z MS Sądy Okręgowe - Polska MS-S6 Sprawozdanie w sprawie osób osądzonych w pierwszej instancji według właściwości rzeczowej za rok 2020.

⁴⁹ Ibidem.

Lublin	396	0	396	354	0	354
Łódź	103	0	103	85	0	85
Olsztyn	121	0	121	94	0	94
Opole	86	6	80	56	6	50
Poznań	1158	101	1057	1074	85	989
Rzeszów	247	18	229	213	18	195
Szczecin	108	0	108	87	0	87
Warszawa	157	0	157	146	0	146
Wrocław	564	15	549	500	14	486
Razem	4454	181	4273	3936	160	3776

Tabela 36. Monitoring orzecznictwa sądów powszechnych w zakresie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.

Rodzaj działania	Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez Centralny Zarząd Służby Więziennej
Monitoring orzecznictwa sądów powszechnych w zakresie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz wykonania tego typu orzeczeń	liczba osób, które przystąpiły do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	ogółem	4454
		kobiety	181
		mężczyźni	4273
	liczba osób, które ukończyły programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	ogółem	3936
		kobiety	160
		mężczyźni	3776

W 2020 r., liczba uczestników biorących udział w oddziaływaniach wobec sprawców przemocy wyraźnie spadła w porównaniu do 2019 r. Warto przypomnieć, iż w jednostkach penitencjarnych zasadniczo realizuje się programy edukacyjno-korekcyjne, które mogą trwać od 3 do 6 miesięcy. Nie bez znaczenia w tym wypadku miałyby obowiązujące obostrzenia epidemiczne, których celem była minimalizacja ryzyka zakażenia wśród populacji osób pozbawionych wolności. Dodać należy, że w 2020 r., objęto pomocą psychologiczną także 32 skazanych, doświadczających przemocy domowej jeszcze przed osadzeniem ich w zakładach karnych.

Tabela 37. Liczba uczestników wybranych programów w zakładach karnych i aresztach śledczych - w latach 2010-2020.

Rok	Programy edukacyjno-korekcyjne skierowane do skazanych sprawców przemocy
2010	3 609
2011	4 230
2012	4 067
2013	4 138
2014	4 681
2015	4 995
2016	5 362
2017	4774
2018	4722
2019	5049
2020	4454

Jak wspomniano wcześniej, zwykle problem przemocy współwystępuje z innymi deficytami, które mają istotny wpływ na generowanie zachowań przestępczych. Elementy oddziaływań programowych na sprawców przestępstw z art. 207 Kk zawarte są również w ofercie programowej skierowanej do osób uzależnionych. Liczba osadzonych obejmowanych takimi propozycjami, systematycznie wzrasta.

3.3.5. Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

W 2020 r. programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie **ukończyło ogółem 5 461 osób** (w tym dane statystyczne z Ministerstwa Sprawiedliwości – 3 936 osób ukończyło programy realizowane w warunkach zamkniętych, programy realizowane w warunkach wolnościowych ukończyło 1 525 osób – dane statystyczne Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej). Natomiast faktyczna liczba osób, które przystąpiły do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wyniosła ogółem 7 288 (MS – 4 454 049; MRiPS – 2 834) osób. Na terenie Polski **222 podmioty** realizowały programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Szczegółowe informacje na temat programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zostały zawarte w rodzaju działań 3.3.2.

Tabela 38. Monitoring udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej
liczba osób, które przystąpiły do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	ogółem	2 834
	kobiety	374
	mężczyźni	2 460
liczba osób, które ukończyły programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	ogółem	1 525
	kobiety	211
	mężczyźni	1 314

3.3.6. Badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego

Jak wynika z danych statystycznych Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie wyniosła w 2020 r. 285 **osób** (w tym 10 kobiet i 275 mężczyzn).

W ramach tego zadania, Centralny Zarząd Służby Więziennej dokonuje analizy liczby osób osadzonych, poddanych oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym, które następnie w ciągu 3 lat zostały ponownie osadzone, z uwagi na popełnienie czynu podobnego. Analiza danych w tym zakresie za 2020 r. przedstawia tabela poniżej

Tabela 39. Liczba osadzonych, poddanych oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym, które ukończyły program dla sprawców przemocy domowej i zostały zwolnione (w latach 2017-2019) a następnie ponownie osadzone w 2020 r., z uwagi na popełnienie czynu podobnego.

Rodzaj działania	Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez Centralny Zarząd Służby Więziennej
Badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat	liczba osób osadzonych, poddanych oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym, które w ciągu 3 lat zostały	ogółem	117
		kobiety	0

po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego	ponownie osadzone w 2018 roku z uwagi na popełnienie czynu podobnego	mężczyźni	117
--	--	-----------	-----

3.4. Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań

3.4.1. Opracowanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie jest nowym zadaniem wynikającym z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020. Samorządy gminne i powiatowe rozpoczęły jego realizację już w 2015 r. Takie programy w 2020 r. zostały uruchomione w liczbie 143.

Do programów przystąpiło **1 349 osób, w tym 488 kobiet i 861 mężczyzn**. Natomiast ukończyło je ogółem 870 osób, w tym 351 kobiet i 519 mężczyzn. Programy te skierowane są do osób stosujących przemoc, u których zauważono konieczność realizacji pogłębionych działań terapeutycznych lub psychologicznych, a tym samym uczestnictwo w programach korekcyjno-edukacyjnych okazało się niewystarczającą formą oddziaływań. Ponadto programy psychologiczno-terapeutyczne oprócz oddziaływań edukacyjnych obejmują również praktyczne ćwiczenia dostarczające korekcyjnych doświadczeń osobistych zmieniających zachowania i postawy związane z przemocą oraz rozwijające umiejętności samokontroli.

Tabela 40. Liczba realizowanych programów psychologiczno-terapeutycznych w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba realizowanych programów psychologiczno-terapeutycznych	142	177	203	120	143

3.4.2. Badanie skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Z danych statystycznych Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej wynika, że w 2020 r. osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programów psychologiczno-terapeutycznych powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie było ogółem 56, w tym 9 kobiet i 47 mężczyzn. Oznacza to także, że po ukończeniu tych programów znaczna większość uczestników, to jest około 97 %, nie powróciła do starych zachowań.

4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Cel: Podniesienie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez zwiększenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

4.1. Wzmacnianie jakości kształcenia zawodowego i doskonalenia zawodowego osób przygotowujących się do realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz osób realizujących te zadania

4.1.1. Wprowadzenie treści dotyczących zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie do programów kształcenia zawodowego i ich realizacja

W całym kraju liczba realizowanych programów wyniosła 352, a liczba objętych treściami programowymi z zakresu zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie wyniosła 335 198 uczestników.

W 2020 r. w Policji zrealizowano/przeprowadzono *szkolenie zawodowe podstawowe (SZP)*. Program szkolenia podstawowego przygotowuje policjanta (teoretycznie i praktycznie) do wykonywania zadań służbowych na poziomie podstawowym, na stanowisku policjanta w służbie prewencyjnej w komórkach organizacyjnych patroloво-interwencyjnych i oddziałów prewencji Policji. W 2020 r. odbyło się 9 edycji szkolenia, w których łącznie uczestniczyło 3.484 funkcjonariuszy Policji;

Kurs specjalistyczny z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (PPWR). Program kursu specjalistycznego przygotowuje policjanta do wykonywania zadań służbowych związanych z koordynacją działań w ramach procedury zapobiegania przemocy w rodzinie oraz prowadzenia doskonalenia zawodowego lokalnego z tego zakresu. W 2020 r. odbyły się 2 edycje kursu, w których łącznie uczestniczyło 39 funkcjonariuszy Policji;

Kurs specjalistyczny dla dzielnicowych (Dz). Kurs specjalistyczny przygotowuje policjanta do wykonywania zadań służbowych na stanowisku dzielnicowego. W 2020 r. odbyło się 6 edycji kursu, w których łącznie uczestniczyło 118 funkcjonariuszy Policji.

Ministerstwo Zdrowia w zakresie wprowadzenia treści dotyczących zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie do programów kształcenia zawodowego i ich realizacja wskazało na następujące działania, które objęły personel medyczny:

Położne i pielęgniarki

Wykaz programów kształcenia podyplomowego dla pielęgniarek i położnych, które zawierają treści dotyczące zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie oraz dane dotyczące liczby osób, które uzyskały tytuł specjalisty oraz liczby uczestników szkoleń specjalizacyjnych⁵⁰ oraz liczby osób, które ukończyły kursy kwalifikacyjne, w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r. obrazują poniższe tabele.

Tabela 41. Liczba osób, które uzyskały tytuł specjalisty oraz liczba uczestników szkoleń specjalizacyjnych.

Lp.	dziedzina specjalizacji	liczba specjalistów	liczba uczestników
1.	Pielęgniarstwo opieki długoterminowej	141	370
2.	Pielęgniarstwo pediatryczne	315	632
3.	Pielęgniarstwo psychiatryczne	390	768

⁵⁰ Uczestnik to pielęgniarka, położna, która była w trakcie realizacji szkolenia na przełomie roku 2020/2021 (stan na dzień 31.12.2020 r.).

4.	Pielęgniarstwo ratunkowe	149	148
5.	Pielęgniarstwo rodzinne dla pielęgniarek	607	786
6.	Pielęgniarstwo rodzinne dla położnych	169	190
7.	Pielęgniarstwo ginekologiczno-położnicze	709	1329
8.	Pielęgniarstwo neonatologiczne	493	695
9.	Ochrona zdrowia pracujących	22	83

Tabela 42. Liczba osób, które ukończyły kursy kwalifikacyjne w dziedzinie.

Lp.	dziedzina specjalizacji	liczba edycji	liczba pielęgniarek/położnych
1.	Pielęgniarstwo opieki długoterminowe	35	151
2.	Pielęgniarstwo pediatryczne	1	15
3.	Pielęgniarstwo rodzinne dla pielęgniarek	34	602
4.	Pielęgniarstwo rodzinne dla położnych	9	93
5.	Pielęgniarstwo środowiska nauczania i wychowania	8	103
6.	Pielęgniarstwo psychiatryczne	2	30
7.	Pielęgniarstwo ratunkowe	brak realizacji	0

Lekarze

Zakres wiedzy dotyczący zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie, jest realizowany w ramach kształcenia przed i podyplomowego w cyklu ciągłym dla określonych roczników studiów, stażu podyplomowego oraz szkolenia specjalizacyjnego i doskonalenia zawodowego. Powyższe zagadnienia mieszczą się w standardach kształcenia studentów i szkoleniu specjalizacyjnym lekarzy.

Wszyscy lekarze zarejestrowani w Centralnym Rejestrze Lekarzy i Lekarzy Dentystów, prowadzonym przez Naczelna Radę Lekarską, objęci byli treściami programowymi z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Według stanu na 8 kwietnia 2021 r. zarejestrowano 153 169 lekarzy. Do tego należy doliczyć 37 317 obecnych studentów kierunku lekarskiego, którzy również zdobędą, w trakcie studiów, taką wiedzę.

Z danych **Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu**, że w 122 ogólnokształcących szkołach artystycznych przeprowadzono działania w zakresie czterech podstawowych strategii: 1) wychowawczej, 2) edukacyjnej, 3) informacyjnej, 4) profilaktycznej. Ogółem zrealizowano 251 zadania o zróżnicowanej treści i formie (lekcje wychowawcze, pogadanki, rady szkoleniowe, happeningi, akcje i kampanie ogólnopolskie, konsultacje psychologiczne), w których udział wzięło 4872 uczestników (uczniów, ich rodziców i nauczycieli). Przy czym w stosunku do roku ubiegłego wskaźniki te są nieco niższe ($N=251 > 359$; $N=4872 > 6546$). Działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane były przez wychowawców, psychologów i pedagogów szkolnych, nauczycieli szkolnictwa artystycznego oraz edukatorów zewnętrznych.

Tabela 43. Działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wskaźnik	Wartość wskaźnika	Opis
Liczba podjętych decyzji dotyczących wprowadzenia treści tematycznych do programów kształcenia zawodowego	122	Decyzje o realizacji treści antyprzemocowych w programach wychowawczo-profilaktycznych podjęli dyrektorzy szkół, rady pedagogiczne, rady rodziców w 122

		ogólnokształcących szkołach artystycznych i bursach szkolnictwa artystycznego
Liczba zrealizowanych działań antyprzemocowych w ramach szkolnych programów wychowawczo-profilaktycznych (Załącznik 1)	251	Działania profilaktyczne dotyczące rozpoznawania i zapobiegania przemocy w rodzinie zrealizowane zostały w ramach strategii wychowawczych, edukacyjnych, informacyjnych i profilaktycznych przez wychowawców, psychologów i pedagogów szkolnych oraz nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących i artystycznych
Liczba osób objętych treściami programowymi	4872	Nauczyciele szkół artystycznych, uczniowie i ich rodzice objęci działaniami profilaktycznymi i poradnianymi

W 122 szkołach artystycznych zrealizowano 251 zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy, którymi objęto 4 872 uczniów, rodziców i nauczycieli.

Tabela 44. Wprowadzenie treści dotyczących zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie do programów kształcenia zawodowego i ich realizacja (MKiDN).

Rodzaj działania	Wskaźnik	Wartość wskaźnika wskazana przez
		MKiDN
Wprowadzenie treści dotyczących zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie do programów kształcenia zawodowego i ich realizacja	Liczba podjętych decyzji dotyczących wprowadzenia treści dotyczących zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie do programów kształcenia zawodowego <ul style="list-style-type: none"> Lekcje artystycznego przedmiotu głównego, obowiązkowe zajęcia artystyczne, lekcje wychowawcze, pogadanki, interaktywne wykłady, projekty, debaty, szkolenia i in. 	122
	Liczba realizowanych programów <ul style="list-style-type: none"> Warsztaty psychologiczne, treningi umiejętności psychospołecznych lub inne formy uwzględniające wykorzystanie aktywizujących metod pracy i in. Programy ogólnopolskie, akcje charytatywne, kampanie społeczne, wolontariat, pikniki edukacyjne, happeningi, akcje ogólnoszkolne - festyny, turnieje, pikniki, konkursy tematyczne i in. Musicaly profilaktyczne, spektakle teatrów profilaktycznych, koncerty instrumentalno-wokalne poświęcone tej problematyce, tematyczne popisy w ramach klasy/sekcji, instalacje artystyczne, wystawy i in. Filmy edukacyjne, komiksy, kalendarze, broszury, ulotki, plakaty, gazetki tematyczne. tworzenie wydarzeń na Facebooku, info na stronie internetowej szkoły i in. Formy zadań diagnostycznych - obserwacja, wywiad kwestionariuszowy/focusowy, standaryzowane testy psychologiczne/pedagogiczne, kwestionariusze ankiet-sondaż diagnostyczny klasowy/ogólnoszkolny, badanie dokumentów szkolnych (ewaluacja zewnętrzna/wewnętrzna, protokoły rad pedagogicznych/kontroli, analiza dzienników i in. 	251
	liczba osób objętych treściami programowymi	4872

Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy zrealizowano w bardzo różnorodnych formach, z wykorzystaniem artystycznych środków wyrazu będących przedmiotem kształcenia artystycznego.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Kształcenie zawodowe, realizowane w systemie szkolnictwa branżowego oraz w formach pozaszkolnych, o których mowa w przepisach prawa oświatowego dotyczących kształcenia ustawicznego, przebiega w zawodach ujętych odpowiednio w klasyfikacji zawodów szkolnictwa

zawodowego⁵¹ albo klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego⁵² oraz wyodrębnionych w tych zawodach kwalifikacjach. W sześciu zawodach spośród zawodów ujętych w wyżej wymienionych rozporządzeniach, zgodnie z podstawami programowymi kształcenia w tych zawodach⁵³, słuchacze zdobywają wiedzę, umiejętności oraz kompetencje dotyczące rozpoznawania i przeciwdziałania stosowaniu przemocy w rodzinie, w szczególności w odniesieniu do dzieci, osób starszych i osób niepełnosprawnych. Są to następujące zawody przyporządkowane do branży opieki zdrowotnej oraz branży pomocy społecznej:

- opiekun medyczny (symbol cyfrowy zawodu 532102) - po zakończeniu procesu kształcenia w 1-letniej szkole policealnej absolwent powinien być przygotowany m.in. do rozpoznawania problemów funkcjonalnych oraz potrzeb biologicznych i psychospołecznych osoby chorej i niesamodzielnej w różnym stopniu zaawansowania choroby i w różnym wieku;
- opiekunka środowiskowa (symbol cyfrowy zawodu 341204) - po zakończeniu procesu kształcenia w 1-letniej szkole policealnej absolwent powinien być przygotowany m.in. do organizowania opieki oraz wsparcia społecznego osobie podopiecznej;
- opiekun w domu pomocy społecznej (symbol cyfrowy zawodu 341203) - po zakończeniu procesu kształcenia w 2-letniej szkole policealnej absolwent powinien być przygotowany m.in. do diagnozowania stanu biopsychospołecznego osoby podopiecznej oraz zapewnienia opieki osobie podopiecznej;
- opiekun osoby starszej (symbol cyfrowy 341202) - po zakończeniu procesu kształcenia w 2-letniej szkole policealnej absolwent powinien być przygotowany m.in. do diagnozowania zasobów i możliwości środowiska lokalnego, rodzinnego i instytucjonalnego w stworzeniu sieci wsparcia osoby starszej oraz dobierania odpowiednich metod i technik, zapewniających kompleksową opiekę osobie starszej;
- asystent osoby niepełnosprawnej (symbol cyfrowy 341201) - po zakończeniu procesu kształcenia w 1-letniej szkole policealnej absolwent powinien być przygotowany m.in. do świadczenia opieki i wsparcia w zakresie samodzielnego funkcjonowania osoby niepełnosprawnej oraz wsparcia osoby niepełnosprawnej w utrzymaniu lub podejmowaniu aktywności społecznej i zawodowej;
- opiekunka dziecięca (symbol cyfrowy 325905) - po zakończeniu procesu kształcenia w 2-letniej szkole policealnej absolwent powinien być przygotowany m.in. do prowadzenia działań wychowawczych i edukacyjnych wspomagających rozwój psychomotoryczny dziecka oraz promowania zdrowia i prowadzenia działań profilaktycznych.

W odniesieniu do zawodów: opiekun medyczny, opiekun w domu pomocy społecznej, opiekun osoby starszej, opiekunka dziecięca, opiekunka środowiskowa i asystent osoby niepełnosprawnej, istnieje również możliwość nabycia wiedzy, umiejętności oraz kompetencji personalnych i społecznych, właściwych

dla wymienionych zawodów, na kwalifikacyjnych kursach zawodowych, przy czym w przypadku dwóch ostatnich zawodów kształcenie takie mogą odbywać osoby posiadające co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe.

Ponadto słuchacze szkół i placówek prowadzących kształcenie w zawodach przyporządkowanych do branży opieki zdrowotnej: asystentka stomatologiczna; higienistka stomatologiczna; opiekun medyczny; ortoptystka; protetyk słuchu; technik dentystyczny; technik elektroradiolog; technik

⁵¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz.U. poz. 622, z późn. zm.).

⁵² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. poz. 316, z późn. zm.).

⁵³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. poz. 991, z późn. zm.).

masażysta; technik sterylizacji medycznej; terapeuta zajęciowy, realizują treści nauczania dotyczące rozpoznawania objawów u osób dotkniętych przemocą psychiczną i fizyczną oraz wdrażania procedur w razie stwierdzenia objawów występowania przemocy⁵⁴.

Ministerstwo Sprawiedliwości

Realizacja Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, należy do ustawowych zadań Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego kadr wymiaru sprawiedliwości z zagadnień objętych tematyką Sprawozdania.

Problematyka przemocy w rodzinie była poruszana w trakcie aplikacji sędziowskiej i aplikacji prokuratorskiej:

w toku aplikacji sędziowskiej:

- ✓ na XI roczniku aplikacji sędziowskiej realizującym program aplikacji sędziowskiej, do którego założenia stanowią załącznik do uchwały nr 10/2017 Rady Programowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury z dnia 13 października 2017 r., przeprowadzono zajęcia dydaktyczne dotyczące problematyki przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, czci i nietykalności cielesnej, rodzinie i opiece, przestępstwa przeciwko wolności, wolności seksualnej i obyczajności – przeszkolono 103 aplikantów;
- ✓ na I roczniku aplikacji uzupełniającej sędziowskiej realizującym program aplikacji uzupełniającej sędziowskiej, do którego założenia stanowią załącznik do uchwały nr 47/2019 Rady Programowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury z dnia 21 listopada 2019 r., przeprowadzono zajęcia dydaktyczne dotyczące problematyki przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, czci i nietykalności cielesnej, rodzinie i opiece, przestępstwa przeciwko wolności, wolności seksualnej i obyczajności – przeszkolono 73 aplikantów;
- ✓ na IX roczniku aplikacji sędziowskiej realizującym program aplikacji sędziowskiej, do którego założenia stanowią załącznik do uchwały nr 10/2017 Rady Programowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury z dnia 13 października 2017 r., przeprowadzono zajęcia dydaktyczne dotyczące ustawy o ochronie praw lokatorów, prawa rodzinnego i opiekuńczego materialnego oraz procesowego, a także postępowania opiekuńczego, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich – przeszkolono 142 aplikantów;

w toku aplikacji prokuratorskiej stałym elementem programu są zajęcia obejmujące:

- ✓ przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece, a także wybrane zagadnienia ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W 2020 r. przeprowadzono je dla 102 aplikantów X rocznika aplikacji prokuratorskiej – w wymiarze 3 godzin na XIII zjeździe;
- ✓ prawa ofiary przestępstwa, w tym zagadnienia kompensaty państwowej, jak również najważniejsze uprawnienia pokrzywdzonego, w tym wynikające z aktów prawa międzynarodowego i UE. W 2020 r. przeprowadzono je dla 84 aplikantów XI rocznika aplikacji prokuratorskiej – w wymiarze 2 godzin na IV zjeździe.

⁵⁴ W zakresie efektu kształcenia pn. przestrzega zasad postępowania w przypadku podejrzenia występowania przemocy.

Tabela 45. Wprowadzenie treści dotyczących zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie do programów kształcenia zawodowego i ich realizacja (MS).

Rodzaj działania	Wskaźnik	Wartość wskaźnika wskazana przez	
		Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury	sądy okręgowe (w zakresie aplikantów kuratorskich)
Wprowadzenie treści dotyczących zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie do programów kształcenia zawodowego i ich realizacja	liczba podjętych decyzji dotyczących wprowadzenia właściwych treści do programów kształcenia zawodowego	(w 2020 r. ustalono nowe programy aplikacji sędziowskiej, aplikacji prokuratorskiej, aplikacji uzupełniającej sędziowskiej i aplikacji uzupełniającej prokuratorskiej)	
	liczba realizowanych programów	4	
	liczba osób objętych treściami programowymi	504 aplikantów	

4.1.2. Wprowadzenie treści dotyczących zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie do programów doskonalenia zawodowego i ich realizacja

W 2020 roku Ośrodek Rozwoju Edukacji przeprowadził dwie edycje szkolenia e-learningowego pn. *Przeciwdziałanie przemocy domowej wobec dziecka oraz wdrożenie procedury „Niebieskie Karty” w oświacie*. Odbiorcami szkolenia była grupa specjalistów z ośrodków doskonalenia nauczycieli i z poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz specjaliści szkolni. Szkolenie ukończyło 939 osób.

Celem szkolenia było dostarczenie wiedzy z zakresu przeciwdziałania przemocy wobec dziecka w rodzinie oraz zapoznanie z obowiązkami pracowników oświaty, wynikającymi z zapisów prawnych i procedury „Niebieskie Karty”.

Szkolenie dotyczyło następujących zagadnień:

1. Problem przemocy w rodzinie i zjawisko przemocy wobec dzieci.
2. Prawne aspekty przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
3. Reagowanie na podejrzenie przemocy w rodzinie.

Dodatkowo, informacje dla wszystkich zainteresowanych, dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym podejmowania działań interwencyjnych, dostępne są na stronie: <https://www.ore.edu.pl/materiay-do-pobrania-69967/profilaktyka-agresji-i-przemocy>

Strona została przygotowana z myślą o potrzebach dyrektorów szkół i placówek, nauczycieli, specjalistów oraz rodziców.

Na stronie internetowej ORE udostępniono:

- informacje o czynnikach ryzyka i czynnikach chroniących sprzyjających występowaniu i zapobiegających agresji i przemocy;
- materiały dla nauczycieli, w tym scenariusze zajęć dla uczniów i rodziców, regulacje prawne dotyczące tej problematyki;
- listę liderów przygotowanych do prowadzenia szkoleń dla rad pedagogicznych szkół i placówek z zakresu profilaktyki agresji i przemocy oraz dodatkowe materiały edukacyjne <https://www.ore.edu.pl/liderzy-profilaktyki-agresji-i-przemocy>;
- poradnik dla pracowników oświaty na temat zjawiska przemocy w rodzinie pn. *Prawne aspekty przemocy w rodzinie*, z przykładowo wypełnionymi formularzami „Niebieska Karta-A i B” oraz wzorami pism procesowych;
- poradnik *Przemoc w rodzinie - działania pracowników oświaty* zawierający kompendium wiedzy na temat zjawiska przemocy, rozpoznawania symptomów, nawiązywania kontaktu

z rodzicami, udzielania wsparcia i pomocy dziecku i rodzinie. Poradnik zawiera kwestionariusze oceny ryzyka występowania przemocy w rodzinie oraz algorytmy postępowania;

- scenariusz szkolenia pn. *Procedura Niebieskie Karty w oświacie*. Materiał to pomoc dydaktyczna dla osób realizujących szkolenia dla pracowników oświaty. Do scenariusza dołączono pozycje: *Przewodnik dla pracowników oświaty*; *Postępowanie w związku z wystąpieniem przemocy wobec dziecka*; *Poradnik trenera*;
- scenariusz szkolenia pn. *Kontakt z dzieckiem w sytuacji podejrzenia przemocy w rodzinie*. Jest to pomoc dydaktyczna dla osób realizujących szkolenia dla pracowników oświaty. Do scenariusza dołączono prezentację w programie Power Point oraz *Poradnik trenera*, który zawiera:
 - ✓ podstawowe informacje dotyczące przemocy w rodzinie;
 - ✓ omówienie sytuacji ujawniania przemocy wobec dziecka;
 - ✓ istotne aspekty rozmowy na temat bezpieczeństwa w rodzinie – zarówno z młodszym, jak i ze starszym dzieckiem;
 - ✓ praktyczne wskazówki dotyczące oceny stopnia bezpieczeństwa dziecka;
 - ✓ aspekty etyczne, związane z reagowaniem na ujawnienie przez dziecko doświadczeń przemocy;
- materiał edukacyjny pn. *Ujawnienie przez dziecko wykorzystywania seksualnego pracownikowi oświaty. Scenariusz szkolenia dla pracowników oświaty*. W materiale przedstawiono zagadnienie wykorzystywania seksualnego, charakterystykę postawy sprawców i ofiar. Publikacja, oprócz scenariusza dla trenera, zawiera prezentację Power Point;
- scenariusz szkolenia pn. *Dziecko niepełnosprawne oraz chore przewlekłe a przemoc w rodzinie. Rozpoznanie*. Poradnik stanowi część pierwszą kompleksowego narzędzia szkoleniowego dla osób prowadzących działania edukacyjne w zakresie problematyki rozpoznawania przemocy.
- scenariusz szkolenia pn. *Dziecko niepełnosprawne oraz chore przewlekłe a przemoc w rodzinie. Interwencja*. Druga część poradnika dotyczy interwencji w sytuacji podejrzenia lub ujawnienia przemocy domowej.

4.2. Wyznaczanie kierunków działań dla podmiotów i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie

4.2.1. Opracowanie oraz wydawanie wytycznych do prowadzenia szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (art. 8 pkt 5 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

Zgodnie z art. 8 pkt 5 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego jest zobowiązany do opracowania oraz wydania, co najmniej raz na dwa lata wytycznych do prowadzenia szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wytyczne na lata 2020-2021 zostały opracowane przez Zespół Monitorujący do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, we współpracy z pracownikami Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej. Treść Wytycznych jest dostępna na stronie internetowej www.mrpips.gov.pl w zakładce przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Wytyczne te zostały przesłane do Marszałków Województw, którzy zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa zobowiązani są do organizowania szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

4.2.2. Opracowywanie i wydawanie wytycznych dotyczących zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (art. 8a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

W 2020 r. w toku prowadzonych postępowań karnych realizowane były Wytyczne Prokuratora Generalnego z dnia 22 lutego 2016 r. dotyczące zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wytyczne Prokuratora

Generalnego wiążące są dla Policji oraz innych organów uprawnionych do prowadzenia postępowań przygotowawczych.

4.2.3. Opracowanie materiałów instruktażowych, zaleceń i procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie, dla osób realizujących te zadania (art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

Wojewódzcy Koordynatorzy realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w 2020 r. opracowali 20 materiałów instruktażowych, zaleceń i procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie, dla osób realizujących te zadania.

4.2.4. Podejmowanie działań zmierzających do nawiązania i wzmocnienia współpracy pomiędzy służbami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w każdym województwie, poprzez:

- utworzenie i aktualizację bazy danych osób nadzorujących lub koordynujących działanie poszczególnych służb na poziomie województwa oraz umieszczenie jej na stronach internetowych instytucji wojewódzkich i okręgowych;
- nawiązanie współpracy pomiędzy takimi osobami w celu wypracowania wspólnej polityki przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- przeprowadzanie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń z udziałem przedstawicieli poszczególnych służb.

Od 2011 r., Ministerstwo Sprawiedliwości we współpracy z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej, Komendą Główną Policji oraz Prokuraturą Generalną, opracowuje *Bazę danych osób nadzorujących lub koordynujących w Urzędach Wojewódzkich, Sądach Okręgowych, Jednostkach Penitencjarnych, Komendach Wojewódzkich Policji, Prokuraturach Apelacyjnych oraz Kuratoriach Oświaty pracę służb wykonujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ośrodków świadczących pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, placówek specjalistycznego poradnictwa oraz placówek zapewniających miejsca noclegowe.*

Baza danych przeznaczona jest dla instytucji państwowych i samorządowych, w tym m.in. kuratorów sądowych, policjantów, pracowników socjalnych, prokuratorów, zajmujących się zadaniami z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Istotą i podstawowym celem ww. *Bazy danych* jest, aby osoby wyznaczone do nadzoru lub koordynacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie znały się i miały ze sobą kontakt, a nadto współpracowały ze sobą wymieniając informacje oraz umożliwiając podległym służbom właściwe współdziałanie. Krajowy Program przewiduje włączenie tejże *Bazy danych*, pod nową nazwą: *Baza danych osób nadzorujących lub koordynujących działanie służb realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie województwa*, do działań programowych, z uwagi na fakt, że jest przydatnym narzędziem dla wszystkich służb realizujących zadania z zakresu ustawy.

Realizatorem tego działania jest Ministerstwo Sprawiedliwości z udziałem partnerów na szczeblu centralnym, wojewódzkim i okręgowym. Baza danych jest bowiem umieszczona na stronach internetowych sądów apelacyjnych i okręgowych, a dodatkowo także na stronach internetowych urzędów wojewódzkich, wojewódzkich komend Policji, prokuratur apelacyjnych oraz poszczególnych zakładów karnych. Fakt umieszczenia i corocznej aktualizacji jest jednocześnie przyjętym wskaźnikiem realizacji tego działania w Krajowym Programie.

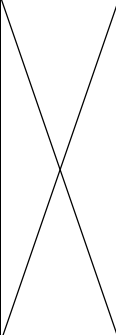
W 2020 r. *Baza* ta została umieszczona na stronach 11 sądów apelacyjnych oraz 40 sądów okręgowych.

Istotą powyższego działania jest nawiązanie współpracy przez kuratora okręgowego z osobami nadzorującymi lub koordynującymi inne służby na terenie województwa/okręgu i podejmowanie

z nimi wspólnych działań (spotkań, konferencji, szkoleń), w celu zacieśnienia współpracy pomiędzy służbami bądź instytucjami.

Realizacją tego wskaźnika będzie wskazanie liczby spotkań, szkoleń, konferencji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w których udział wzięli sędziowie bądź kuratorzy sądowi z obszaru właściwości sądu okręgowego w danym roku kalendarzowym. W 2020 roku sądy wskazały na 3 216 tego rodzaju inicjatyw w całej Polsce.

Tabela 46. Współpraca pomiędzy służbami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w każdym województwie.

Rodzaj działania	Wskaźnik	MS	sądy apelacyjne	sądy okręgowe (kuratorzy okręgowi)
4.2.4. Podejmowanie działań zmierzających do nawiązania i wzmocnienia współpracy pomiędzy służbami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w każdym województwie, poprzez: - utworzenie i aktualizację bazy danych osób nadzorujących lub koordynujących działanie poszczególnych służb na poziomie województwa oraz umieszczenie jej na stronach internetowych sądów - nawiązanie współpracy pomiędzy takimi osobami w celu wypracowania wspólnej polityki przeciwdziałania przemocy w rodzinie - przeprowadzanie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń z udziałem przedstawicieli poszczególnych służb	umieszczenie i coroczna aktualizacja na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości, sądów apelacyjnych i okręgowych bazy danych osób nadzorujących lub koordynujących działanie służb na terenie kraju, województwa oraz okręgu		11	40
	liczba interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń z udziałem sędziów lub kuratorów sądowych, w tym okręgowych		0	3 216

W 2020 r. wszystkie komendy wojewódzkie/Stołeczna Policji oraz Komenda Główna Policji na swoich stronach internetowych umieściła bazę danych osób nadzorujących i koordynujących działanie służb na terenie danego województwa.

Ministerstwo Zdrowia wskazało, że przedsięwzięcia dotyczące przedmiotowego zadania realizowała Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (jednostka podległa Ministrowi Zdrowia). W ramach tego zadania zorganizowano i przeprowadzono szkolenia i konferencje dotyczące zagadnień związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie:

- w ramach porozumienia o współpracy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania przemocy w rodzinie z Komendą Główną Żandarmerii Wojskowej PARPA zapewniła poprowadzenie wykładów na temat psychologicznych aspektów przemocy w rodzinie oraz specyfiki zjawiska podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia przemocy w rodzinie. Wykłady odbyły się w dniach 9 i 16 lipca 2020 r. i uczestniczyli w nich Żołnierze Żandarmerii Wojskowej. W ramach realizacji tego zadania zakupiono i przekazano dla uczestników wykładów – Żołnierzy Komendy Głównej Żandarmerii Wojskowej materiały edukacyjne dotyczące psychologicznych i prawnych aspektów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- PARPA zrealizowała kilka projektów edukacyjnych, w ramach których przekazała materiały edukacyjne dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Projekty te były adresowane

do Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie, bibliotek uczelni o profilu humanistycznym, samorządów lokalnych oraz do pielęgniarek i położnych.

Współpraca pomiędzy służbami odbywa się także w ramach Zespołu Monitorującego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (o którym mowa więcej w pkt. 2.1.6) Z danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wynika, że liczba przeprowadzonych interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń z udziałem przedstawicieli poszczególnych służb wyniosła łącznie **3 373**.

4.3. Zwiększanie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

4.3.1. Organizowanie szkoleń w oparciu o wytyczne, o których mowa w punkcie 4.2.1. dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w tym przedstawicieli:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej;
- gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych;
- Policji;
- Oświaty;
- ochrony zdrowia;
- sędziów, prokuratorów i kuratorów sądowych;
- służby więziennej;
- innych podmiotów mogących być członkami zespołów interdyscyplinarnych/grup roboczych (art. 6 ust. 6 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie).

Podmioty odpowiedzialne za realizację szkoleń dla pracowników „pierwszego kontaktu” realizują je w oparciu o opracowane wytyczne, o których mowa w punkcie 4.2.1. dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

W 2020 r. odbyło się **118 szkoleń**, łącznie zostało przeszkolonych 2 769 pracowników „pierwszego kontaktu”, w tym: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej – 1 959, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych – 34, Policji – 254, oświaty – 237, ochrony zdrowia – 20, kuratorów sądowych – 66, służby więziennej – 2, innych podmiotów – 197. Szkolenia w większości województw dotyczyły głównie budowania lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie w oparciu o współpracę zespołów interdyscyplinarnych, jak również takich zagadnień jak: realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, mediacji, pomocy osobom pokrzywdzonym, pracy z rodziną wieloprotblemową, pracy z dzieckiem krzywdzonym, pracy z ofiarami przemocy w rodzinie w tym z osobami starszymi i niepełnosprawnymi, diagnozowania przemocy w rodzinie, pogłębiania wiedzy na temat kompetencji służb w ramach procedury „Niebieskie Karty” oraz prowadzenia dokumentacji i ochrony danych osobowych w ramach „Niebieskiej Karty”, prawnych aspektów przeciwdziałania przemocy.

Tabela 47. Liczba pracowników „pierwszego kontaktu” uczestniczących w szkoleniach w latach 2015-2020.

Liczba pracowników „pierwszego kontaktu” uczestniczących w szkoleniach	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	3 404	2 946	2 742	3 567	4 061	2 769

4.3.2. Opracowywanie i realizacja szkoleń kierowanych do służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w zakresie możliwości i form oddziaływania oraz ich wpływu na kształtowanie postaw osób stosujących przemoc w rodzinie

W ramach szkolenia ustawicznego w Ośrodku Szkolenia Ustawicznego i Współpracy Międzynarodowej w Lublinie nie były organizowane żadne szkolenia z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane dla sędziów, prokuratorów, kuratorów sądowych lub innych grup zawodowych

realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Wskazać należy, iż w 2020 r., z uwagi na obowiązywanie szeregu obostrzeń wobec ogłoszonego stanu pandemii w związku z koniecznością zapobieżenia rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2, również prokuratorzy mniej aktywnie uczestniczyli w szkoleniach, konferencjach oraz seminariach organizowanych lokalnie, jak i na skalę ogólnopolską, poświęconych problematyce przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Tabela 48. Opracowywanie i realizacja szkoleń kierowanych do służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie – KSSiP.

Rodzaj działania	Wskaźnik	Wartość wskaźnika wskazana przez Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury
Opracowywanie i realizacja szkoleń kierowanych do służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w zakresie możliwości i form oddziaływania oraz ich wpływu na kształtowanie postaw osób stosujących przemoc w rodzinie	liczba szkoleń	0
	liczba przeszkolonych osób z każdej ze służb	0

Szkolenia dla funkcjonariuszy Służby Więziennej

W celu realizacji tego zadania, Służba Więzienna we własnym zakresie i w ramach własnego budżetu szkoli kadrę, więzienną, wypracowuje i wdraża metody oddziaływań wobec sprawców oraz zabiega o udział w spotkaniach i konferencjach międzyresortowych w celu wymiany doświadczeń. Wśród personelu działów penitencjarnych, czynnych funkcjonariuszy (a więc takich, którzy posiadają szkolenia specjalistyczne i mogą prowadzić programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy) na 31.12.2020 r., posiada łącznie 368 funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej. Poza ww., w szkoleniach w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz pracy z osobą uwikłaną w przemoc, w 2020 r. uczestniczyło 432 pracowników więziennictwa.

Tabela 49. Opracowywanie i realizacja szkoleń kierowanych do służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie – CZSW.

Rodzaj działania	Wskaźnik	Wartość wskaźnika wskazana przez Centralny Zarząd Służby Więziennej
Opracowywanie i realizacja szkoleń kierowanych do służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w zakresie możliwości i form oddziaływania oraz ich wpływu na kształtowanie postaw osób stosujących przemoc w rodzinie	liczba szkoleń	32
	liczba przeszkolonych osób z każdej ze służb	440

Szkolenia dla funkcjonariuszy Policji oraz Żandarmerii Wojskowej

30 kwietnia 2020 r. została uchwalona przez Sejm, wspomniana powyżej ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 956), która weszła w życie 30 listopada 2020 r. Mając na celu ochronę osób dotkniętych przemocą w rodzinie wprowadziła ona istotne zmiany, między innymi, w ustawie z 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2020 r. poz. 360, z późn. zm.), ustawie z 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych

(Dz.U. z 2021 r. poz. 1214), ustawie o *przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249) oraz *Kodeksie postępowania cywilnego*. Rozwiązania przyjęte w ustawie o *Policji* oraz ustawie o *Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych*, pozwalają Policjantowi wydać wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie, a żołnierzowi Żandarmerii Wojskowej wobec żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową stosującego przemoc w rodzinie, stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą, nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (dalej nakaz lub zakaz). Jeszcze przed uchwaleniem ustawy Ministerstwo Sprawiedliwości dostrzegło potrzebę przygotowania służb do prawidłowego stosowania wprowadzanych nią instrumentów, tj. nakazu opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia oraz zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia. Z tego też względu w styczniu 2020 r. nawiązano współpracę z Komendą Główną Policji oraz Komendą Główną Żandarmerii Wojskowej w celu przygotowania szkoleń dla służb. Z uwagi na sytuację wywołaną przez wirusa SARS-CoV-2 zdecydowano się na ich przeprowadzanie drogą wideokonferencji z siedzib KGP oraz KG ŻW. Tym samym uzyskano też możliwość przeszkolenia jednorazowo większej liczby funkcjonariuszy Policji oraz żołnierzy Żandarmerii. W rezultacie: w lipcu 2020 r. przeprowadzono w formie on-line szkolenia dla Policji oraz Żandarmerii Wojskowej.

- cykl szkoleń dla Policji rozpoczął się 6 lipca i trwał do 30 lipca (12 szkoleń jednodniowych);
- szkolenia dla żołnierzy Żandarmerii Wojskowej odbyły się w dniach 7-9 lipca oraz 14-16 lipca (były to trzy szkolenia trzydniowe) oraz 29-30 września 2020 r. (jedno szkolenie dwudniowe).

Plan szkoleń został opracowany przy uwzględnieniu potrzeb adresatów szkolenia.

Zagadnienia poruszane w trakcie poszczególnych szkoleń dotyczyły między innymi:

- nowych kompetencji Policji i Żandarmerii Wojskowej i wprowadzanych procedur,
- istotnych dla przedmiotu szkolenia regulacji z zakresu prawa karnego, cywilnego i rodzinnego,
- orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (przemoc domowa w orzecznictwie ETPCz),
- elementów komunikacji z dziećmi dotkniętymi przemocą,
- wsparcia dziecka podczas interwencji służb w przypadku podejrzenia wystąpienia przemocy w rodzinie,
- prezentacji narzędzi służących ewaluacji tzw. ustawy antyprzemocowej,
- zapobiegania i przeciwdziałania przemocy - specyfiki społeczności uchodźczej w Polsce,
- psychologicznych aspektów przemocy w rodzinie,
- specyfiki podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia przemocy w rodzinie.

W trakcie szkoleń, które były prowadzone w drodze wideokonferencji przeszkolono:

- 28 421 funkcjonariuszy Policji;
- 1 100 żołnierzy ŻW.

Szkolenia dla osób pierwszego kontaktu ogólnopolskiej Sieci Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przepięstwem

W związku z wspomnianą już ustawą o *zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw* (Dz.U. poz. 956), przeprowadzono inicjatywę mającą na celu podniesienie świadomości społecznej w zakresie przemocy w rodzinie i zwiększenia kompetencji osób udzielających pomocy w ramach ogólnopolskiej Sieci Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przepięstwem. Podstawowymi zagadnieniami poruszonymi na szkoleniu były przepisy tzw. ustawy antyprzemocowej (ustawy z dnia 30 kwietnia 2020 r. o *zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw* – Dz.U. z 2020 r. poz. 956). Wskazana nowelizacja wprowadziła dodatkowo obowiązek informowania osoby dotkniętej przemocą w rodzinie o możliwości uzyskania pomocy udzielanej przez

podmioty, które otrzymały dotacje z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej - Funduszu Sprawiedliwości, w tym danych teleadresowych podmiotów najbliższych miejscowo dla osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, ich siedzib i innych niezbędnych danych kontaktowych. Z uwagi na zaistniałą sytuację epidemiczną i zagrożenie występowaniem choroby COVID – 19 przeprowadzono w formie wideokonferencji w dniach 4-6, 18-20 i 25-27 listopada 2020 r. trzydniowe szkolenia, w których łącznie wzięło udział 559 osób. Prelegentami na szkoleniu byli specjaliści Ministerstwa Sprawiedliwości - w tym sędziowie i prokuratorzy, a także m.in. przedstawiciele Rzecznika Praw Dziecka i Wyższej Szkoły Kryminologii i Penitencjarystyki. Szkolenia podzielone były na dziewiętnaście bloków tematycznych, spośród których omówiona została m. in.: definicja przemocy w rodzinie, przestępstwa najczęściej popełniane na szkodę osób przebywających we wspólnym gospodarstwie domowym, istota wprowadzonych zmian, podstawy stosowania środków zapobiegawczych, nowe uprawnienia funkcjonariuszy Policji i Żandarmerii Wojskowej, postępowanie przed sądem, zapobieganie i przeciwdziałanie przemocy w kontekście społeczności uchodźczej w Polsce, standardy Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, system przeciwdziałania przemocy w rodzinie, procedura „niebieskiej karty”, komunikacja z dziećmi dotkniętymi przemocą, zagadnienia praktyczne dotyczące zabezpieczenia dzieci w przypadku interwencji, psychologiczne aspekty przemocy w rodzinie, specyfika podejmowania interwencji, a także zagadnienia z prawa cywilnego dotyczące prawa własności.

W 2020 r. w ramach organizowanego przez Policję doskonalenia lokalnego, odbyło się 3 170 szkoleń związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. W szkoleniach tych uczestniczyło 71 245 policjantów.

16 grudnia 2020 r. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przeprowadziła szkolenie online dla członków zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych nt. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w czasie pandemii Covid-19. W szkoleniu wzięło udział 71 osób. Składało się ono z dwóch bloków tematycznych: pierwszy dotyczył prawnych aspektów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym nowych uprawnień dla policji i żandarmerii wojskowej służących ochronie przed przemocą domową natomiast tematyka drugiego bloku dotyczyła kontaktu z członkami rodzin z problemem przemocy w czasie pandemii, w tym udzielania wsparcia i pracy psychologicznej z osobami doświadczającymi przemocy i stosującymi przemoc wobec swoich bliskich.

4.4. Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

4.4.1. Organizowanie ogólnopolskiej konferencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

W okresie sprawozdawczym, Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej nie zorganizowało ogólnopolskiej konferencji dla przedstawicieli instytucji i służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, z powodu trwającej epidemii wirusa SARS-CoV-2.

4.4.2. Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia

Z danych Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej za 2020 r. wynika, że ogółem **6 894 osób** zostało poddanych różnym formom poradnictwa i wsparcia psychologicznego.

II. Finansowanie Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r.

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie realizowany był w oparciu o uchwałę nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 (M.P. poz. 445) – zgodnie z przepisem art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Zgodnie z ustawą budżetową na 2020 r., w budżetach wojewodów w rozdziale 85205 zaplanowano dotacje celowe w kwocie 21.958 tys. zł, z przeznaczeniem na realizację zadań wynikających z ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, tj. na:

- utrzymanie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- realizację programów korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych dla sprawców przemocy w rodzinie
- dofinansowanie organizowania szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

W trakcie roku ówczesny Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w porozumieniu z wojewodami, dokonał podziału środków z rezerwy celowej (cz. 83 poz. 25), przez co plan wydatków w cz. 85/02-32, w rozdz. 85205 został zwiększony o kwotę ogółem 554 tys. zł, z tego:

- kwotę 529 tys. zł - z przeznaczeniem na prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz na realizację programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie – uzupełnienie planu wydatków do wysokości zgodnej z postanowieniami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, zatwierdzonego Uchwałą Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 roku;
- kwotę 25 tys. zł z przeznaczeniem na utworzenie Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie (SOW) we Włocławku, zgodnie z zapisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (uzupełnienie brakujących środków w części 85/04 – Budżet Wojewody Kujawsko-Pomorskiego).

Wojewodowie dokonali jednocześnie w trakcie roku zmian w planie wydatków w rozdz. 85205 na podstawie art. 171 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych oraz zgłosili do Ministra Finansów nadwyżki środków do blokady. Minister Finansów dokonał na tej podstawie stosownych zmian w budżecie państwa, co znalazło odzwierciedlenie w planie wydatków po zmianach.

Ogółem plan wydatków po zmianach na koniec 2020 r. w rozdziale 85205 wyniósł 21.843 tys. zł i został wykonany na poziomie kwoty 20.494 tys. zł, tj. w 93,8%.

Wykonanie planu wydatków z 2020 r. stanowiło w tym rozdziale klasyfikacji wydatków 95,9% poziomu wykonania z 2019 r..

Wydatki z rozdziału 85205 stanowiły 0,5% ogółu wydatków na pomoc społeczną w 2020 r. w części 85/02-32 – Budżety wojewodów.

Ponadto Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej realizowało Program Ostonowy pn. „Wspieranie Jednostek samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”. W ramach realizowanego w 2020 r. programu wspierania jednostek samorządu terytorialnego, zaplanowano środki w wysokości **3.000 tys. zł**, (część 44, dział 852, rozdział 85205 ustawy budżetowej), a wydatkowano 2.672.170, 66 zł (89,07 % planu), obejmując wsparciem finansowym 78 podmiotów

wszystkich szczebli samorządu terytorialnego. Niepełne wykonanie planu wynika ze zwrotów niewykorzystanej części dotacji przez poszczególne jednostki. Program realizowano w oparciu o tryb konkursowy.

Dodatkowo w ramach budżetu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej wydatkowano środki w wysokości: 99 507 zł na przeprowadzenie Ogólnopolskiej Kampanii Społecznej.

Ponadto poszczególne resorty w ramach realizacji zadań własnych, pośrednio przeznaczają określone kwoty na realizację działań wynikających z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020.

III. Podsumowanie, wnioski, zalecenia

Niniejsze opracowanie stanowi odzwierciedlenie działań realizowanych w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r. przez wszystkie szczeble administracji publicznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Był to rok szczególnie trudny, zarówno dla osób doświadczających przemocy, jak i dla służb zaangażowanych w realizację działań z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Pandemia wirusa SARS-CoV-2 i związana z tym konieczna izolacja mogła doprowadzić do zaburzenia bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy w rodzinie. W trakcie podejmowania decyzji w czasie pandemii należało również zadbać o bezpieczeństwo przedstawicieli służb, którzy zajmują się pomocą i wsparciem w przypadkach przemocy.

Wprowadzone na terenie kraju zasady i ograniczenia miały przede wszystkim na celu dobro i zdrowie publiczne wszystkich obywateli. Priorytetowym zadaniem stało się zminimalizowanie skutków niekorzystnie wpływającego na życie Polaków wirusa SARS-CoV-2.

Obecna sytuacja przez to, że jest czymś zupełnie nowym, może być przykra i frustrująca z wielu powodów. Niepewność, co do najbliższej i dalszej przyszłości, ograniczenia w kontaktach społecznych, czy troska o zdrowie mogły powodować napięcia i trudności w powstrzymaniu się od zachowań przemocowych.

Sytuacja alienacji związana z obecnie panującym stanem epidemii i ograniczeniami, może być szczególnie trudna dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. Niemniej jednak taki stan nie uzasadniał wstrzymania udzielania wsparcia dla osób narażonych na doświadczanie przemocy w rodzinie, a jedynie wymuszał zmianę sposobu i form udzielnej pomocy w taki sposób, aby możliwie szybko i skutecznie podjąć właściwe działania.

Osoba doświadczająca przemocy w rodzinie, niezależnie od sytuacji związanej z rozprzestrzenieniem się koronawirusa, w ramach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mogła w dalszym ciągu skorzystać ze wsparcia w formie:

- poradnictwa psychologicznego, medycznego, prawnego, socjalnego, interwencji kryzysowej i wsparcia,
- bezpłatnej pomocy w postaci zapewnienia bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- zakazania kontaktowania się sprawcy przemocy z ofiarą oraz nakazania opuszczenia przez sprawcę lokalu mieszkalnego bez względu na fakt, czy jest on jego właścicielem czy też nie,
- możliwości uzyskania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego określającego przyczyny i rodzaj uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy,
- objęcia pomocą w ramach prac zespołu interdyscyplinarnego oraz grup roboczych w związku prowadzoną procedurą „Niebiskie Karty”.

Obecna rzeczywistość wymusiła jednak zmianę sposobu i form udzielnej pomocy w taki sposób, aby możliwe było zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego zarówno osób i rodzin doświadczających przemocy, a także osób realizujących zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w związku z rozprzestrzenieniem się wirusa COVID-19.

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej od początku tej trudnej sytuacji, podjęło stosowne działania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, do których należy zaliczyć:

- Wystosowanie apelu uwrażliwiającego na szczególnie trudną sytuację osób doświadczających przemocy w rodzinie.

- Opracowanie Instrukcji dotyczącej sposobu organizacji placówek zapewniających schronienie, takich jak: specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, ośrodki interwencji kryzysowej, ośrodki wsparcia prowadzące miejsca całonocnego pobytu, w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2.
- Opracowanie, a następnie w dniu 27 marca 2020 r. przekazanie do MSWiA w celu dalszego przekazania do samorządów lokalnych za pośrednictwem służb wojewody Wytycznych dotyczących sposobu organizacji Zespołów Interdyscyplinarnych i Grup Roboczych oraz realizacji procedury „Niebieskie Karty” oraz dla pracowników socjalnych do pracy z rodzinami, które przejawiają problemy opiekuńczo-wychowawcze w związku z epidemią wirusa SARS-CoV-2:
- W dniu 3 kwietnia 2020 r. skierowano pismo do urzędów wojewódzkich z prośbą o stworzenie dwóch baz danych dotyczących obecnego wsparcia osób doświadczających przemocy w rodzinie na poziomie lokalnym, które są udostępniane na stronach internetowych urzędów wojewódzkich.
- Wystąpiono do wydziałów polityki społecznej urzędów wojewódzkich z prośbą o przekazanie informacji o funkcjonowaniu bezpłatnej aplikacji Twój Parasol do zespołów interdyscyplinarnych.
- Wprowadzono na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz.U. z 2021 poz. 737, z późn. zm.) przepisu, zgodnie z którym osoby stosujące przemoc w rodzinie mogą zostać zobowiązane do opuszczenia lokalów niezależnie od panującej sytuacji epidemiologicznej.
- Na bieżąco monitorowano sytuacje osób doświadczających przemocy w rodzinie. W czerwcu 2020 r. zebrano dane statystyczne ze wszystkich samorządów lokalnych za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej na temat funkcjonowania wsparcia osób doświadczających przemocy w rodzinie w czasie epidemii. Założeniem badania pt. „Sprawozdanie jednorazowe dotyczące pomocy udzielanej osobom doświadczającym przemocy w rodzinie w czasie stanu epidemii wprowadzonego w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa COVID-19” było uzyskanie informacji czy w okresie od 20.03.2020 r.⁵⁵ do 31.05. 2020 r. wzrosła liczba przypadków przemocy w rodzinie w porównaniu do okresu sprzed stanu epidemii.
- W dniu 2 lipca 2020 r. wystąpiono o informacje i dane na temat skali zjawiska przemocy w rodzinie w czasie epidemii do Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komendy Głównej Policji oraz Ministerstwa Sprawiedliwości.
- Pozyskano do Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych informacji i danych na temat funkcjonowania w okresie od 1 kwietnia do 31 października 2020 r. infolinii dla osób doświadczających przemocy w rodzinie o numerze 800 120 002 prowadzonej w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci.
- W listopadzie 2020 r. przekazano Rekomendacje dla ośrodków pomocy społecznej w związku z sytuacją epidemiczną.
- W grudniu 2020 r. przeprowadzono ogólnopolską kampanię społeczną, której celem było podniesienie świadomości społeczeństwa i uwrażliwienie go na zjawisko przemocy w rodzinie, szczególnie w okresie epidemii wywołanej COVID-19.

W związku z sytuacją spowodowaną pandemią wirusa SARS-CoV-2, Ministerstwo Sprawiedliwości na bieżąco podejmowano szereg działań mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa osób zagrożonych bądź dotkniętych przemocą domową oraz przeciwdziałanie przemocy domowej.

W związku z koniecznością zapobieżenia rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2, wprowadzono przepisy dotyczące organizacji pracy sądów na czas wywołany przez wirusa SARS-CoV-2. W okresie

⁵⁵ Wprowadzenie w Polsce stanu epidemii w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa COVID-19.

stanu zagrożenia epidemicznego ogłoszonego z powodu wirusa SARS-CoV-2 w sądach powszechnych i wojskowych nie przeprowadzało się rozpraw ani posiedzeń jawnych, z wyjątkiem rozpraw i posiedzeń jawnych pilnych, określonych w ustawie *o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1842, z późn. zm.), do których zaliczono między innymi sprawy w przedmiocie nakazania przez sąd opuszczenia mieszkania przez członka rodziny wspólnie zajmującego mieszkanie, który swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie czyni szczególnie uciążliwym wspólne zamieszkiwanie, na podstawie art. 11a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Wszystkie instrumenty zapobiegania przemocy domowej, w szczególności w zakresie szybkiego izolowania osoby dotkniętej przemocą od osoby stosującej przemoc, w szczególności w postępowaniu karnym pomimo obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu wirusa SARS-CoV-2 były stosowane a ich regulacje obowiązywały by skutecznie reagować na wszelkie przejawy przemocy domowej w celu ochrony osób pokrzywdzonych.

W związku z wprowadzeniem wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. *w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii* (Dz. U. z 2020 r. poz. 491, z późn. zm.) w kontekście konieczności zagwarantowania ochrony zdrowia małoletnich świadków, w tym osób pokrzywdzonych przestępstwem, do których zastosowanie ma szczególny tryb przesłuchania określony w art. 185a - 185c *Kodeksu postępowania karnego* - Ministerstwo Sprawiedliwości zapewniło bezpieczne warunki miejsc przesłuchań małoletnich świadków, w tym osób pokrzywdzonych przestępstwem wypełniające wymogi sanitarne określone w Informacji Głównego Inspektora Sanitarnego niezbędne dla prowadzenia ww. czynności w sposób zapewniający bezpieczeństwo uczestników.

Wymienione powyżej działania miały na celu zapewnienie ochrony i wsparcia wszystkim osobom doznającym różnych form przemocy w rodzinie w czasie szczególnie trudnej sytuacji związanej z pandemią wirusa SARS-CoV-2.

Realizując zadania wynikające z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w dalszym ciągu należy prowadzić działania, zwłaszcza o charakterze profilaktycznym, aby w porę pomóc rodzinie w rozwiązaniu pojawiających się problemów. Dlatego też w oparciu o dane i informacje zawarte w sprawozdaniu za 2020 r. sformułowano następujące zalecenia i rekomendacje:

1. Należy dążyć do opracowania w każdej gminie i powiecie programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
2. Niezbędne jest mobilizowanie samorządów lokalnych do prowadzenia szerokokorozumianych działań profilaktycznych dla osób i rodzin zagrożonych przemocą.
3. Należy uaktywniać samorządy lokalne w zakresie prowadzenia działań profilaktycznych skierowanych w szczególności do dzieci i młodzieży, a także programów podnoszących kompetencje rodzicielskie.
4. W dalszym ciągu należy dążyć do rozwoju placówek realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, szczególnie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, w których osoby doznające przemocy obok schronienia otrzymują przede wszystkim profesjonalne, specjalistyczne wsparcie.
5. Należy zwracać szczególną uwagę na wzmocnienie współpracy pomiędzy przedstawicielami i służbami w samorządach z organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
6. W dalszym ciągu należy prowadzić do rozwoju programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, w szczególności w samorządach powiatowych, w których dotychczas nie były one realizowane, a także programów psychologiczno-terapeutycznych i innych programów, w których sprawcy powinni uczestniczyć w celu wzmocnienia swoich postaw wolnych od przemocy.

7. Niezbędne jest prowadzenie monitoringu działań przemocowych skierowanych do osób doznających przemocy w rodzinie oraz działań skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie, a także nadzoru prowadzonego na poziomie wojewodów.
8. Z uwagi na pracę w wyjątkowo trudnym obszarze niezbędny jest rozwój superwizji, coachingu i grup wsparcia dla osób i służb realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Reasumując, z dokonanej analizy działań zrealizowanych w ramach Krajowego Programu w 2020 r. oraz w latach poprzednich należy stwierdzić, że dalszym ciągu wskazane jest kontynuowanie intensywnych działań wynikających z obowiązków nałożonych przez Krajowy Program na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i jednocześnie wstuchiwanie się w debatę publiczną oraz opinie specjalistów pracujących bezpośrednio z osobami doznającymi i stosującymi przemoc w rodzinie. Biorąc jednak pod uwagę zmieniające się uwarunkowania społeczne i konieczność stworzenia optymalnych metod i narzędzi do pracy zarówno z osobami doznającymi przemocy w rodzinie, jak i z osobami ją stosującymi, należy podjąć działania w kierunku modyfikacji systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

KRAJOWY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ZA STYCZEŃ - GRUDZIEŃ 2020

WARSZAWA, LIPIEC 2021

Spis treści

1. Profilaktyka i edukacja społeczna.....	3
1.1 Poszerzenie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie	3
1.2 Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej.....	3
1.3. Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie w mediach.....	4
1.4 Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych	4
1.5 Realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	5
2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	6
2.1 Rozwój infrastruktury	6
2.2. Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	14
2.3. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.....	15
2.4. Monitoring skuteczności działań pomocowych.....	24
3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie	25
3.1. Tworzenie i rozszerzanie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe, a także wypracowanie zasad współpracy pomiędzy tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi	25
3.2. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie.....	26
3.3. Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania przemocy w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Dz. U. z 2020 r. poz.218 i956). ..	35
3.4. Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań	38
4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	39
4.1. Wzmacnianie jakości kształcenia zawodowego i doskonalenia zawodowego osób przygotowujących się do realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz osób realizujących te zadania.....	39
4.2. Wyznaczanie kierunków działań dla podmiotów i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.....	39
4.3. Zwiększanie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	41
4.4. Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	42

Razem Ministerstwa

1. Profilaktyka i edukacja społeczna

1.1 Poszerzenie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny/wartość wskaźnika	
		Razem	MRiPS
1.1.1. Prowadzenie badań, ekspertyz oraz analiz dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie	corocznie opracowany raport dotyczący diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie		
1.1.2. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze gminy, powiatu i województwa, w tym w odniesieniu do gmin, ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie	liczba opracowanych diagnoz	862	862
1.1.3. Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze województwa	coroczny raport	12	12

1.2 Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny				
		Razem	MRiPS	MEN	MS	KRRiT (MKiDN)
1.2.1. Prowadzenie ogólnopolskich kampanii społecznych	liczba kampanii	2		2		
1.2.1. Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych	liczba kampanii	716	716	X	X	X
1.2.2. Współpraca pomiędzy organami samorządu terytorialnego a kościołami lub związkami wyznaniowymi na danym terenie, w celu wprowadzenia elementów edukacji na	liczba osób, którym udzielono informacji	8 439	8 439	X	X	X

temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmażeńskich	liczba podjętych inicjatyw	525	525	X	X	X
--	----------------------------	-----	-----	---	---	---

1.3. Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie w mediach

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	KRRiT (MKiDN)
1.3.1. Promowanie w środkach masowego przekazu programów skierowanych do dzieci i młodzieży pozbawionych treści przemocowych	liczba programów dla dzieci i młodzieży, w których nie występuje przemoc		
	liczba programów w środkach masowego przekazu promujących pozbawione treści przemocowych programy kierowane do dzieci i młodzieży		

1.4 Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych

Rodzaj działania	Wskaźnik				
		Razem	MRiPS	MZ	MEN
1.4.1. Opracowanie programów osłonowych oraz edukacyjnych i prowadzenie działań, dotyczących zapobiegania przemocy w rodzinie, w szczególności wobec dzieci, kobiet, osób starszych lub z niepełnosprawnościami	liczba opracowanych programów osłonowych oraz edukacyjnych	576		X	576
	liczba osób, w stosunku do których prowadzono działania	412 377		X	412 377
1.4.2 Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod	liczba opracowanych programów	253	253	X	X
	liczba zrealizowanych programów	222	222	X	X

wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie	liczba uczestników programów	70 287	70 287	X	X		
1.4.3. Prowadzenie poradnictwa, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy metod i kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie oraz w stosunku do grup ryzyka, np. małoletnich w ciąży.	liczba placówek	783	783	X	X		
	liczba programów	705	705	X	X		
	liczba osób	ogółem	29 088	29 088	X	X	
		w tym kobiety	ogółem	20 941	20 941	X	X
			w tym niepełnosprawne	742	742	X	X
		w tym starsze	1 171	1 171	X	X	
	w tym mężczyźni	ogółem	8 147	8 147	X	X	
		w tym niepełnosprawni	239	239	X	X	
		w tym starsi	468	468	X	X	
	liczba wizyt patronażowych prowadzonych przez położne podstawowej opieki zdrowotnej		X		X		

1.5 Realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	MRiPS
1.5.1. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	liczba opracowanych programów	2 449	2 449
	liczba uchylonych uchwał	216	216
1.5.2. Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w	liczba opracowanych programów	337	337

rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	liczba uchylonych uchwał	19	19
1.5.3. Opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ramowego programu ochrony ofiar przemocy w rodzinie	liczba opracowanych programów	14	14
	liczba uchylonych uchwał		

2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

2.1 Rozwój infrastruktury

Rodzaj działania	Wskaźnik		Podmiot odpowiedzialny		
			Razem	MRiPS	
2.1.1. Utworzenie i funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych	liczba utworzonych zespołów interdyscyplinarnych		2 496	2 496	
	liczba posiedzeń zespołów		14 365	14 365	
	liczba osób objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych	ogółem		204 695	204 695
		w tym kobiety	ogółem	80 263	80 263
			w tym niepełnosprawne	4 578	4 578
			w tym starsze	11 957	11 957
		w tym mężczyźni	ogółem	73 149	73 149
			w tym niepełnosprawni	3 402	3 402
			w tym starsi	7 250	7 250
	w tym dzieci	ogółem	51 283	51 283	
		w tym niepełnosprawne	1 516	1 516	
	liczba rodzin objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych		75 987	75 987	
	liczba utworzonych grup roboczych		75 200	75 200	
	liczba posiedzeń grup		228 320	228 320	

	liczba osób objętych pomocą grup roboczych	ogółem		266 361	266 361	
		w tym kobiety	ogółem		103 046	103 046
			w tym niepełnosprawne		6 061	6 061
			w tym starsze		15 724	15 724
		w tym mężczyźni	ogółem		93 468	93 468
			w tym niepełnosprawni		4 603	4 603
			w tym starsi		9 504	9 504
		w tym dzieci	ogółem		69 847	69 847
			w tym niepełnosprawne		2 242	2 242
		liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych				97 370
2.1.2. Ewidencjonowanie istniejącej infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	a) aktualizacja na stronach internetowych bazy danych podmiotów realizujących zadania zlecone z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie					
	b) aktualizacja na stronach internetowych bazy danych podmiotów oraz organizacji pozarządowych świadczących usługi dla osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie				13	13
	c) aktualizacja rejestru placówek zapewniających miejsca noclegowe oraz rejestru specjalistycznego poradnictwa				13	13
2.1.3 Przesyłanie zaktualizowanych baz danych z danego województwa do dnia 15 lipca każdego kolejnego roku	liczba przekazanych aktualnych baz danych	ogółem		135	135	
		prezesowi sądu apelacyjnego		27	27	
		prokuratorowi apelacyjnemu		27	27	
		komendantowi wojewódzkiemu Policji		27	27	
		kuratorowi oświaty		27	27	
		organom samorządu terytorialnego		27	27	

Rodzaj działania	Wskaźnik	Razem	MS	PK	MSWiA	MEN
2.1.4 Upowszechnienie baz danych uzyskanych od wojewodów, zawierających ewidencję istniejącej infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, w sądach, prokuraturach okręgowych i rejonowych, w komendach powiatowych i miejskich Policji oraz w jednostkach oświatowych	liczba przekazanych aktualnych baz	456	229	151	75	1
	liczba jednostek oświatowych do których przekazano aktualne bazy danych	16	X	X	X	16

Rodzaj działania	Wskaźnik	Nazwa instytucji	Podmiot odpowiedzialny	
			Razem	MRiPS
2.1.5 Rozbudowa sieci i poszerzanie oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	liczba utworzonych w danym roku	punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	60	60
		ośrodków wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	1	1
		specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	2	2
		domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	3	3
		ośrodków interwencji kryzysowej	21	21

		w tym: punktów interwencji kryzysowej	8	8
		innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	7	7

Rodzaj działania	Wskaźnik	Nazwa instytucji	osoby dotknięte przemocą w rodzinie korzystające z oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	Podmiot odpowiedzialny		
				Razem	MRiPS	
2.1.5 Rozbudowa sieci i poszerzanie oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	liczba osób korzystających z oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	ogółem	2 219	2 219	
			w tym kobiety	ogółem	1 507	1 507
				w tym niepełnosprawne	167	167
				w tym starsze	124	124
			w tym mężczyźni	ogółem	543	543
				w tym niepełnosprawni	47	47
				w tym starsi	57	57
			w tym dzieci	ogółem	169	169
				w tym niepełnosprawne	2	2
		ośrodków wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	ogółem	13	13	
			w tym kobiety	ogółem	9	9
				w tym niepełnosprawne		
				w tym starsze		
			w tym mężczyźni	ogółem		
				w tym niepełnosprawni		
				w tym starsi		
			w tym dzieci	ogółem	4	4
w tym niepełnosprawne						
specjalistycznych	ogółem	65	65			

	ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	w tym kobiety	ogółem	41	41
			w tym niepełnosprawne	1	1
			w tym starsze		
		w tym mężczyźni	ogółem	7	7
			w tym niepełnosprawni		
			w tym starsi		
		w tym dzieci	ogółem	17	17
			w tym niepełnosprawne		
		domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	ogółem		77
	w tym kobiety		ogółem	27	27
			w tym niepełnosprawne	2	2
			w tym starsze		
	w tym mężczyźni		ogółem	2	2
			w tym niepełnosprawni		
			w tym starsi		
	w tym dzieci		ogółem	48	48
			w tym niepełnosprawne	3	3
	ośrodków interwencji kryzysowej	ogółem		5 078	5 078
		w tym kobiety	ogółem	3 820	3 820
			w tym niepełnosprawne	23	23
			w tym starsze	275	275
w tym mężczyźni		ogółem	580	580	
		w tym niepełnosprawni	7	7	
		w tym starsi	36	36	
w tym dzieci		ogółem	678	678	
		w tym niepełnosprawne	9	9	
w tym: punktów interwencji kryzysowej	ogółem		3 364	3 364	
	w tym kobiety	ogółem	2 632	2 632	
		w tym niepełnosprawne	20	20	

		świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	w tym mężczyźni	w tym starsze	243	243
				ogółem	434	434
				w tym niepełnosprawni	4	4
			w tym dzieci	w tym starsi	30	30
				ogółem	298	298
				w tym niepełnosprawne	8	8
		innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	ogółem		101	101
			w tym kobiety	ogółem	52	52
				w tym niepełnosprawne	1	1
				w tym starsze	3	3
			w tym mężczyźni	ogółem	21	21
				w tym niepełnosprawni		
				w tym starsi	1	1
			w tym dzieci	ogółem	28	28
w tym niepełnosprawne						

Rodzaj działania	Wskaźnik	Nazwa instytucji	osoby dotknięte przemocą w rodzinie korzystające z oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	Podmiot odpowiedzialny			
				Razem	MRiPS		
2.1.5 Rozbudowa sieci i poszerzanie oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	w tym liczba osób korzystających z miejsc całodobowych z oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	ośrodków wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	ogółem				
			w tym kobiety	ogółem			
				w tym niepełnosprawne			
				w tym starsze			
			w tym mężczyźni	ogółem			
				w tym niepełnosprawni			
w tym starsi							

			w tym dzieci	ogółem			
				w tym niepełnosprawne			
	specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	ogółem			25	25	
		w tym kobiety	ogółem			11	11
			w tym niepełnosprawne			1	1
			w tym starsze				
		w tym mężczyźni	ogółem				
			w tym niepełnosprawni				
			w tym starsi				
		w tym dzieci	ogółem			14	14
			w tym niepełnosprawne				
		domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	ogółem			77	77
	w tym kobiety		ogółem			27	27
			w tym niepełnosprawne			2	2
			w tym starsze				
	w tym mężczyźni		ogółem			2	2
			w tym niepełnosprawni				
			w tym starsi				
	w tym dzieci		ogółem			48	48
		w tym niepełnosprawne			3	3	
	ośrodków interwencji kryzysowej	ogółem			636	636	
		w tym kobiety	ogółem			460	460
			w tym niepełnosprawne				
			w tym starsze			2	2
		w tym mężczyźni	ogółem			96	96
			w tym niepełnosprawni			2	2
			w tym starsi			1	1
	w tym dzieci	ogółem			80	80	

				w tym niepełnosprawne	1	1
		w tym: punktów interwencji kryzysowej świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	ogółem		493	493
	w tym kobiety		ogółem		401	401
			w tym niepełnosprawne			
			w tym starsze			
	w tym mężczyźni		ogółem		92	92
			w tym niepełnosprawni			
			w tym starsi			
	w tym dzieci		ogółem			
		w tym niepełnosprawne				
	innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	ogółem		1	1	
		w tym kobiety	ogółem			
			w tym niepełnosprawne			
			w tym starsze			
		w tym mężczyźni	ogółem			
			w tym niepełnosprawni			
			w tym starsi			
		w tym dzieci	ogółem		1	1
	w tym niepełnosprawne					

2.1.6 Nawiązanie i wzmacnianie współpracy

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	MRiPS
2.1.6. Nawiązywanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	liczba zleczanych i wspólnie realizowanych projektów	415	415

2.2. Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	MRiPS
2.2.1. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej	liczba opracowanych i upowszechnianych materiałów informacyjnych	114 463	114 463
	liczba lokalnych kampanii społecznych	1 673	1 673
2.2.2. Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie	liczba zajęć dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	2 992	2 992
	liczba osób uczestniczących w zajęciach	11 241	11 241

2.3. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Rodzaj działania	Wskaźnik		Podmiot odpowiedzialny		
			Razem	MRiPS	
2.3.1. Realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego	liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie	ogółem		207 045	207 045
		kobiety		113 178	113 178
		mężczyźni		34 907	34 907
		dzieci		58 960	58 960
	Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa	ogółem		140 879	140 879
		w tym	medycznego	4 539	4 539
			psychologicznego	60 772	60 772
			prawnego	28 168	28 168
			socjalnego	86 418	86 418
	zawodowego i rodzinnego		26 550	26 550	
2.3.2. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w ośrodkach wsparcia, w tym całodobowych, oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej	liczba punktów konsultacyjnych		516	516	
	liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z punktów konsultacyjnych	ogółem		19 934	19 934
		w tym kobiety	ogółem	14 326	14 326
			w tym niepełnosprawne	726	726
			w tym starsze	1 465	1 465
		w tym mężczyźni	ogółem	3 680	3 680
			w tym niepełnosprawni	182	182
			w tym starsi	498	498
		w tym dzieci	ogółem	1 928	1 928
			w tym niepełnosprawne	71	71
		liczba gminnych ośrodków wsparcia		13	13
	w tym: liczba gminnych ośrodków wsparcia z miejscami całodobowymi		9	9	
liczba miejsc w gminnych ośrodkach wsparcia		393	393		

		w tym: liczba miejsc w gminnych ośrodkach wsparcia z miejscami całodobowymi	248	248
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w gminnych ośrodkach wsparcia	ogółem		225	225
	w tym kobiety	ogółem	131	131
		w tym niepełnosprawne	4	4
		w tym starsze	5	5
	w tym mężczyźni	ogółem	9	9
		w tym niepełnosprawni		
		w tym starsi		
	w tym dzieci	ogółem	85	85
w tym niepełnosprawne		3	3	
w tym: liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc całodobowych w gminnych ośrodkach wsparcia	ogółem		63	63
	w tym kobiety	ogółem	26	26
		w tym niepełnosprawne	4	4
		w tym starsze		
	w tym mężczyźni	ogółem	1	1
		w tym niepełnosprawni		
		w tym starsi		
	w tym dzieci	ogółem	36	36
w tym niepełnosprawne		1	1	
		liczba powiatowych ośrodków wsparcia	4	4
		w tym: liczba powiatowych ośrodków wsparcia z miejscami całodobowymi	2	2
		liczba miejsc w powiatowych ośrodkach wsparcia	290	290
		w tym: liczba miejsc w powiatowych ośrodkach wsparcia z miejscami całodobowymi	22	22
liczba osób dotkniętych	ogółem		573	573
	w tym kobiety	ogółem	351	351

przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w powiatowych ośrodkach wsparcia		w tym niepełnosprawne	1	1	
		w tym starsze	1	1	
	w tym mężczyźni	ogółem	115	115	
		w tym niepełnosprawni			
	w tym starsi	w tym starsi			
		ogółem	107	107	
	w tym dzieci	w tym niepełnosprawne	7	7	
		ogółem			
	w tym: liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc całodobowych w powiatowych ośrodkach wsparcia	ogółem		10	10
		w tym kobiety	ogółem	4	4
w tym niepełnosprawne			1	1	
w tym starsze					
w tym mężczyźni		ogółem	1	1	
		w tym niepełnosprawni			
		w tym starsi			
w tym dzieci		ogółem	5	5	
	w tym niepełnosprawne	2	2		
liczba domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży			21	21	
liczba miejsc w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży			443	443	
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	ogółem		491	491	
	w tym kobiety	ogółem	194	194	
		w tym niepełnosprawne	13	13	
		w tym starsze			
	w tym mężczyźni	ogółem	3	3	
		w tym niepełnosprawni			
		w tym starsi			
w tym dzieci	ogółem	294	294		

			w tym niepełnosprawne	11	11
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc całodobowych w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	ogółem			491	491
	w tym kobiety	ogółem		194	194
		w tym niepełnosprawne		13	13
		w tym starsze			
	w tym mężczyźni	ogółem		3	3
		w tym niepełnosprawni			
		w tym starsi			
	w tym dzieci	ogółem		294	294
w tym niepełnosprawne		11	11		
liczba ośrodków interwencji kryzysowej				222	222
w tym: liczba ośrodków interwencji kryzysowej z miejscami całodobowymi				132	132
liczba miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej				9 199	9 199
w tym: liczba miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej z miejscami całodobowymi				1 346	1 346
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej	ogółem			16 398	16 398
	w tym kobiety	ogółem		11 805	11 805
		w tym niepełnosprawne		413	413
		w tym starsze		789	789
	w tym mężczyźni	ogółem		2 036	2 036
		w tym niepełnosprawni		81	81
		w tym starsi		157	157
	w tym dzieci	ogółem		2 557	2 557
w tym niepełnosprawne		83	83		
w tym: liczba osób	ogółem			3 008	3 008
	w tym kobiety	ogółem		2 080	2 080

dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc całodobowych w ośrodkach interwencji kryzysowej		w tym niepełnosprawne	69	69
		w tym starsze	193	193
	w tym mężczyźni	ogółem	141	141
		w tym niepełnosprawni	7	7
		w tym starsi	5	5
	w tym dzieci	ogółem	787	787
w tym niepełnosprawne		23	23	
W tym: liczba punktów interwencji kryzysowej			56	56
w tym: liczba punktów interwencji kryzysowej z miejscami całodobowymi			11	11
liczba miejsc w punktach interwencji kryzysowej			3 747	3 747
w tym: liczba miejsc w punktach interwencji kryzysowej z miejscami całodobowymi			79	79
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w punktach interwencji kryzysowej	ogółem		6 263	6 263
	w tym kobiety	ogółem	4 574	4 574
		w tym niepełnosprawne	61	61
		w tym starsze	377	377
	w tym mężczyźni	ogółem	848	848
		w tym niepełnosprawni	17	17
		w tym starsi	71	71
	w tym dzieci	ogółem	841	841
w tym niepełnosprawne		32	32	
w tym: liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc	ogółem		1 650	1 650
	w tym kobiety	ogółem	1 448	1 448
		w tym niepełnosprawne	10	10
		w tym starsze	158	158
w tym	ogółem		113	113

całodobowych w punktach interwencji kryzysowej	mężczyźni	w tym niepełnosprawni		
		w tym starsi		
	w tym dzieci	ogółem	89	89
		w tym niepełnosprawne	1	1
liczba innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie			57	57
w tym: liczba innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie z miejscami całodobowymi			28	28
liczba miejsc w innych placówkach świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie			1 547	1 547
w tym: liczba miejsc w innych placówkach świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie z miejscami całodobowymi			258	258
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w innych placówkach świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	ogółem		2 836	2 836
	w tym kobiety	ogółem	1 686	1 686
		w tym niepełnosprawne	132	132
		w tym starsze	141	141
	w tym mężczyźni	ogółem	344	344
		w tym niepełnosprawni	32	32
		w tym starsi	37	37
	w tym dzieci	ogółem	806	806
		w tym niepełnosprawne	39	39
	w tym: liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc całodobowych w innych placówkach	ogółem		432
w tym kobiety		ogółem	186	186
		w tym niepełnosprawne	33	33
		w tym starsze	27	27
w tym mężczyźni		ogółem	39	39
	w tym niepełnosprawni	10	10	

	świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie		w tym starsi	11	11	
		w tym dzieci	ogółem	207	207	
			w tym niepełnosprawne	9	9	
2.3.3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie całodobowych miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	liczba specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie			37	37	
	liczba miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie			1 984	1 984	
	w tym: liczba miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie z miejscami całodobowymi			626	626	
	liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	ogółem			4 611	4 611
		w tym kobiety	ogółem		3 220	3 220
			w tym niepełnosprawne		147	147
			w tym starsze		117	117
		w tym mężczyźni	ogółem		362	362
			w tym niepełnosprawni		19	19
			w tym starsi		26	26
		w tym dzieci	ogółem		1 029	1 029
			w tym niepełnosprawne		42	42
	w tym: liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc całodobowych w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	ogółem			1 270	1 270
		w tym kobiety	ogółem		563	563
			w tym niepełnosprawne		56	56
			w tym starsze		20	20
		w tym mężczyźni	ogółem		22	22
w tym niepełnosprawni			7	7		
w tym starsi			3	3		
w tym dzieci		ogółem		685	685	
		w tym niepełnosprawne		32	32	

Rodzaj działania	Wskaźnik		Wartość wskaźnika wskazana przez:		
			Razem	MSWiA	MZ
2.3.4. Tworzenie i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do ogólnopolskich telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz utworzenie całodobowej, bezpłatnej ogólnopolskiej linii telefonicznej dla ofiar przemocy w rodzinie i ze względu na płeć	liczba ogólnopolskich telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych		4	1	3
	czas dostępności telefonu	całodobowy	1		1
		inny	3	1	2
	liczba rozmów		24 475	475	24 000
	liczba interwencji		634	X	634

Rodzaj działania	Wskaźnik		Podmiot odpowiedzialny	
			Razem	MRiPS
2.3.5. Tworzenie i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do lokalnych telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	liczba lokalnych telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych		646	646
	czas dostępności telefonu	całodobowy	181	181
		inny	465	465
	liczba rozmów		66 245	66 245
	liczba interwencji		25 244	25 244

Rodzaj działania	Wskaźnik		Podmiot odpowiedzialny			
			Razem	MRiPS	MS	MSWiA
2.3.6. Wzmacnianie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie w toku postępowania karnego poprzez przesłuchiwanie dzieci w przyjaznych pokojach przesłuchań oraz tworzenie odpowiednich warunków do przesłuchiwania dorosłych osób dotkniętych przemocą w rodzinie	liczba przyjaznych pokoi przesłuchań		616	185	306	125
	liczba dzieci przesłuchanych w przyjaznych pokojach przesłuchań	ogółem	10 602	X	10 602	X
		chłopcy	4 442	X	4 442	X
		dziewczynki	6 160	X	6 160	X

Rodzaj działania	Wskaźnik		Podmiot odpowiedzialny	
			Razem	MRiPS
2.3.7. Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy	liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie	ogółem	1 217	1 217
		chłopcy	602	602
		dziewczynki	615	615
	liczba dzieci umieszczonych u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny		393	393
	liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej		595	595
liczba dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej		406	406	
2.3.8. Opracowanie i realizacja programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	liczba programów terapeutycznych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie		190	190
	liczba uczestniczących w programie terapeutycznym osób dotkniętych przemocą w rodzinie	ogółem	3 758	3 758
		kobiety	2 669	2 669
		mężczyźni	368	368
		dzieci	721	721
	liczba osób, które ukończyły programy terapeutyczne	ogółem	2 497	2 497
		kobiety	1 720	1 720
		mężczyźni	247	247
		dzieci	530	530
	liczba grup terapeutycznych		110	110
liczba grup wsparcia		217	217	

2.3.9. Tworzenie warunków umożliwiających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie otrzymanie w pierwszej kolejności mieszkań socjalnych	liczba opracowanych uregulowań prawnych (przepisów prawa miejscowego, regulaminów, etc.) umożliwiających pomoc osobom dotkniętym przemocą w uzyskaniu mieszkania	62	62
	liczba mieszkań socjalnych przyznanych osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w pierwszej kolejności	49	49

2.4. Monitoring skuteczności działań pomocowych

Rodzaj działania	Wskaźnik		Podmiot odpowiedzialny		
			Razem	MRiPS	
2.4.1. Badanie skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą	liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”, na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy		47 517	47 517	
	liczba osób monitorowanych po opuszczeniu specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, u których przemoc w rodzinie ustała	ogółem	2 091	2 091	
		w tym kobiety	ogółem	1 017	1 017
			w tym niepełnosprawne	91	91
	w tym mężczyźni	w tym starsze	72	72	
		ogółem	225	225	
		w tym niepełnosprawni	12	12	
	w tym dzieci	w tym starsi	34	34	
		ogółem	849	849	
		w tym niepełnosprawne	69	69	
liczba corocznych raportów i analiz czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie		390	390		

3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie

3.1. Tworzenie i rozszerzanie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe, a także wypracowanie zasad współpracy pomiędzy tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi

Rodzaj działania	Wskaźnik		Podmiot odpowiedzialny	
			Razem	MRiPS
3.1.1. Ewidencjonowanie instytucji rządowych i samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a w szczególności realizujących programy korekcyjno-edukacyjne	corocznie aktualizowane na stronach internetowych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej bazy teleadresowe podmiotów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie			
	corocznie aktualizowane na stronach internetowych powiatów oraz gmin bazy teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych realizujących oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie		743	743
	liczba informatorów opracowanych przez jednostki samorządu terytorialnego zawierających dane teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych, a także zakres realizowanych oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie		1 424	1 424
3.1.2 Przesyłanie zaktualizowanych informatorów z danego powiatu, o których mowa w pkt. 3.1.1 właściwym miejscowo prezesom sądów rejonowych, prokuratorom rejonowym, komendantom powiatowych/miejskich Policji oraz wchodzącym w obręb powiatu gminom do dnia 15 lipca każdego kolejnego roku	przekazanie aktualnego informatora w wersji papierowej lub elektronicznej właściwym miejscowo	ogółem	1 442	1 442
		prezesom sądów rejonowych	244	244
		prokuratorom rejonowym	233	233
		komendantom powiatowych/miejskich Policji	250	250
		wchodzącym w obręb powiatu gminom	715	715

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny				
		Razem	MRiPS	MS	PK	MSWiA
3.1.3. Rozpowszechnienie baz danych oraz informatorów przez podmioty, o których mowa w pkt. 3.1.2 w podległych im pionach organizacyjnych	liczba przekazanych sędziom, zespołom kuratorskiej służby sądowej, prokuratorom oraz funkcjonariuszom Policji aktualnych informatorów w wersji papierowej lub elektronicznej	13 713	X	3 002	784	9 927
	umieszczenie informatorów na stronach internetowych gmin, sądów i prokuratur rejonowych, komend policji powiatowych i miejskich do dnia 15 sierpnia każdego kolejnego roku	1 367	376	233	45	713

3.2. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny					
		Razem	MRiPS	MSWiA	MZ	MEN	MKiDN
3.2.1. Stosowanie procedury "Niebieskie Karty" przez uprawnione podmioty	liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart – A” przez pracowników socjalnych, funkcjonariuszy Policji, przedstawicieli gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz ochrony zdrowia, pracowników i przedstawicieli oświaty wszczynających procedurę	88 986	10 065	72 601	1 013	5 278	29
	liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart – C” przez członków zespołu interdyscyplinarnego / grupy robocze	57 448	57 448	X	X	X	X
	liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart – D” przez członków zespołu interdyscyplinarnego / grupy robocze	41 027	41 027	X	X	X	X
	liczba rodzin objętych procedurą "Niebieskie Karty"	106 316	106 316	X	X	X	X

liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę "Niebieskie Karty" w okresie sprawozdawczym		71 719	71 719	X	X	X	X
liczba procedur Niebieskie Karty zakończonych w przypadku:	ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	47 517	47 517	X	X	X	X
	rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań	19 886	19 886	X	X	X	X
liczba wszczętych dochodzeń w sprawach związanych z przemocą w rodzinie przez jednostki Policji		28 912	X	28 912	X	X	X
liczba postanowień o odmowie wszczęcia dochodzenia w sprawach związanych z przemocą w rodzinie przez jednostki Policji		14 773	X	14 773	X	X	X
liczba zakończonych postępowań w sprawach związanych z przemocą w rodzinie poprzez sporządzenie aktu oskarżenia przez jednostki Policji		14 492	X	14 492	X	X	X
liczba zakończonych postępowań w sprawach związanych z przemocą w rodzinie poprzez umorzenie postępowania przez jednostki Policji		16 412	X	16 412	X	X	X

3.2. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie

Rodzaj działania	Wskaźnik		Podmiot odpowiedzialny				
			Razem	MS	PK	MSWiA	
3.2.2 Zapobieganie kontaktowania się osób stosujących przemoc w rodzinie z osobami dotkniętymi przemocą poprzez: - zatrzymywanie osób stosujących przemoc w rodzinie - występowanie do sądu o zastosowanie lub przedłużenie stosowania wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie środków zapobiegawczych w przedmiocie nakazania opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z osobą najbliższą, ewentualnie tymczasowego aresztowania - występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie środków probacyjnych polegających na obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, kontaktowania się lub zbliżania do pokrzywdzonego, zakazie przebywania w określonych miejscach, opuszczenia przez sprawcę lokalu zajmowanego wspólnie z	liczba zatrzymanych sprawców przemocy w rodzinie przez jednostki policji	Ogółem	17 954	X	X	17 954	
		Kobiety	661	X	X	661	
		mężczyźni	17 263	X	X	17 263	
	liczba zastosowanych przez prokuratora środków zapobiegawczych w przedmiocie:	dozoru Policji z zakazem kontaktowania z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie (art. 275 § 2 kpk)		6 170	X	6 170	X
		dozoru Policji pod warunkiem opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 275 § 3 kpk)		1 040	X	1 040	X
		nakazania opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z osobą najbliższą (art. 275a kpk)		4 912	X	4 912	X
	liczba złożonych przez prokuratora wniosków do sądu o zastosowanie lub przedłużenie środków zapobiegawczych w przedmiocie:	zastosowania nakazania opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym		1 445	X	1 445	X
		przedłużenia nakazu opuszczania lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym na dalsze okresy		266	X	266	X
		zastosowania tymczasowego aresztowania		3 440	X	3 440	X
	liczba wniosków, w tym z art. 335 § 1 kpk, do sądu w	obowiązku powstrzymania się od	środki karne	6	X	6	X

pokrzywdzonym	przedmiocie zastosowania środków karnych lub probacyjnych w przedmiocie:	przebywania w określonych środowiskach lub miejscach	środki probacyjne	11	X	11	X
		zakazu kontaktowania się z określonymi osobami	środki karne	138	X	138	X
			środki probacyjne	52	X	52	X
		zakazu zbliżania się do określonych osób	środki karne	124	X	124	X
			środki probacyjne	82	X	82	X
		nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	środki karne	77	X	77	X
			środki probacyjne	70	X	70	X
		uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych	środki probacyjne	154	X	154	X
	liczba podjętych przez sąd decyzji o uwzględnieniu wniosków prokuratora o	zastosowanie nakazania opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym		2 673	2 673	X	X
		przedłużenie nakazu opuszczania lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym na dalsze okresy		515	515	X	X
		zastosowanie tymczasowego aresztowania		1 444	1 444	X	X
	liczba wniosków kuratorów sądowych o	obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach		3	3	X	X

	zastosowanie przez sąd w postępowaniu wykonawczym środków probacyjnych polegających na:	obowiązku powstrzymywania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym	6	6	X	X
		obowiązku powstrzymywania się od zbliżania do pokrzywdzonego	4	4	X	X
		obowiązku opuszczenia przez osobę stosującą przemoc w rodzinie lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	5	5	X	X
	liczba orzeczeń sądowych uwzględniających wnioski kuratorów sądowych o zastosowanie przez sąd środków probacyjnych polegających na:	obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach	2	2	X	X
		obowiązku powstrzymywania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym	3	3	X	X
		obowiązku powstrzymywania się od zbliżania do pokrzywdzonego	2	2	X	X
		obowiązku opuszczenia przez osobę stosującą przemoc w rodzinie lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	5	5	X	X

3.2.3. Monitoring orzecznictwa sądów powszechnych

Rodzaj działania	Wskaźnik			Podmiot odpowiedzialny	
				Razem	MS
Orzecznictwo sądów powszechnych, w zakresie - prawa karnego, w odniesieniu do kar, środków karnych, probacyjnych i innych oddziaływań, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	liczba osób oskarżonych o stosowanie przemocy w rodzinie	osądzeni	Ogółem	13 997	13 997
			w tym art. 207 kk	10 410	10 410
		skazani	ogółem	11 665	11 665
			w tym kobiety	576	576
			w tym mężczyźni	11 089	11 089
			w tym art. 207 kk	8 683	8 683
			w tym kobiety	330	330
			w tym mężczyźni	8 353	8 353
		uniewinnieni	Ogółem	234	234
			w tym art. 207 kk	169	169
		warunkowo umorzone postępowanie	Ogółem	1 303	1 303
			w tym art. 207 kk	998	998
		umorzono postępowanie	Ogółem	781	781
			w tym art. 207 kk	557	557
	liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, wobec których orzeczono kary	grzywny	Ogółem	1 036	1 036
			w tym art. 207 kk	371	371
		ograniczenia wolności	Ogółem	2 787	2 787
			w tym art. 207 kk	1 726	1 726
		pozbawienia wolności	Ogółem	7 483	7 483
			w tym art. 207 kk	6 404	6 404
w tym pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem		Ogółem	4 345	4 345	
		w tym art. 207 kk	3 918	3 918	
liczby orzeczonych	obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych	środki karne	46	46	
		w tym wobec kobiet			

środków karnych i probacyjnych	środowiskach lub miejscach	w tym wobec mężczyzn	46	46
		środki probacyjne	60	60
		w tym wobec kobiet	6	6
		w tym wobec mężczyzn	54	54
	zakaz kontaktowania się z określonymi osobami	środki karne	1 277	1 277
		w tym wobec kobiet	30	30
		w tym wobec mężczyzn	1 247	1 247
		środki probacyjne	460	460
		w tym wobec kobiet	10	10
		w tym wobec mężczyzn	450	450
	zakaz zbliżania się do określonych osób	środki karne	1 953	1 953
		w tym wobec kobiet	40	40
		w tym wobec mężczyzn	1 913	1 913
		środki probacyjne	372	372
		w tym wobec kobiet	8	8
		w tym wobec mężczyzn	364	364
	nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	środki karne	823	823
		w tym wobec kobiet	15	15
		w tym wobec mężczyzn	808	808
		środki probacyjne	312	312
		w tym wobec kobiet	4	4
w tym wobec mężczyzn		308	308	

		uczestnictwo w programach korekcyjno-edukacyjnych	środki probacyjne	521	521
			w tym wobec kobiet	42	42
			w tym wobec mężczyzn	479	479
- prawa rodzinnego i opiekuńczego w przedmiocie władzy rodzicielskiej	liczba orzeczeń w zakresie władzy rodzicielskiej z uwagi na stosowanie przemocy w rodzinie	ograniczenie władzy rodzicielskiej (art. 109 § 2 kro)	liczba orzeczeń	10 085	10 085
			liczba dzieci	16 666	16 666
		pozbawienie władzy rodzicielskiej (art. 111 kro)	liczba orzeczeń	6 989	6 989
			liczba dzieci	9 156	9 156
- prawa cywilnego w przedmiocie nakazu opuszczenia przez osobę stosującą przemoc w rodzinie lokalu zajmowanego wspólnie z osobą najbliższą, a także eksmisji	liczba eksmisji z uwagi na przemoc w rodzinie (opróżnienie lokalu mieszkalnego bez prawa do lokalu socjalnego)			436	436
	liczba złożonych do sądu cywilnego wniosków o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia mieszkania zajmowanego wspólnie z innym członkiem rodziny			1 346	1 346
	liczba orzeczeń dotyczących zobowiązania osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia mieszkania zajmowanego wspólnie z innym członkiem rodziny			545	545

Rodzaj działania	Wskaźnik		Podmiot odpowiedzialny					
			Razem	MRiPS	MS	PK	MZ	
3.2.4. Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji pomiędzy Policją, kuratorską służbą sądową i innymi służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie	liczba przekazanych Policji lub kuratorom sądowym informacji przez pracowników socjalnych o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przemoc		1 649	1 649	X	X	X	
	liczba przekazanych w/w organom ścigania i wymiaru sprawiedliwości informacji przez konsultantów telefonu interwencyjno-informacyjnego prowadzonego przez PARPA o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przemoc			X	X	X		
	liczba wniosków prokuratora do sądu w postępowaniu wykonawczym w przedmiocie:	zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności wobec skazanego za tego rodzaju przemoc, naruszającego ponownie porządek prawny w postaci stosowania przemocy w rodzinie	76	X	X	76	X	
		odwołanie warunkowego zwolnienia wobec skazanego za tego rodzaju przemoc, naruszającego ponownie porządek prawny w postaci stosowania przemocy w rodzinie	11	X	X	11	X	
	liczba wniosków kuratorów sądowych do sądu o:	zarządzenie wykonania warunkowo zawieszonej kary pozbawienia wolności (art. 12d ustawy)	Złożone	514	X	514	X	X
			uwzględnione przez sąd	298	X	298	X	X

	odwołanie warunkowego zwolnienia (art. 12d ustawy)	Złożone	89	X	89	X	X
		uwzględnione przez sąd	64	X	64	X	X

3.3. Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania przemocy w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Dz. U. z 2021 r. poz.1249)

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	MRiPS
3.3.1. Opracowanie ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	liczba ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	10	10

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny		
		Razem	MRiPS	MS
3.3.2. Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie: - w warunkach wolnościowych - w jednostkach penitencjarnych	liczba edycji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	463	232	231

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny		
		Razem	MS	PK
3.3.3. Zwiększanie udziału osób skazanych przez sąd za przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych poprzez wzrost liczby wniosków kierowanych do sądu w tym przedmiocie	Liczba wniosków prokuratora z art. 335 paragraf 1 kpk o zastosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych		X	
	liczba wniosków prokuratora do sądu o zastosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w toku postępowania wykonawczego	17	X	17
	liczba wniosków kuratorów sądowych do sądu o zastosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w toku postępowania wykonawczego	23	23	X
	liczba wniosków dyrektorów zakładów karnych do sądu penitencjarnego o nałożenie obowiązku uczestnictwa skazanego w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych po odbyciu kary, w przypadku udzielenia warunkowego przedterminowego zwolnienia, jeżeli skazany nie został objęty takim programem w trakcie pobytu w zakładzie karnym.	811	811	X

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny		
		Razem	MS	
3.3.4. Monitoring orzecznictwa sądów powszechnych w zakresie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz wykonania tego typu orzeczeń	liczba orzeczeń nakładających na osoby stosujące przemoc w rodzinie obowiązek uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych	600	600	
	liczba skierowań do uczestnictwa w w/w programach	630	630	
	liczba osób, które przystąpiły do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	ogółem	4 454	4 454
		kobiety	181	181
		mężczyźni	4 273	4 273
	liczba osób, które ukończyły programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	ogółem	3 936	3 936
		kobiety	160	160
		mężczyźni	3 776	3 776

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny		
		Razem	MRiPS	
3.3.5. Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	coroczny raport dotyczący realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	1	1	
	liczba podmiotów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	189	189	
	liczba osób, które przystąpiły do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	ogółem	2 834	2 834
		kobiety	374	374
		mężczyźni	2 460	2 460
	liczba osób, które ukończyły programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	ogółem	1 525	1 525
		kobiety	211	211
		mężczyźni	1 314	1 314

Rodzaj działania	Wskaźnik		Podmiot odpowiedzialny		
			Razem	MRiPS	MS
3.3.6. Badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego	liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie	ogółem	285	285	X
		kobiety	10	10	X
		mężczyźni	275	275	X
	liczba osób osadzonych, poddanych oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym, które w ciągu 3 lat zostały ponownie osadzone z uwagi na popełnienie czynu podobnego	ogółem	117	X	117
		kobiety		X	
		mężczyźni	117	X	117

3.4. Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań

Rodzaj działania	Wskaźnik		Podmiot odpowiedzialny		
			Razem	MRiPS	
3.4.1. Opracowanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	liczba programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie		143	143	
	liczba osób, które przystąpiły do programów psychologiczno-terapeutycznych	ogółem	1 349	1 349	
		kobiety	488	488	
		mężczyźni	861	861	
	liczba osób, które ukończyły programy psychologiczno-terapeutyczne	ogółem	870	870	
		kobiety	351	351	
		mężczyźni	519	519	
	3.4.2. Badanie skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programów psychologiczno-terapeutycznych powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie	ogółem	56	56
			kobiety	9	9
mężczyźni			47	47	

4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
4.1. Wzmacnianie jakości kształcenia zawodowego i doskonalenia zawodowego osób przygotowujących się do realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz osób realizujących te zadania

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny						
		Razem	MRiPS	MS	MSWiA	MZ	MEN	MKiDN
4.1.1. Wprowadzenie treści dotyczących zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie do programów kształcenia zawodowego i ich realizacja	liczba podjętych decyzji dotyczących wprowadzenia właściwych treści do programów kształcenia zawodowego	194		63	3		6	122
	liczba realizowanych programów	352		92	3		6	251
	liczba osób objętych treściami programowymi	335 198		696	3 641	157 158	168 831	4 872
4.1.2. Wprowadzenie treści dotyczących zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie do programów doskonalenia zawodowego i ich realizacja	liczba przeprowadzonych szkoleń	1 828	X	X	X	X	1 828	X
	liczba uczestników szkoleń	1 723 675	X	X	X	X	1 723 675	X

4.2. Wyznaczanie kierunków działań dla podmiotów i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny					
		Razem	MRiPS	MS	PK	MSWiA	MZ
4.2.1. Opracowywanie oraz wydawanie wytycznych do prowadzenia szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (art. 8 pkt 5 ustawy)	wytyczne do prowadzenia szkoleń			X	X	X	X

4.2.2. Opracowywanie i wydawanie wytycznych dotyczących zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	wytyczne dotyczące zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury		X	X	X	X	
4.2.3. Opracowanie materiałów instruktażowych, zaleceń i procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie, dla osób realizujących te zadania	opracowane materiały instruktażowe, zalecenia i procedury w każdym województwie	20	20	X	X	X	
4.2.4. Podejmowanie działań zmierzających do nawiązania i wzmocnienia współpracy pomiędzy służbami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w każdym województwie, poprzez: - utworzenie i aktualizację bazy danych osób nadzorujących lub koordynujących działanie poszczególnych służb na poziomie województwa oraz umieszczenie jej na stronach internetowych instytucji wojewódzkich i okręgowych, - nawiązanie współpracy pomiędzy takimi osobami w celu wypracowania wspólnej polityki przeciwdziałania przemocy w rodzinie - przeprowadzanie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń z udziałem przedstawicieli poszczególnych służb	umieszczenie i coroczna aktualizacja na stronach internetowych właściwych instytucji bazy danych osób nadzorujących lub koordynujących działanie służb	130	23	51	38	18	
	liczba interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń z udziałem przedstawicieli poszczególnych służb	3 373	130	3 216	26	X	1

4.3. Zwiększanie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny		
		Razem	MRiPS	
4.3.1. Organizowanie szkoleń w oparciu o wytyczne, o których mowa w punkcie 4.2.1 dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w tym przedstawicieli: - jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, - gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, - Policji, - oświaty, - ochrony zdrowia, - sędziów, prokuratorów i kuratorów sądowych, - służby więziennej, - innych podmiotów mogących być członkami zespołów interdyscyplinarnych /grup roboczych	liczba szkoleń w każdym województwie	118	118	
	liczba przeszkolonych przedstawicieli	ogółem	2 769	2 769
		jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	1 959	1 959
		gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	34	34
		Policji	254	254
		oświaty	237	237
		ochrony zdrowia	20	20
		sędziów		
		prokuratorów		
		kuratorów sądowych	66	66
		służby więziennej	2	2
innych podmiotów	197	197		

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny			
		Razem	MS	MSWiA	MZ
4.3.2. Opracowywanie i realizacja szkoleń kierowanych do służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w zakresie możliwości i form oddziaływania oraz ich wpływu na kształtowanie postaw osób stosujących przemoc w rodzinie	liczba szkoleń	3 205	32	3 170	3
	liczba przeszkolonych osób z każdej ze służb	71 885	440	71 245	200

4.4. Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	MRiPS
4.4.1. Organizowanie ogólnopolskiej konferencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	liczba zorganizowanych konferencji		
	liczba osób uczestniczących w konferencji		
4.4.2. Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia	liczba osób poddanych różnym formom poradnictwa i wsparcia psychologicznego	6 894	6 894